

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE
EKONOMİSİ**

**ANAOKULLARINDA YÜRÜTÜLEN REHBERLİK
HİZMETLERİNE İLİŞKİN YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN
VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Cansu KESKİN

**Doç. Dr. Fatih CAMADAN
Danışman**

**RİZE
2022**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında, Cansu KESKİN tarafından hazırlanan *Anaokullarında Yürütülen Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi* başlıklı bu çalışma, 21.02.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Gökhan KAHVECİ

Kabul/Ret

Üye: Doç. Dr. Fatih CAMADAN

Kabul/Ret

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Esat ŞANLI

Kabul/Ret

__/__/__

Doç. Dr. Ahmet YANIK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim "Anaokullarında Yürütülen Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi" konulu tezim, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Eserimde, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dahil, sahibine / kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır.

Aksinin ortaya çıkması halinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılabacak bir durumun ortaya çıkması halinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiç bir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim.

21/02/2022

Cansu KESKİN

ÖN SÖZ

Bu araştırmada, anaokullarında yürütülen rehberlik hizmetlerinin yöneticiler, okul öncesi öğretmenleri ve veliler tarafından ne şekilde değerlendirildiğini bilimsel bir şekilde aktarmaya çalıştım. Tüm eğitim hayatım boyunca verdiğim emeklerimi naçizane bir eserle taçlandırmış bulundum. Benim için hiçte kısa olmayan ve bir hayli meşakkatli yüksek lisans yolculuğumu elbette bana destek olan insanlarla tamamladım.

Öncelikle; yüksek lisans eğitimim boyunca özveriyle bana yardım eden, tüm yoğunluğuna rağmen ihtiyacım olduğu her anda bana destek olan, bazen hocam değil de sanki bir aile büyüğümüş gibi hissettiren ve yolumu aydınlatıp önümü görmemi, takılıp düşsem de yeniden ayağa kalkmamı sağlayan danışmanım Sayın Doç. Dr. Fatih CAMADAN'a gönülden teşekkürlerimi sunuyorum.

Eğitim hayatım boyunca öğrendiğim her bir bilgi için tüm öğretmenlerime teşekkür ediyorum. Araştırmamın veri toplama aşamasında zamanlarını ayırarak sorularımı cevaplandıran tüm katılımcılara çokça teşekkür ediyorum. Çayeli Merkez Anaokulu'nda birlikte görev yaptığım yöneticilerime ve öğretmen arkadaşlarıma gösterdikleri manevi destek için teşekkürlerimi sunuyorum. Dr. Öğr. Üyesi Gökhan KAHVECİ hocama tüm samimiyetiyle tecrübelerini benimle paylaştığı için teşekkür ediyorum.

Gerçek bir bağdan bahsediyorsak eğer sadece AİLE der susarım.. Koşulsuz sevgileri ve tüm fedakârlıkları için, sahip olduğum her başarının altında imzaları olduğu için, her daim yanımda olduklarını bildiğim Babama ve Anneme; kardeş sevgisini sayelerinde tattığım, kalpten desteklerini her zaman hissettiğim Ağabeyime ve Kardeşime minnettarım..

Cansu KESKİN

Rize-2022

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN.....	3
ÖN SÖZ	4
ÖZET	8
ABSTRACT.....	9
KISALTMALAR.....	10
TABLolar LİSTESİ.....	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	23
1.1.1 Okul Öncesi Eğitimin Tanımı.....	23
1.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	24
1.1.3. Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri	24
1.2. ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ VE REHBERLİK	25
1.3. REHBERLİĞİN TANIMI VE AMACI.....	27
1.4. REHBERLİĞİN İLKELERİ.....	28
1.5. REHBERLİK HİZMETLERİNİN SINIFLANDIRILMASI	32
1.5.1. Hizmet Türlerine Göre Rehberlik Hizmetleri.....	32
1.5.1.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	32
1.5.1.2. Bireyi Tanıma Hizmetleri	34

1.5.1.3. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri.....	34
1.5.1.4.Yöneltme ve Yerleştirme Hizmetleri.....	36
1.5.1.5. İzleme Hizmetleri	36
1.5.1.6. Oryantasyon Hizmetleri.....	37
1.5.1.7. Müşavirlik (Kolsültasyon) Hizmetleri	38
1.5.1.8. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri.....	39
1.5.1.9. Çevre ve Veli ile İlişkiler.....	39
1.5.2. Hizmet Alanlarına Göre Rehberlik Hizmetleri	40
1.5.3. Problem Alanlarına Göre Rehberlik Hizmetleri	41
1.5.3.1. Eğitsel Rehberlik.....	41
1.5.3.2. Mesleki Rehberlik.....	42
1.5.3.3. Kişisel-Sosyal Rehberlik	43
1.5.4. Temel İşlevlerine Göre Rehberlik.....	45
1.5.4.1. Uyum Sağlayıcı Rehberlik.....	45
1.5.4.2. Yönetici Rehberlik.....	45
1.5.4.3. Ayarlayıcı Rehberlik.....	46
1.5.4.4. Geliştirici Rehberlik.....	46
1.5.4.5. Önleyici Rehberlik	47
1.5.4.6. Tamamlayıcı Rehberlik	47
1.5.5. Birey Sayısına Göre Rehberlik Türleri	47
1.5.5.1. Bireysel Rehberlik ve Psikolojik Danışma	48
1.5.5.2. Grupla Rehberlik ve Psikolojik Danışma.	48
1.5.6. Öğretim Basamaklarına Göre Rehberlik.....	49
1.5.6.1. Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik Hizmetleri	50
1.5.6.2. İlkokulda Rehberlik Hizmetleri	54
1.5.6.3. Ortaokulda Rehberlik Hizmetleri.....	54

1.5.6.4. Lisede Rehberlik Hizmetleri	55
1.5.6.5. Yükseköğretimde Rehberlik Hizmetleri	55
1.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	56

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	65
2.2. ÇALIŞMA GRUBU	65
2.3. VERİ TOPLAMA ARACI	67
2.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	67
2.5. VERİLERİN ANALİZİ	68
2.6. GEÇERLİK ve GÜVENİRLİK	69
2.6.1. Geçerlik.....	69
2.6.2. Güvenirlilik	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

BULGULAR.....	72
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	133
KAYNAKÇA.....	171
EKLER.....	190
Ek-1: Görüşme Formu	190
Ek-2: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Değerlendirme raporu	191
Ek-3: Rize Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışması İzni	192
ÖZ GEÇMİŞ	194

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Fatih CAMADAN

Hazırlayan: Cansu KESKİN

Yıl: 2022

Sayfa Sayısı: 194

ÖZET

ANAOKULLARINDA YÜRÜTÜLEN REHBERLİK HİZMETLERİNE İLİŞKİN YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada, anaokullarında yürütülen rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Rize il merkezi ve ilçelerindeki resmi ve bağımsız anaokullarında görev yapan yöneticiler (n=20), okul öncesi öğretmenleri (n=24) ve çocuğu anaokulunda eğitim gören veliler (n=23) olmak üzere toplam 67 katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, rehberlik hizmetleri denildiğinde akıllara daha çok geliştirici rehberliğin geldiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin; ilgilerinin, yeteneklerinin ve akademik ihtiyaçlarının tespiti ve geliştirilmesine yönelik daha çok bilişsel gelişim çalışmalarına, kişisel ve sosyal ihtiyaçlarının tespiti ve geliştirilmesine yönelik ise daha çok sosyal gelişim çalışmalarına vurgu yapıldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin meslekleri tanımlarına ve meslekler ile ilgili fikir sahibi olmalarına yönelik daha çok meslek sahibi kişilerle/kurumlarla yapılan çalışmaların olduğuna değinilmiştir. Öğretmenlere ve yöneticilere yönelik daha çok kurum içi çalışmaların gerçekleştirildiği; velilere yönelik ise daha çok çocuk eğitimi/gelişimi hakkında bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anaokulu, Okul Öncesi Eğitim, Rehberlik Hizmetleri

Recep Tayyip Erdoğan University, Institute of Graduate Studies

Department: Educational Sciences

Thesis Type: Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Fatih CAMADAN

Author: Cansu KESKİN

Year: 2022

Pages: 194

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF ADMINISTRATOR, TEACHER, AND PARENT VIEWS ON COUNSELING SERVICES IN KINDERGARTENS

The present study aimed to investigate the views of administrators, teachers and parents on counseling services in kindergartens. The study was conducted with administrators (n=20) and pre-school teachers (n=24) employed in public and private kindergartens in Rize province districts and parents (n=23) whose children attended the kindergartens during the 2019-2020 academic year in Turkey. The total number of participants was 67. The study was conducted with the qualitative research method. The study data were collected with a semi-structured interview form developed by the author. The study findings demonstrated that the participants perceived developmental counseling when counseling services were mentioned. It was determined that cognitive development of the students should be prioritized for the identification and development of their interests, skills and academic requirements, and further social development studies should be conducted to identify and improve their personal and social needs. Previous studies have been conducted with professionals/institutions to inform the students about the professions. It was determined that most in-house studies were conducted with teachers and administrators, while others aimed to inform the parents about the education and development of their children.

Keywords: Kindergarten, Preschool Education, Counseling Services

KISALTMALAR

Çev.	: Çeviren
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Ed.	: Editör
EV	: Erkek veli
EY	: Erkek yönetici
KÖ	: Kadın öğretmen
KV	: Kadın veli
KY	: Kadın yönetici
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Öğr.	: Öğretim
s.	: Sayfa
vd.	: Ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	66
Tablo 2. “ <i>Rehberlik Hizmetleri Denildiğinde Aklınıza Neler Gelmektedir?</i> ” (Soru 1) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar	72
Tablo 3. “ <i>Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin İlgilerinin, Yeteneklerinin ve Akademik İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var mı? Varsa Bunlar Nelerdir?</i> ” (Soru 2) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar.....	76
Tablo 4. “ <i>Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?</i> ” (Soru 2.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar	83
Tablo 5. “ <i>Önerileriniz Varsa Nelerdir?</i> ” (Soru 2.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar.....	84
Tablo 6. “ <i>Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var mı? Varsa Bunlar Nelerdir?</i> ” (Soru 3) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar	91
Tablo 7. “ <i>Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?</i> ” (Soru 3.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar	97
Tablo 8. “ <i>Önerileriniz Varsa Nelerdir?</i> ” (Soru 3.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema.....	99
Tablo 9. “ <i>Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Meslekleri Tanımalarına ve Meslekler ile İlgili Fikir Sahibi Olmalarına Yönelik Yapılan Çalışmalar Var mı? Varsa Bunlar Nelerdir?</i> ” (Soru 4) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema.....	104

Tablo 10. “ <i>Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?</i> ” (Soru 4.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar	108
Tablo 11. “ <i>Önerileriniz Varsa Nelerdir?</i> ” (Soru 4.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar.....	109
Tablo 12. “ <i>Okulunuzda/Sınıfınızda Öğretmenlere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?</i> ” (Soru 5) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema.....	114
Tablo 13. “ <i>Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?</i> ” (Soru 5.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar	117
Tablo 14. “ <i>Önerileriniz Varsa Nelerdir?</i> ” (Soru 5.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema.....	118
Tablo 15. “ <i>Okulunuzda/Sınıfınızda Yöneticilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?</i> ” (Soru 6) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema.....	120
Tablo 16. “ <i>Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?</i> ” (Soru 6.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar	122
Tablo 17. “ <i>Önerileriniz Varsa Nelerdir?</i> ” (Soru 6.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema.....	123
Tablo 18. “ <i>Okulunuzda/Sınıfınızda Velilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?</i> ” (Soru 7) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema.....	125
Tablo 19. “ <i>Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?</i> ” (Soru 7.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar	128
Tablo 20. “ <i>Önerileriniz Varsa Nelerdir?</i> ” (Soru 7.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar.....	129

GİRİŞ

PROBLEM

Çocuklar doğdukları andan itibaren keşfetmek ve öğrenmek için hevesle doludurlar. Çevreleriyle iletişim kurarak gördükleri şeylerle ilgili fikirler oluştururlar. Beynin en hızlı ve yoğun gelişimi yaşamın ilk altı yılında yani okul öncesi dönemde gerçekleşmektedir. Bu hızlı gelişim sürecinde beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönem de okul öncesi dönemdir. Bu kapsamda da çevre, çocuğun gelişimi ve öğrenme motivasyonu üzerinde önemli bir etki bırakmaktadır (Çelik ve Daşcan, 2014:3). İlk olarak aile, sonra sosyal çevre ve daha sonra da okul, çocuğa sundukları imkânlarla ve verdikleri eğitimle; büyümesi, gelişmesi ve sosyalleşmesi için ona yardımcı olabilir veya onun hem ruhsal hem de bedensel olarak sağlıklı bir şekilde toplumda sorumluluklarını yerine getiremeyen bir birey olmasına yol açabilirler (Haktanır, 2010:319). Sağlıklı bireylerin yetişmesine engel olmak için ise; yaşamın önemli bir bölümü olarak kabul edilen okul öncesi dönemde çocuklar için uygun eğitim ortamlarının oluşturulması gerekmektedir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, toplum düzeniyle birlikte aile yapısında da değişikliklere sebep olabilmektedir. Aile yapısının değişmesi, ebeveynlerin rollerinde ve sorumluluklarında da farklılaşmalar ortaya çıkarabilmektedir. Toplum yapısının değişmesi ile birlikte, anneler ve babalar çocuklarının sosyal ve kültürel açıdan tüm gereksinimlerini tek başlarına karşılayamayabilmektedir. Özellikle okul öncesi dönemi kapsayan sıfır altı yaş arası dönemde, çocuğun gelişimine uygun donanımı kazanabilmesi için sadece aile tarafından verilen eğitim yeterli olmamaktadır (Katrancı, 2014:2-14). Bu sebeple de çocukların her alanda istenilen düzeyde gelişimlerini sağlamak için okul öncesi eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Gürkan (1982), iyi yetişmiş, başarılı ve uyumlu kişilerden oluşan sağlıklı bir toplumun okul öncesi eğitime verilen değerle mümkün olabileceğini belirtmektedir. Okul öncesi eğitimi, doğumdan, ilkokulun başlangıcına kadar olan

çocukluk yıllarını kapsayan; bu kapsamdaki çocukların kişisel özelliklerine ve gelişimsel seviyelerine uygun, zengin ve uyarıcı çevre imkânları sunan; onların tüm gelişimlerini toplumun kültürel özellikleri ve sahip olduğu değerler istikametinde, en iyi şekilde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Oğuzkan ve Oral, 1997). Okul öncesi eğitim; çocukların gelişim ihtiyaçlarına odaklanmalı, çocuğun etkili öğrenmesi için tasarlanmış ortamlarda profesyonel kişilerce gerçekleştirilmeli ve sağlığı, beslenmeyi ve sosyal konuları içine alarak aynı zamanda veli katılımını teşvik ederek en geniş anlamıyla eğitici olmalıdır (T. Hohenshil ve S. Hohenshil, 1989). Erken çocukluk eğitimi, sadece öğretim faaliyetlerinin yapıldığı bir yeri değil, aynı zamanda çocukların gelişimini bir bütün olarak destekleyen bir kurumu ifade etmektedir (Gencoglu, Demirtaş Zorbaz, Demircioglu ve Ekin, 2019).

Farklı tanımlardan elde edilen ortak noktalardan hareketle okul öncesi eğitiminin; doğumdan ilkokula başlama yaşına kadarki yılları kapsayan, çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen, gelişimsel özellikleri ve bireysel farklılıkları önemseyen, çocukların sahip oldukları potansiyellerini açığa çıkartarak geliştirmesini sağlayan, onları ilkokula hazırlayan, toplum hayatına adapte olmasına imkân tanıyan ve bütün bunları gerçekleştirmek amacıyla zengin ve uyarıcı bir çevre imkânı sunan sistemli ve planlı bir eğitim süreci olduğu ifade edilebilmektedir (Kuru Turaşlı, 2010:3). Yerlikaya (2014), çocuklar için en etkili uyarıcı ortamın okul olduğunu ve bu sebeple okul öncesi eğitim kurumlarının bütün çocukların gelişimini destekleyecek donanıma sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Anaokulları, anasınıfları ve uygulama sınıfları; 36-68 ay aralığındaki çocuklara okul öncesi eğitimi veren kurumlar olarak eğitim sistemi içerisinde yer almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014). Nitekim Çullu ve Güleç (2019), yaptıkları araştırmada öğretmenlerin okul öncesi eğitimi; bütün gelişim alanlarını ve becerileri geliştiren, doğumdan ilkokula kadarki süreci kapsayan, ilkokula hazırlayan ve çocukların toplum için uygun birer birey olmalarını sağlayan eğitimidir şeklinde tanımladıklarını ifade etmişlerdir.

Eğitim, geniş anlamıyla, kişinin içinde yer aldığı topluma uyum sağlayabilecek şekilde yetiştirilmesidir. Çocukların hayatının ilk yıllarını içine

alan, doğumdan ilkokula başladığı döneme kadar verilen eğitim ise okul öncesi eğitimidir. Okul öncesi eğitim; çocukların doğuştan sahip olduğu becerilerinin ve özelliklerinin geliştirilerek, fiziksel, ruhsal, sanatsal ve sosyal hayatını biçimlendiren bir süreç olarak benimsenmektedir. Kalıtımsal etkilerin yanında çocuğun doğuştan sahip olduğu yetenekler, bilgiler ve davranışlar çevresel koşulların etkisiyle şekillenmektedir. Bu sebeple, çevre koşullarından en çok etkilenilen dönem olan okul öncesi dönemde gerekli olan eğitimin verilmesi önemli görülmektedir. Çocuğun kişiliğini, özel becerilerini, kendine duyduğu güveni geliştirmek; ona sorumluluklarını ve toplumdaki yerini öğretmek okul öncesi eğitimle mümkün olmaktadır. Okul öncesi dönemde alınan eğitimle çocuk; kendi varlığının farkına varır, toplumun kendisinden neler beklediğini öğrenir ve çevresiyle daha rahat iletişim kurar (Dirim, 2004:7).

Okul öncesi eğitim süresince oynanan oyunlar ve yapılan faaliyetler sayesinde kendi yeteneklerinin farkına varan çocuk dinlemeyi, paylaşmayı ve iletişim kurmayı öğrenmektedir. Özellikle okul öncesi eğitim programlarında yer verilen resim yapma etkinlikleri, çocuğun kendisini ifade edebilmesine ve hayal gücünü geliştirmesine imkân hazırlamaktadır. Okul öncesi eğitimi; çocukların sosyalleşmesine katkı sunarak, onların evi dışındaki hayatı tanımasını ve okul kurallarından yola çıkarak toplum kurallarını öğrenmesini de sağlamaktadır (Katrancı, 2014:2-14).

Uygun ve Kozikoğlu (2019), yaptıkları araştırmanın sonucunda; okul öncesi eğitim alan çocukların duygularını daha iyi ifade edebildiklerini, arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kurabildiklerini ve okul öncesi dönemde kazanılması gereken sosyal becerilere sahip olabildiklerini ifade etmişlerdir. Pekdoğan ve Kanak (2019), tarafından yapılan araştırmanın sonuçları da bu araştırmayı destekler niteliktedir. Bu araştırmada da okul öncesi eğitimin çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde olumlu etkisinin olduğu, alınan eğitim sayesinde çocukların topluma uyum sağlayabildikleri, sağlıklı ilişkiler kurabildikleri ve toplumca kabul edilen değerleri, kuralları öğrenebildikleri belirtilmiştir.

Çocukları gerçek yaşama hazırlamak için uygun bir ortamda ve profesyonel kişilerce sistemli şekilde sunulan eğitimin; çocuğun kişisel gelişimine

ve ileriye dönük yaşam kalitesine önemli katkılarının olmasının yanında aile ve toplum hayatına da katkıları bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim ile bireylerin tüm hayatı üzerinde oluşan olumlu etki sayesinde, bu eğitimden yararlanarak okula ve yaşama daha iyi bir başlangıç yapan kişilerin topluma ekonomik ve sosyal alanlarda daha çok faydaları olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ekonomik ve sosyal kalkınmada da okul öncesi eğitimin etkileri görülmektedir (Kuru Turaşlı, 2010:13-19).

Okul öncesi eğitim sayesinde çocukların bağımsızlaşarak kendini tanımasına imkân verilmektedir. Aynı zamanda bu eğitim sürecinin çocukların; yaratıcılığını ve algılama gücünü arttırması, farklı kültürleri, değerleri, paylaşmayı öğrenmesi, ilkokula hazırlanması, eksik olduğu alanların ve duygusal problemlerin erken dönemde tespit edilip gerekli önlemlerin alınması, her anlamda sağlıklı kişilik gelişimini sağlaması da mümkün olabilmektedir (Dirim, 2004:8). Bu konuda Türkyılmaz ve Pekdoğan (2019) tarafından yapılan bir araştırmada; okul öncesi dönemde alınan eğitimin ilkokuldaki eğitim ve birinci sınıftaki hazırbulunuşluk üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu; okul öncesi eğitimi almayan çocukların alan çocuklara göre ilkokuldaki sosyal yeterlik becerilerinin daha düşük düzeyde olduğu ortaya koyulmuştur.

Okul öncesi eğitim döneminde çocukların hem ruhsal hem de bedensel anlamda gelişimlerinin sağlıklı olabilmesi, okul hayatına uyum sağlamaları ve performanslarını sergileyebilmeleri için eğitim faaliyetleri rehberlik hizmetleriyle birlikte sunulmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumları; oyun oynama, bedenini kullanma, merakını giderme, hayallerini ve isteklerini ifade etme, bağımsızlığını kazanma gibi gereksinimleri karşılamaktadır. Rehberlik hizmetleri sunularak bu gereksinimlerin yeterli seviyede yerine getirilmesiyle sağlıklı ve uyumlu kişilerin yetiştirilmesi beklenebilmektedir (Dilekmen, 2016a:36).

Rehberlik; kişinin kabiliyetleri ve yeterlikleri ile en yüksek seviyede gelişerek ihtiyaçlarını gidermesinde, benliğine uygun rol kavramları üreterek çevresine uyum sağlaması için gerekli sorun çözme ve karar verme ile ilgili bilgi ve becerilerini kazanmasında, benlik kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal gerçeği içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir hayat yaşamasında kişiye uzmanlarca sunulan bilimsel ve sistemli yardım sürecidir (Özoğlu, 1997:3). Bir

başka tanıtım ise rehberliğin; kişinin kendisini ve çevresini tanımasına yardımcı olma süreci olduğu ifade edilmiştir (Shertzer ve Stone, 1971).

Rehberlik hizmetleri birçok alanla ilişkilendirilmektedir. Bu alanların başında ise eğitim gelmektedir. Bireylere sunulan eğitim faaliyetlerinin sonucunda onlardan, kişisel ve sosyal yaşamlarına hazır olmaları beklenmektedir. Bu hazır oluş ise beraberinde bazı yetenekleri kazanmış olmayı gerektirmektedir. Bu özellikler arasında; kararlı olma, kendine güvenme, kendini tanıma ve kabul etme, paylaşmayı, iş birliğini bilme, bulunduğu çevreye uyum sağlama sıralanabilmektedir. Eğitim süreci içinde bireylere kazandırılması planlanan bu özellikler düşünüldüğünde, rehberlik hizmetlerinin önemi açıkça görülebilmektedir. Bu kapsamda rehberlik hizmetleri, çağdaş eğitimin bir parçası olan öğrenci kişilik hizmetleri içinde yer almaktadır (Koç, 2010:52).

Okul öncesi eğitimde istenen hedeflere ulaşabilmek için nitelikli bir eğitim ortamının yanında kurumlarda sunulan rehberlik hizmetleri de önemli görülmektedir (Güler ve Çapri, 2019). Nitekim; Kanak, Ersoy ve Yerliyurt (2018), yaptıkları araştırmanın sonuçlarına dayanarak, okul öncesi dönemde rehberlik uygulamalarının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Yerlikaya, Sak ve Şahin Sak (2014) ise yaptığı çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklar için rehberlik hizmetlerinin önemine ilişkin sonuçlara ulaşmışlardır.

Okul öncesi dönemde çocuğun bilişsel ve duyuşsal alanda gelişmesi, ebeveynlerinden bağımsız hareket edebilmesi, toplumsal rolleri öğrenmesi ve okul ortamına uyum sağlaması gerekli desteklerin sunulması ile mümkün olmaktadır. Çocuğun yaşına uygun şekilde kendini tanıması ve kabullenmesi, özgüven geliştirmesi, hayal dünyasını genişletmesi, mesleklerle ilgili farkındalık kazanması için okullarda rehberlik hizmetleri planlanmakta ve uygulanmaktadır (Dilekmen, 2016b:71-94). Eğitim kurumlarında sunulan rehberlik hizmetleri ile çocuğun yetiştiği çevredeki eksiklikler telafi edilebilmekte ve çocuğun psikolojik gelişimi desteklenerek bilişsel ve sosyal kazanımları artırılabilir (Üstündağ Budak, 2016:127).

Gelişimin sürekli oluşu, rehberlik hizmetlerinin de sürekli olmasını gerekli kılmaktadır. Bu sebeple de okul öncesi eğitimde rehberlik hizmetleri bir program dahilinde yürütülmektedir. Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı ile

çocukların; ilkokula hazırlanmaları, okula ve çevreye uyum göstermeleri, öğrenmeye karşı olumlu tutum içinde olmaları, kendilerini tanımaları, sosyal ilişkilerini geliştirmeleri, ailevi ve toplumsal konularda duyarlılık kazanmaları, sağlıklı ve güvenli yaşamı öğrenmeleri ve meslekleri tanıyarak mesleklerle ilgili farkındalık oluşturmaları amaçlanmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kapsamlı gelişimsel rehberlik anlayışı benimsenmektedir. Ayrıca çocukların gereksinimleri doğrultusunda koruyucu, önleyici ve krize müdahale hizmetleri de sunulmaktadır. Rehberlik hizmetleri kapsamındaki bütün faaliyetler, çocukların yaşam alanındaki tüm bireylerle ortaklaşa gerçekleştirilmektedir. Rehberlik programının yeterlik alanları; okula ve çevreye uyum, eğitsel gelişim, kendini kabul, kişiler arası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat, mesleki gelişim olarak belirlenmiştir (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı, 2012).

Diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi okul öncesi eğitimde de kişisel sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik olmak üzere üç problem alanı göz önünde tutularak rehberlik hizmetleri yürütülmektedir. Kişisel sosyal rehberlik alanında çocukların; kendini tanıması, kabul etmesi, özgüven sahibi olması, olumlu benlik kavramı oluşturabilmesi ve sosyalleşmesi sağlanmaya çalışılırken; eğitsel rehberlikte ise okula uyumun, okul sevgisinin, öğrenme isteğinin ve bazı temel becerilerin kazanılması hedeflenmektedir. Mesleklerle ilgili olumlu tutumların geliştirilmesi ve farkındalığın oluşturulması amacıyla ise mesleki rehberlik kapsamında faaliyetler gerçekleştirilmektedir (Uz Baş, 2009:100).

İlgili literatürde okul öncesi eğitimde sunulan rehberlik hizmetleri ile ilgili çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Aliyev, Ergüner Tekinalp, Ulker ve Shine Edizer (2012) gerçekleştirdikleri araştırmada okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların okul öncesi dönemde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin önemine vurgu yaptıklarına ilişkin sonuçlar ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde Yerlikaya (2014), okul öncesi öğretmenlerinin, psikolojik danışmanların ve velilerin görüşlerine göre okul öncesi dönemde rehberlik hizmetlerinin gerekli olduğu sonucunu saptamıştır. Alizamar, Ifdil ve Afdal (2017), erken çocukluk döneminde rehberlik hizmetleri eğitim sürecinin bir

parçası haline geldiğinde, bu hizmetlerin öğrenme etkinliklerine ek olarak çocukların büyümesi ve gelişmesine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Tekin (2012), araştırmasında; erken çocukluk eğitimiyle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bütünleştirilmesinin öğretmenler, veliler ve çocuklar açısından önem taşıdığını ifade etmiştir. Büyükhahin Çevik (2017), okulla ilk kez tanışan çocuğun uyum sürecinde sorunlar yaşayabilmesi ayrıca bu sorunların dışında ortaya çıkabilecek davranışsal ve duygusal problemler sebebiyle okul öncesi dönemde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin veliler, öğretmenler ve çocuklar açısından önemli olduğunu belirtmiştir. Gencoglu, Demirtaş Zorbaz, Demircioglu ve Ekin (2019), okul öncesi eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinin ve çocukların sağlıklı gelişimi için etkili bir rehberlik programının uygulanmasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Okul öncesi eğitimin ve bu dönemde yürütülecek rehberlik hizmetlerinin önemi ve gerekliliği düşünüldüğünde; anaokullarında eğitim gören çocukların yakın çevresinde bulunan, bu hizmetlerin uygulanmasından sorumlu olan ve bu sorumluluğa bağlı olarak ortaklaşa hareket etmesi gereken okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri önem taşımaktadır. Bu önemden yola çıkılarak ve ilgili literatürde yer alan araştırmaların da sınırlı olması göz önünde bulundurularak bu araştırmada, anaokullarında yürütülen rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinin incelenmesi çalışılmaya değer bulunmuştur.

ÖNEM

Okul öncesi eğitim dönemi; insanın ilerideki yaşamını etkileyebilecek, sağlıklı ve mutlu gelişimi için temel oluşturabilecek bir dönemdir. Bu dönemde edinilen kazanımlar, bireyin yaşantısını şekillendirebilmektedir. Bu sebeple okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların, elverişli ve zengin uyarıcıların olduğu bir ortamda eğitim görmeye, yaşlılarıyla birlikte olmaya ve gelişim özelliklerine uygun şekilde yapılacak rehberlik faaliyetlerine ihtiyaçları bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim döneminin oldukça önemli bir dönem olduğu, bu yaşta edinilen kazanımların ya da geçirilen olumsuz yaşantıların insan hayatında derin izler bırakabileceği düşünüldüğünde, bu dönemde sunulacak rehberlik hizmetlerinin ne

derece önemli olduğu daha iyi anlaşılabilir. Sunulacak rehberlik faaliyetlerinin ise sistemli bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumları olan anaokullarının her birinde psikolojik danışman bulunmayabilmektedir. Bu kurumlarda rehberlik hizmetleri daha çok okul öncesi öğretmenleri tarafından yürütölmeye çalışılmaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde; anaokullarında yürütölen rehberlik hizmetleriyle ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görölmektedir. Yönetici, öğretmen ve veli olmak üzere üç paydaşın bakış açısından bu faaliyetleri inceleyen herhangi bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle bu araştırmada anaokullarında yürütölen rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinin detaylı bir şekilde ortaya koyulması ve ilgili literatüre bu sayede katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar ışığında; anaokullarında yürütölen rehberlik hizmetleriyle ilgili yapılabilecek düzenlemeler ve iyileştirilmelere ilişkin önerilerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

AMAC

Bu araştırmanın temel amacı, anaokullarında yürütölen rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1.Rehberlik hizmetleri denildiğinde aklınıza neler gelmektedir?

2.Okulunuzda/Sınıfınızda öğrencilerin ilgilerinin, yeteneklerinin ve akademik ihtiyaçlarının tespiti ve geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Bu çalışmaların yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Önerileriniz varsa nelerdir?

3.Okulunuzda/Sınıfınızda öğrencilerin kişisel ve sosyal ihtiyaçlarının tespiti ve geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Bu çalışmaların yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Önerileriniz varsa nelerdir?

4.Okulunuzda/Sınıfınızda öğrencilerin meslekleri tanımlarına ve meslekler ile ilgili fikir sahibi olmalarına yönelik yapılan çalışmalar var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Bu çalışmaların yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Önerileriniz varsa nelerdir?

5.Okulunuzda/Sınıfınızda Öğretmenlere yönelik yapılan rehberlik hizmetleri var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Bu hizmetlerin yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Önerileriniz varsa nelerdir?

6.Okulunuzda/Sınıfınızda Yöneticilere yönelik yapılan rehberlik hizmetleri var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Bu hizmetlerin yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Önerileriniz varsa nelerdir?

7.Okulunuzda/Sınıfınızda Velilere yönelik yapılan rehberlik hizmetleri var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Bu hizmetlerin yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Önerileriniz varsa nelerdir?

SAYILTILAR

Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve velilerin kendilerine sorulan sorulara içtenlikle ve doğru bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

SINIRLILIKLAR

Araştırma; Rize'nin merkezi ve ilçelerinde bulunan resmi ve bağımsız anaokullarında görev yapan yönetici, öğretmen ve anaokullarında çocukları eğitim gören velilerin görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

TANIMLAR

Okul Öncesi Eğitim: Doğumdan ilkokula başlama yaşına kadarki yılları kapsayan, çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen, gelişimsel özellikleri ve bireysel farklılıkları önemseyen, çocukların sahip oldukları potansiyellerini açığa çıkartarak geliştirmesini sağlayan, onları ilkokula hazırlayan, toplum hayatına

adapte olmasına imkân tanıyan ve bütün bunları gerçekleştirmek amacıyla zengin ve uyarıcı bir çevre imkânı sunan sistemli ve planlı bir eğitim sürecidir (Kuru Turaşı, 2010:3).

Anaokulu: Eylül ayı sonu itibariyle 36-68 aylık çocukların eğitimi amacıyla açılan okuldur (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014).

Rehberlik ve Psikolojik Danışma: Kendini tanıma, kabullenme ve geliştirme sürecinde gerekli olan becerilere ve yaşam donanımlarına sahip olmaları için, her yaştaki bireye uzman kişilerce yapılan psikolojik destek hizmetleridir (Yeşilyaprak, 2013:7).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

Okul öncesi eğitimin farklı tanımları yapılabilmektedir. 14. Milli Eğitim Şurası'nda yapılan tanıma göre; okul öncesi eğitimi, 0-72 ay aralığındaki çocukların gelişim seviyelerine ve bireysel niteliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre olanakları sunan, onların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerine yardımcı olan, onları toplumun kültürel değerlerine uygun yetiştiren ve ilkokula hazır hale getiren, temel eğitimin bir parçası olan eğitim sürecidir (MEB, 1993). Başka bir tanımda ise okul öncesi eğitim; çocuğun dünyaya gelmesiyle başlayıp ilkokula başlamasıyla son bulan, çocukların yaşamının ileriki yıllarında önemli rolü olan, fiziksel, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük oranda gerçekleştiği, aile içinde ve okullarda verilen eğitim süreci şeklinde tanımlanmaktadır (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002).

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerle birlikte; okul öncesi eğitim dönemi 36-68 ay aralığı olarak belirlenmiştir. Bu ay aralığındaki çocukların eğitim aldığı okul öncesi eğitim kurumu; anaokullarını, anasınıflarını ve uygulama sınıflarını kapsamaktadır. Anaokulları; eylül ayı sonu itibariyle 36-68 aylık çocukların eğitim almaları için açılan okullardır. Anasınıfları; eylül ayı sonu itibariyle 57-68 aylık çocukların eğitim almaları amacıyla örgün eğitim ve hayat boyu öğrenme kurumları bünyesinde açılan sınıflardır. Uygulama sınıfları ise; mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında çocuk gelişimi ve eğitimi alanında eylül ayı sonu

itibariyle 36-68 aylık çocukların eğitimlerinin yapıldığı uygulama birimleridir (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014).

1.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitimin amaçları belirlenirken, milli eğitimin temel ilkeleri ve genel amaçları göz önünde bulundurulmuştur. Buna göre okul öncesi eğitimin amaçları;

- Çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden gelişimlerini ve doğru alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,
- Çocukları ilkokula hazır hale getirmek,
- İmkânları yetersiz ailelerden ve ortamlardan gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme alanı oluşturmak,
- Çocukların Türkçeyi düzgün bir şekilde kullanmalarını sağlamaktır (MEB Temel Eğitim Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013).

1.1.3. Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri

Yaşamın temelinde yer alan okul öncesi dönemde çocuklar hızlı öğrenme gücüne sahiptir. Her yaş grubunun gelişim özellikleri genel olarak o yaş grubundaki bütün çocuklar için aynıdır. Ancak aynı yaş grubunda bile olsa her çocuğun kendine has gelişimsel özelliklerinin olduğu bilinmelidir. Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak okul öncesi eğitimi için bazı temel ilkeler belirlenmiştir (MEB Temel Eğitim Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013). Bu ilkeler şu şekildedir:

- Okul öncesi eğitim çocuğun ihtiyaçlarına ve kişisel farklılıklarına uygun olmalıdır,
- Okul öncesi eğitim çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal, dilsel ve bilişsel gelişimine yardımcı olmalı, kişisel bakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilkokula hazırlamalıdır,
- Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların ihtiyaçları karşılanırken öğrenme ortamları demokratik olmalıdır,
- Çocukların ihtiyaçlarının yanında çevrenin ve okulun sahip olduğu imkânlar da göz önünde tutularak faaliyetler düzenlenmelidir,

- Eğitim sürecinde çocukların bildiği şeylerden başlanmalı ve çocuğa deneme yanılma yöntemi ile öğrenebilmesi için fırsat sağlanmalıdır,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmaları için gerekli hassasiyet gösterilmelidir,
- Çocukların toplumsal yaşamda gerekli olan iş birliği, sevgi ve saygı gibi davranışları geliştirilmelidir,
- Eğitim, çocuğun kendine olan güvenini ve saygısını geliştirmeli ve çocuğa öz denetim kazandırmalıdır,
- Yaş grubuna uygun olarak gerçekleştirilen etkinlikler oyun temelli olmalıdır,
- İletişim kurarken çocukların kişiliğine zarar verici şekilde ve onları kısıtlayıcı ya da baskılayıcı biçimde davranılmamalıdır,
- Çocukların bağımsız hareket edebilme yetenekleri geliştirilmeli ancak ihtiyaç duyduklarında da yetişkin desteği sağlanmalıdır,
- Çocukların hem kendilerinin hem de başkalarının duygularını fark etmeleri sağlanmalıdır,
- Çocukların hayal güçlerini kullanmaları, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri desteklenmelidir,
- Programların hazırlanmasında çevrenin ve ailelerin özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır,
- Eğitim sürecine hem çocuğun hem de ailenin aktif katılımı sağlanmalıdır,
- Eğitimsel süreçle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir,
- Çocuğun gösterdiği gelişimin ve eğitim programının değerlendirilmesi düzenli olarak yapılmalıdır,
- Yapılan değerlendirmelerin sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın gelişimini sağlamak için aktif şekilde kullanılmalıdır (MEB Temel Eğitim Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı, 2013).

1.2. ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ VE REHBERLİK

Modern eğitim sistemlerinde öğrenciler; kendilerine doğrudan bilgi yüklenen birer makine olarak kabul edilmek yerine, eğitim sisteminin özünü oluşturan, öğrenmeyi öğrenen, kendi kişiliklerini ve öz benliklerini inşa eden,

kabiliyetlerinin farkında olan ve bunları kullanabilen, problemlerini çözebilen, mantıklı düşünceler üretebilen bireyler olarak kabul edilmektedir. Saygıyı hak eden her öğrenci; çevresine, milli ve evrensel değerlere karşı saygı, sevgi ve hoşgörü besleyen bireyler olarak gelişim göstermesi yönünde desteklenmektedir (Çetinkaya, 2009:2). Çağdaş eğitim anlayışında öğrenci; kendi gelişimine aktif şekilde katılacak bir birey olarak kabul edilmektedir. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi için en elverişli ortamı hazırlama görevi okula düşmektedir. İstenilen bu ortamı oluşturabilmek, okul içerisinde öğrencilerin uyumları ve gelişimleri için ihtiyaç duyulan hizmetleri sunmakla gerçekleştirilmektedir (Yeşilyaprak, 2013:5). Sunulan bu hizmetler öğrenci kişilik hizmetleri olarak adlandırılmaktadır.

Öğretim ve yönetim gibi geleneksel iki fonksiyonu olan eğitimin; gelişmekte olan fonksiyonu ise öğrenci kişilik hizmetleridir. Öğrenci kişilik hizmetleri öğrencilerin; beslenme, barınma, sağlık ve boş zamanları değerlendirme gibi ihtiyaçlarını karşılamamanın yanında, onların potansiyellerini geliştirme, kabiliyetlerine ve ilgilerine uygun meslek ve okul seçme, insanlarla sağlıklı ilişki kurabilme gibi, uyum problemlerinin çözümü ve kişilik gelişimleri için onlara yapılacak yardımları içine almaktadır. Bu hizmetler içerisinde yer alan ve daha çok öğrencilerin kişilik gelişimleri ile ilgilenen hizmet türü ise rehberliktir. Engelleri ortadan kaldırmak ve öğrencilerin eğitim ortamından en yüksek seviyede fayda sağlaması için gerekli imkânları sunmak, öğrenci kişilik hizmetlerinin amacını oluşturmaktadır. Öğrenci kişilik hizmetlerinin; öğretim ve yönetim etkinliklerinin amacına ulaşmasına yardımcı olan etkinlikler olduğu söylenebilmektedir (Kuzgun, 2000:3). Okullarda verilen öğrenci kişilik hizmetlerinin, alanında uzman kişilerin yönetiminde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Okullarda görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin, uzmanlarla iş birliği yaparak hizmetlerin yürütülmesinde görev alması beklenmektedir. Hizmetlerin sorunsuz gerçekleştirilmesi ve eşgüdümün sağlanması için uygun koşulların hazırlanması ise yöneticilere düşen görevlerdendir (Yeşilyaprak, 2013:5).

1.3. REHBERLİĞİN TANIMI VE AMACI

Rehberlik kavramıyla ilgili yapılmış birçok tanım bulunmaktadır. Tan (1992), bu kavramı; bireylerin sağlıklı şekilde gelişimi ve tatmin edici uyumlar sağlamasında gerekli seçimi, tercihleri ve planları yapması ve uygun kararları vermesine imkân sağlayacak yetenek ve bilgileri kazanması ve bu kazanımları işleve dökebilmesi için bireye sunulan planlı ve uzmanlık gerektiren bir yardım olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımda ise rehberliğin; kişinin kendini anlaması, etrafındaki imkânları tanınması ve doğru kararlar vererek kendini gerçekleştirmesi için yapılan sistemli ve profesyonel bir yardım süreci olduğu ifade edilmektedir (Kuzgun, 1992). Rehberlik; kişinin kabiliyetleri ve yeterlikleri ile en yüksek seviyede gelişerek ihtiyaçlarını gidermesinde, benliğine yakışır rol kavramları üreterek çevresine uyum sağlaması için gerekli sorun çözme ve karar verme bilgi ve becerilerini kazanmasında, benlik kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal gerçeği içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir hayat yaşamasında kişiye uzmanlarca yapılan bilimsel ve sistemli yardım sürecidir (Özoğlu, 1997:3). Kepçeoğlu (1994:13) rehberliği; bireyin kendini tanınması, sorunlarını çözmesi, gerçekçi kararlar vermesi, kapasitesini arttırması, çevresiyle sağlıklı bir uyum içinde olması ve kendini gerçekleştirmesi için profesyonel kişilerce bireye yapılan psikolojik destek şeklinde tanımlamaktadır. Shertzer ve Stone (1971) ise rehberliğin; kişinin kendisini ve çevresini tanımına yardımcı olma süreci olduğunu ifade etmişlerdir. Rehberlik; problemlerini çözmesi ve içinde bulunduğu toplumun özgür ve sorumlu bir üyesi olabilmesi için kişiye yardımcı olacak tecrübeler kazandırma programıdır (Glanz, 1974). Erkan'a (2004:2) göre ise rehberlik; modern dünyanın gereksinimi olan, mutlu ve üretici insanlar olabilmeleri için gerekli vasıflara ulaşmaları amacıyla bireylere, profesyonel kişilerin yaptığı yardımları içine alan bir süreçtir. Yeşilyaprak'a (2013:7) göre ise rehberlik; kendini tanıma, kabullenme ve geliştirme sürecinde gerekli olan becerilere ve yaşam donanımlarına sahip olmaları için, her yaştaki bireye uzman kişilerce yapılan psikolojik destek hizmetleridir. Rehberlik kavramı ile ilgili yapılan tanımlamalara bakıldığında bu tanımlardaki ortak noktaların; gelişmeyi ve uyumu sağlama, uzman kişilerce ve programlı şekilde sunulma ve hizmetlerin bir süreç içinde gerçekleştirilmesi olduğu görülmektedir.

Rehberlik faaliyetleri yürütülürken ulaşılmak istenen asıl amaç, kişinin kendini gerçekleştirmesidir. Kendini gerçekleştirme kavramı hümanistik psikoloji ekolü tarafından üretilmiş bir kavramdır ve tam verimlilik anlamına gelmektedir. Bu kavramla, kişide var olan potansiyellerin ve kabiliyetlerin ortaya koyulması, uygulanabilir hale getirilmesi ve geliştirilmesi ifade edilmektedir (Yeşilyaprak, 2013:8). Abraham Maslow tarafından oluşturulan ihtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağında bulunan kendini gerçekleştirme kavramı, belirli bir sürede olup biten bir şey olmayıp, kişinin hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Nihai amaç olan kendini gerçekleştirmeye ulaşabilmek için rehberliğin; bireyin kendini tanımasına, yeteneklerinin farkına varmasına ve bu yetenekleri geliştirmesine, sorunlarını çözebilmesine, bulunduğu çevreyle uyum içinde olabilmesine, mantıklı kararlar verebilmesine ve zamanı verimli kullanabilmesine yardım etmek gibi alt amaçları bulunmaktadır (Çetinkaya, 2009:11).

1.4. REHBERLİĞİN İLKELERİ

Rehberlik hizmetleri gerçekleştirilirken göz önünde tutulan birtakım ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkelerin belirlenmesinde, rehberlik uygulamasının yapıldığı toplumda geçerli olan insan algısı ve eğitim felsefesi etkili olmaktadır (Kuzgun, 2009:32). Rehberlik çalışmalarında temel alınan ilkeler şu şekildedir:

1. Her Birey Seçme Özgürlüğüne Sahiptir: Günümüzdeki gelişmelere paralel olarak insanların seçenekleri çoğalmış ve toplumlarda görülen demokratikleşme hareketleri bireylerin bu seçenekleri yapabilme hak ve imkânlarını da arttırmıştır. İnsanların tercihlerine müdahale etmemeyi esas alan rehberlik hizmetleri; özgürce seçimlerini yapabilmesi için bireye var olan seçenekleri gösterip bunlar arasından doğru tercihleri yapabilmesine yardımcı olmaktadır (Çetinkaya, 2009:13).
2. İnsan Saygıya Değer Bir Varlıktır: Bir insanı değerli olarak kabul etmek için, öncelikle o insanın ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmak gerekmektedir. Bu davranış saygıyı oluşturmakla birlikte, insanın hiçbir vasfını öne çıkarmadan bütün insanları kapsayacak kadar geniş bir boyuta sahiptir. Dili, cinsiyeti, inancı ya da rengi ne olursa olsun her insanın düşüncesine, kararlarına ve tercihlerine değer vermek saygının gereğidir. Rehberlik hizmetleri içerisinde de

danışmanın danışanını ilgiyle dinlemesi, kararlarını vermesinde yardımcı olması ve ona destek olması saygının göstergesidir (Altıntaş, 2010:16).

3. Rehberlik Hizmetlerinden Yararlanmada Gönüllülük Esastır: Yardımda bulunmaya istekli bir psikolojik danışmanın ve yardım almaya razı olan bir danışanın olması rehberlik hizmetlerinin amacına ulaşması için önem taşımaktadır. Öğrencilerin rehberlik hizmetlerine yönlendirilmesinde de gönüllülük ilkesi göz önünde tutulmalı ve okul çalışanları bu konuda öğrencileri zorlayıcı davranışlarda bulunmamalıdır (Şahin, 2010:15).
4. Rehberlik Hizmetlerinde Gizlilik Esastır: Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilirken, danışanın özel hayatına saygı duyulmalı ve konuşulanlar başkalarına aktarılmamalıdır. Danışanın gizli bilgilerinin ve test sonuçlarının, kendisinin izni olmadan başkalarıyla paylaşılması gerekmektedir. Danışanın paylaştığı özel bilgilerin gizliliğinin sağlanmaması saygısızlığın doğmasına ve güven ortamının bozulmasına sebep olmaktadır (Kuzgun, 2009:34).
5. Rehberlik Tüm Öğrencilere Yönelik Bir Hizmettir: Rehberliğin asıl amacının kişinin kendini gerçekleştirmesi olduğundan, rehberlik hizmetleri bütün öğrencileri kapsayacak bir hizmet olmalıdır. Rehberlik; normal dışı ya da uyumsuz davranışları olan bireylerin davranışlarını düzeltmek yerine, kişilerin bulundukları gelişim dönemlerine uygun şekilde karşılaşılabilecekleri sorunları öngörerek; önleyici, koruyucu ve geliştirici bir işlevi yerine getirmektedir. Bu işleviyle rehberlik hizmetleri, kişilerin en üst düzeyde gelişimini sağlamak amacıyla herkese açık bir hizmettir (Çetinkaya, 2009:15).
6. Rehberlik Anlayışı, Öğrenciyi Merkeze Alan Bir Eğitim Sistemini Öngörür: Öğrenciyi merkeze alan eğitim sistemlerinde; öğrencilerin gelişimsel özellikleri, kabiliyetleri ve ihtiyaçları göz önünde tutularak programlar hazırlanmaktadır. Bu eğitim sistemlerinde rehberlik hizmetleri sadece problemi olan öğrencilere değil tüm öğrencilere verilmektedir. Gerçekleştirilen hizmetlerle birlikte, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve doğru kararlar vermelerine katkı sağlanmaktadır (Altıntaş, 2010:17).
7. Rehberlik Hizmetleri İlgililerin İş Birliği İle Yürütülmelidir: Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; bu alanda eğitim almış uzman kişilerin öncülüğünde, ortak hedefi gerçekleştirmek için öğretmenlerin, yöneticilerin ve

diğer okul çalışanlarının iş birliği ile çalışmalarını gerektirmektedir. Diğer okul çalışanlarının desteğinin olmaması, danışmanların çalışmalarından istenen verimi alamamasına sebep olmaktadır. İş birliğine velilerin de katılmasıyla öğrencilerin gelişimine sağlanan katkı artmaktadır (Kuzgun, 2000:34).

8. Öğrencilere Rehberlik Hizmeti Verirken Onları Her Yönüyle Tanımak Gerekir: Her öğrencinin kişilik özellikleri farklıdır ve her öğrenci barındırdığı farklılıklarla kendine özeldir. Öğrencilerin doğuştan getirdiği özellikler, çevresel ya da kültürel koşullar; öğrencilerin kişiliklerinde, fikirlerinde ya da ilgilerinde farklılıkların olmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin bulunduğu yaş seviyesine göre gelişim özelliklerini bilmek ve her öğrenciyi ayrı ayrı tanımak gerekmektedir. Öğrenciyle ilgili toplanan güvenilir bilgiler sayesinde, öğrenci kendini daha iyi tanıma fırsatı bulmakta ve yönelimlerinde daha doğru kararlar verebilmektedir (Altıntaş, 2010:17).
9. Rehberlik Uygulamaları Her Okulun Amaç ve İhtiyaçlarına Göre Değişir: Rehberlik hizmetleri okul öncesinden üniversiteye kadar bütün öğretim basamaklarında verilen bir hizmettir. Her öğretim basamağında yer alan öğrencilerin gelişim özellikleri farklılık gösterdiğinden, daha faydalı olabilmesi için öğrencilere verilecek rehberlik hizmetlerinin; okulların amacına, sahip olduğu donanımlara, öğrencilerin ekonomik düzeyine, beklenti ve gereksinimlere göre planlanması gerekmektedir. Kendi okullarının özelliklerini göz önünde tutarak, rehberlik programlarını okulların kendilerinin hazırlaması beklenmektedir (Çetinkaya, 2009:15).
10. Rehberlik Hizmetleri Planlı, Programlı, Örgütlenmiş Bir Biçimde ve Profesyonel Bir Düzeyde Sunulmalıdır: Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde; ilgililerin görev tanımları yapılmış ve bu tanımlamalar yönetmeliklerde belirlenmiştir. Bu hizmetler, kişilerin herhangi bir plana ya da programa bağlı olmadan, kendilerine göre uygulayacağı etkinliklerden oluşmamaktadır. Okullarda uygulanacak rehberlik hizmetlerinin planlanması okul psikolojik danışmanları tarafından yapılmaktadır. Her öğretmenin rehberlik anlayışını benimsemiş olması beklenmekle birlikte, rehberlik faaliyetlerinin planlanmasında, alanında uzman kişiler olan psikolojik danışmanlar görev almaktadır (Şahin, 2010:17).

11. Rehberlik Hizmetleri Hem Bireye Hem de Topluma Karşı Sorumludur: Kişiler; kendi ihtiyaçları ile yaşadıkları çevrenin beklentileri arasında uyumu sağlayamadığında, kaygı yaşarlar ve psikolojik danışmandan yardım alırlar. Danışmanın bu noktada kişiye; çevresel beklentilere uyması yönünde zorlayıcı ya da beklentileri göz ardı ederek ve toplumsal kuralları hiçe sayarak hareket etmesi yönünde söylemlerde bulunması doğru değildir. Toplum içinde yaşamak ve toplumun desteğini almak zorunda olan bireylere, ihtiyaçlarını toplumsal beklentiler ile çatışmadan gidermesini öğretmek gerekmektedir. Rehberlik hizmetlerinin amacı; kişinin topluma bütünüyle uyması yerine, topluma dinamik bir uyum sağlayabilmesi için gerekli olan kabiliyeti kazanmasına yardımcı olmaktır (Kuzgun, 2000:34).
12. Rehberlik Yaşam Boyu Yararlanılabilecek Bir Hizmettir: Rehberliğin asıl işlevinin gelişimi basitleştirecek imkânları sağlamak olduğu kabul edilirse, bu hizmetlerin bireylere bütün yaşamları boyunca sunulması gerekmektedir. Sadece eğitim kurumunu ve mesleğini seçerken ya da kriz durumlarına müdahale etmek için insanlara yardımcı olmak, rehberliğin sahasını çok kısıtlı tutmak demektir. Gelişim ve kendini gerçekleştirme hayat boyu devam ettiği için rehberlik yardımlarının da sürekli olması gerekmektedir. Yardımların sürekliliğinin sağlanması; bireyin başkasının desteğine her an ihtiyaç duyması ve her kriz yaşadığında danışma ihtiyacı hissedecek kadar bu yardımlara bağımlı olması anlamına gelmemektedir (Kuzgun, 2009:34).
13. Rehberlik Hizmetlerinde Bireysel Farklara Saygı Esastır: Her insanın benzersiz ve kendine özgü bir varlık olduğu görüşü, rehberlik anlayışının temelinde bulunmaktadır. Bu görüş, her öğrenciyi tanımayı ve her öğrencinin kendisini tanımasını sağlamayı gerektirmektedir. Öğrencilerin; boyları, zekâları, karakterleri gibi bütün özellikleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar birer zenginlik olarak kabul edilip göz önünde bulundurulmalı ve rehberlik hizmetleri bu doğrultuda gerçekleştirilmelidir (Şahin, 2010:16).

1.5. REHBERLİK HİZMETLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

1.5.1. Hizmet Türlerine Göre Rehberlik Hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin eğitim kurumlarında sunuluş şekilleri incelendiğinde, bu hizmetlerin bir bütünlük içinde de olsa farklı servisler altında ele alındığı görülmektedir. Rehberlikte hizmet türleri dokuz başlık altında toplanabilmektedir (Kepçeoğlu, 1994:55):

- Psikolojik danışma hizmetleri
- Bireyi tanıma hizmetleri
- Bilgi toplama ve yayma hizmetleri
- Yöneltme ve yerleştirme hizmetleri
- İzleme Hizmetleri
- Oryantasyon Hizmetleri
- Müşavirlik(Konsültasyon) hizmetleri
- Araştırma ve değerlendirme hizmetleri
- Çevre ve veli ile ilişkiler

Rehberlik hizmetinin türlerinin bazılarının doğrudan doğruya kişilerle ilgili olduğu görülmektedir. Hizmet türlerinin bir kısmı ise; doğrudan kişilerle ilgili olmayıp, daha çok hizmetlerin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların yapıldığı alanlardır. Dolaylı olarak kişiye yarar sağlayan hizmetlerin amacı da kişinin gereksinimleri ile sunulan hizmetler arasında iyi bir ilişkinin kurulması ve böylelikle kişinin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır (Kepçeoğlu, 1994). Rehberlik hizmet türlerinin açıklamalarına aşağıda yer verilmiştir.

1.5.1.1. Psikolojik Danışma Hizmetleri

Psikolojik danışma; kişilerin kendilerini tanımaları, kuvvetli ve zayıf yönlerinin farkında olarak yaşadıkları sorunlara etkili şekilde çözüm bulmaları için, yüz yüze bir iletişimle gerçekleştirilen ve duyuşsal özelliği ağırlıkta olan profesyonel bir yardım hizmetidir. Psikolojik danışma hizmetlerinin gerçekleştirmek istediği nihai amaç, kişinin karar verme ve sorun çözme kabiliyetini geliştirerek kişisel gelişimini sağlamaktır (Çam, 2010:62). Psikolojik danışma, bireyler arası ve bireysel problemlerin daha iyi açıklanması sürecinde

ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışma kavramı, danışanın hem içsel hayatına hem de etrafındaki insanlarla ilişkilerine dair endişelerini kapsamaktadır. Bireyin iç dünyasıyla ilgili olan içsel boyut, benlik algısıyla alakalı kaygılardan psikolojik rahatsızlığa kadar birçok farklı durumu içine alabilmektedir. Bireyler arası ilişkilere bağlı ilişkisel boyut içerisinde bulunan konular ise danışanla diğer kişiler arasında yaşanan iletişim ve algı problemlerinden düşmanlık, saldırganlık ve suç teşkil eden fiillere kadar farklılaşabilmektedir. Bu problemler bütün yaş seviyelerinde ve gelişim düzeylerinde görülebilmektedir. Bu tarz problemler, hafif düzeyde bile olsa yapıları gereği önemle üzerinde durulması gereken problemlerdir. Dolayısıyla bu gibi problemler, hem danışan tarafından ifade edilme şekilleri hem de beslendikleri çevre bakımından iyi analiz edilmelidir. Psikolojik danışma, tek bir danışanla gerçekleştirilen bir faaliyet olabileceği gibi birden fazla sayıda danışanın bir araya gelmesiyle oluşan grup halinde de gerçekleştirilebilmektedir (Hackney ve Cormier, 2008:3).

Psikolojik danışma hizmetleri, rehberlik hizmetleri içinde bulunmasına rağmen tekniği ve uygulama şekli bakımından rehberlikten farklılık göstermektedir. Psikolojik danışma hizmetlerinin; psikolojik danışma ilişkisi danışan ve danışmanın iş birliğine ve iletişimine dayanır, psikolojik danışmada eleştiri, kabul etmeme ya da yargılama yoktur, danışan hasta olarak kabul edilemez, psikolojik danışma hizmeti isteyen herkese sunulur, alanda uzman kişilerce yürütülür ve süreç içinde gerçekleştirilir gibi ilkeleri bulunmaktadır (Tuzcuoğlu, 2009:212). Eğitim ortamlarında psikolojik danışma hizmeti önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal, duygusal, eğitsel sorunlar, gelecekle ilgili problemler, okul ve öğretmenle ilgili problemler, meslek tercihiyle ilgili sorunlar ve ailevi sorunlar psikolojik danışma hizmetlerinin içinde yer alan problem alanlarını oluşturmaktadır. Sağlam bir karaktere sahip olması, samimi ve dürüst olması, olumlu bakış açısına sahip olması, insanlara yardım etmeyi sevmesi ve sabırlı olması psikolojik danışmanlardan beklenen özelliklerden bazılarıdır (Tuzcuoğlu, 2009:213).

1.5.1.2. Bireyi Tanıma Hizmetleri

Tan'a (1986:127) göre; rehberlikte, kişinin uyum davranışları göstermesi için gerekli olan kararları alıp planlar yapmasına ve bu planları hayata geçirebilmesine yardım etme işi, bireyle ve bireyin karşılaştığı sorunla ilgili nesnel ve kullanılabilir verilere ihtiyacı gerektirir. Kişiler birbirlerinden farklı olduğu için, eğitim kurumlarında her bir öğrenci hakkında bu verilerin toplanması gerekmektedir. Bireyi tanıma hizmetleri, bütün öğrenciler hakkında, o öğrenciyi bir birey olarak diğer bireylerden ayıracak ve öğrencinin gelişimini doğru bir biçimde gösterebilecek yararlı verilerin elde edilmesi, değerlendirilmesi ve kayıt edilmesi hizmetleridir. Öğrenci ile ilgili toplanan bilgiler, sadece rehberlik için değil, öğretmenlerin de öğrencilerini daha yakından tanıyarak çalışmalarını onların gereksinimlerine, ilgilerine ve niteliklerine göre düzenlemesi; eğitim programlarının daha faydalı bir şekilde sunulması, kişinin kendisini ve etrafındakileri doğru şekilde tanıyarak en uygun kararları vermesi ve planlar yapması için de gereklidir. Rehberlik programı, öğrencinin en üst düzeyde gelişmesine etkin bir yardım sunmak için, bireyin sadece bir yönüyle ilgili değil, bütün yönleri ile ilgili nesnel ve sistematik olarak toplanmış verilere ihtiyaç gerektirmektedir. Rehberlik hizmetleri sistemli ve planlı olarak yürütüldüğü için verilerin çeşitleri ve toplanma şekli de planlı olmalıdır (Tan, 1986:128). Psikometri alanında yapılan yenilikler, kişiyi tanımak için verilerin elde edilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu yenilikler sayesinde kişilerle ilgili gelişim, meslek tercihi, kişilik, riskli faaliyetler, tutumlar, işe girme gibi durumlar için ölçümler yapılabilmekte ve gerekli bilgiler toplanabilmektedir. Kişiyi tanımaya yönelik ölçümler için faydalanılabilecek nitel ve nicel değişik birçok araç, yöntem ve teknik bulunmaktadır. Yetenek testleri, kişilik testleri, sorun tespit etme ölçekleri, zekâ testleri, dil gelişimi testleri gibi araçlar kullanılabilecek araçlar arasında yer almaktadır (Palancı, 2009:26).

1.5.1.3. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri

Bilgiye ulaşmanın oldukça kolay olduğu günümüz iletişim çağında, öğrenciler de kendileri için gerekli olan kariyer gereksinimlerine dair bilgilere, eski zamanlara kıyasla daha kolay ulaşabilmektedir. Ancak elde edilen verilerin

güvenilir olup olmadığı ve öğrencinin faydalanma gereksinimine en yüksek düzeyde cevap verebilme durumu, çoğunlukla öğrenci tarafından tespit edilebilecek bir durum olmamaktadır. Gerekli olan teknik bilgiyi, okullarda bulunan rehberlik servisleri farklı değerlendirmelerden geçirerek öğrenciye ulaştırmaktadır. Eğitim kurumlarında öğrencilerin eğitsel ve mesleki konularda kendilerine en uygun ve doğru tercihleri yaparak onların eğitsel ve mesleki gelişimlerine yardım etmek, bilgi toplama ve yayma hizmetlerinin amacını oluşturmaktadır. Öğrenciler eğitim hayatları boyunca birçok bilgiye gereksinim duymaktadır. Öğrencilerin gereksinim duydukları bilgiler eğitsel, mesleki ve kişisel sosyal alanlarla ilgili bilgilerdir (Kemertaş ve Otrar, 2004:118).

Bakırcıoğlu'na (1994:236) göre; eğitsel bilgi kapsamında öğrenciler; okula, yakın çevreye, verimli ders çalışma metotlarına ve üst eğitim kurumlarına dair nesnel bilgiler kazanmakta ve bu bilgilerin eksikliğinin doğurduğu neticeleri çözme olanağına sahip olmaktadır. Özellikle içinde bulunduğu eğitim kurumunun ve çevresinin imkânlarından yararlanmak isteyen, verimli ders çalışma yollarını bilmeyen ve hangi eğitim kurumuna devam edeceği konusunda kararsızlık yaşayan yetenekli öğrenciler, eğitsel verilerden oldukça fazla yararlanmaktadır. Öğrencilerin meslek tercihlerinde gerçekçi kararlar vermeleri için meslekleri tanıyıcı gerekli bilgileri kazanmış olmaları gerekmektedir. Bu bilgilerin kazanımı ise, bilgi toplama ve yayma hizmetleri içerisinde meslek bilgisi kapsamında rehberlik servisleri tarafından sağlanmaktadır. Gelişim ve uyum problemi olan öğrencilerden, yaşadıkları problemin ne olduğunu anlamaları ile problemleri çözülebilecek olanlara, kişisel sosyal bilgilerin rehberlik servisleri tarafından sunulması faydalı olmaktadır. Bilgi toplama ve yayma hizmetleri kapsamında gerekli bilgilerin rehberlik servisleri tarafından toplanıp uygun alanlara yerleştirilmesi ya da öğrencilere çeşitli metotlar kullanılarak anlatılması yeterli olmamaktadır. Karar verme durumlarında ayrıntılı araştırma yapmanın faydalı olduğu ve doğru verilere nerelerden ulaşılacağı bilgisinin de bu hizmet kapsamında öğrencilere aktarılması gerekmektedir (Bakırcıoğlu, 1994:236).

1.5.1.4. Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri

Yöneltilme ve yerleştirme hizmetleri öğrencileri, kabiliyet, ilgi, değer ve niteliklerine uygun değerlik kulüp çalışmalarına, mesleklere, derslere, okullara, kültürel ve sosyal faaliyetlere yöneltilme ve yerleştirme amacıyla gerçekleştirilen etkinlikleri içine almaktadır. Eğitsel ve mesleki rehberlik alanlarında yapılacak yöneltilme ve yerleştirme faaliyetlerinin, okul öncesi eğitimle birlikte gerçekleştirilmeye başlanması ve en üst öğretim kurumundan mezun olup meslek sahibi oluncaya kadar devam etmesi gerekmektedir. Çocukların kabiliyetli oldukları alanları önceden keşfetme, eğitim gereksinimlerini tespit etme ve uygun alanlara yöneltilme gibi konularda fayda sağlaması bakımından okul öncesi eğitim, yöneltilme hizmetleri bakımından önem taşımaktadır. Öğrencilerin kabiliyetlerini ve ilgilerini göz önünde tutarak bir eğitim programını tercih etme ve bu programda başarı göstermesini sağlama, bir mesleğe ya da işe yerleştirilmesine imkân oluşturma bu hizmetler arasında bulunmaktadır. Küçük yaştan itibaren öğrencilerin program, eğitim kurumu ve meslek tercihi ile ilgili doğru yönlendirilmeleri, bu alanlarda yaşanabilecek sorunların oluşmasını engellemektedir. Sunulan yöneltilme hizmetlerinin yararlı olabilmesi için öğrencilerin iyice tanınması gerekmektedir (İlgar, 2010:285;Yaycı, 2010:73).

1.5.1.5. İzleme Hizmetleri

İzleme hizmetleri okul içindeki farklı bölümlere, sosyal faaliyetlere ve eğitsel kollara, diğer eğitim kurumlarına, geçici işlere, okuldan mezun olup sürekli iş ya da mesleklere yerleştirilen öğrenciler ile psikolojik danışma hizmeti alan öğrencilerin bulundukları çevrelerdeki gelişimleri ve uyumları ile ilgili veri elde etmek amacıyla yapılan faaliyetleri kapsamaktadır. İzleme hizmetlerinin önemli bir amacı; eğitim kurumlarında sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin faydalı olup olmadığı ve kurum programlarının yeterli ve yetersiz tarafları ile ilgili değerlendirmeye yönelik veriler sağlamasıdır. Rehberlik hizmetlerinin öğrencilere sunulmasıyla bir farklılığın olup olmadığı, olmuşsa ne gibi farklılıkların olduğu ile ilgili bilgiler izleme çalışmaları ile elde edilmektedir (Kemertaş ve Otrar, 2004:120). İzleme faaliyetleri, hem öğrencinin gelişimini ve değerimini belirlemek amacıyla hem de yürütölen rehberlik hizmetlerinin

verimliliğini öğrenmede gerekli verileri sağlamaktadır. Eğitim kurumundan mezun olan öğrencilerden kaçının hangi üst eğitim kurumuna devam ettiği, kaçının eğitim hayatını bitirdiği ve bu kişilerin ne yaptıkları ile ilgili verilerin toplanması da izleme hizmetleri içerisinde bulunmaktadır. Kurumdan mezun olan öğrencilere ulaşılması güç olduğundan, bu öğrencilerden onlara nasıl ulaşılacağına dair verilerin toplanıp dosyalararak korunması faydalı olmaktadır. Ayrıca mezunlara yönelik farklı etkinliklerin gerçekleştirilmesi, mezunlar ile okul arasındaki ilişkinin sürdürülmesine ve onlar ile ilgili gerekli bilgilerin elde edilmesine imkân tanımaktadır (Kemertaş ve Otrar, 2004:121).

1.5.1.6. Oryantasyon Hizmetleri

Rehberlik hizmetleri içerisinde, öğrencilere eğitim kurumunu ve kurumun sahip olduğu imkanları tanıtmak amacıyla oryantasyon hizmetleri adı altında çalışmalar yürütülmektedir. Her düzeyden okul türü için geçerli olmak üzere, okulu ve yakın çevresini, okulda ve yakın çevrede bulunan imkânları iyi tanıyan ve bunlardan faydalanan öğrencilerin daha iyi gelişim gösterdikleri görülmüştür. Bu bakımdan, her eğitim kurumunda oryantasyon çalışmalarına yer verilmesi gerekli görülmektedir. Oryantasyon hizmetleri içerisinde yapılabilecek çalışmalar arasında; okulun tarihinin kısaca anlatılması, okulun fiziksel donanımı hakkında bilgilendirmelerin yapılması, okulun yakın çevresinin tanıtılması, takip edilen eğitim programının açıklanması, okulda yer verilen sosyal faaliyetlerin anlatılması ve rehberlik hizmetlerinin tanıtılması yer alabilmektedir. Sayılan bu hizmetlerin sunumunda başta kurum yöneticileri olmak üzere tüm kurum personeli görev alabilmektedir (Kepçeoğlu, 1994:118). Ancak uygulama düzeyindeki sorumlulukların büyük bir kısmı sınıf rehber öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Hizmetler genellikle grup halinde ve bilgi aktarımı şeklinde sunulmaktadır. Bu hizmetlere daha çok eğitim öğretim yılının başladığı zamanlarda yer verilmektedir. Ancak eğitim öğretim yılı başladıktan sonra yaşanan değişikliklerin öğrencilere hiç vakit kaybetmeden bildirilmesi gerekmektedir. Eğitim kurumuna yeni başlayan öğrencilerin oryantasyon hizmetlerine daha çok ihtiyaçları vardır; ancak eski öğrenciler ya da veliler de bu hizmetlerden faydalanabilmektedir (Çam, 2010:55).

1.5.1.7. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmetleri

Konsültasyon; danışanla ilgili bir sorunda hem danışana hem de konsültasyon alan bireye yardımcı olmak için, konsültasyon alan bireye bazı özel yöntemler kullanılarak yapılan yardım etme süreci olarak tanımlanabilmektedir (Gültekin ve Arıcıoğlu, 2009:253). Psikolojik danışmanların kapsamlı programları üretme görevleri olsa da eğitim kurumundaki ve kurum dışındaki diğer uzmanların desteği ve yardımı olmaksızın bu görevi eksiksiz şekilde yerine getirmeleri beklenmemektedir. Bu sebeple psikolojik danışmanlar sistemli olarak, eğitim kurumuna yardımcı hizmetler sağlayan eğitim, tıp ve farklı alanlardan çeşitli uzmanlar ile mesleki anlamda ilişkiler kurmaktadır. Farklı dallardan uzmanlar ile psikolojik danışmanın gerçekleştireceği iş birliği, kapsamlı bir okul psikolojik danışma programının sunacağı geniş hizmet çalışmaları için önemli görülmektedir. Gerçekleştirilen iş birlikleri sayesinde, psikolojik danışmanlardan yardım isteyen öğrenciler, veliler ve öğretmenler için uygun müdahale hizmetleri sunulabilmektedir. Konsültasyon hizmetleri kapsamında yapılacak iş birlikleri sadece okullardaki ya da toplumdaki uzmanlarla sınırlı tutulmamaktadır. Konsültasyon çalışmaları öncelikle psikolojik danışmanın velilerle iş birliği yapmasıyla başlamaktadır. Okul psikolojik danışma programlarının istenen başarıyı elde edebilmesi, tüm okul düzeylerinde anne baba katılımının sağlanmasıyla mümkün görülmektedir. Bu sebeple psikolojik danışmanlar, ev ortamıyla iletişim kurmak, velileri çocukları için eğitsel hedefler belirlemeye davet etmek, rehberlik hizmetlerini tanıtmak için çalışmalar yürütmektedir (Schmidt, 2017). Özellikle farklı niteliklere sahip öğrenci gruplarının bulunduğu, öğrenci sayısının fazla olduğu ve öğrenci-danışman oranının uygun olmadığı okullarda, konsültasyon hizmetinin oldukça yararlı olduğu düşünülmektedir (Karaca ve İkiz, 2010:32). Konsültasyon hizmeti verebilmek ve etkili bir konsültasyon hizmeti sunabilmek için psikolojik danışmanlardan; konsültasyonun gerekliliği, konsültasyon modelleri, kimlerle gerçekleştirilebileceği gibi gerekli bilgilere sahip olmaları beklenmektedir (Gültekin ve Arıcıoğlu, 2009:253).

1.5.1.8. Araştırma ve Değerlendirme Hizmetleri

Uygulanmakta olan psikolojik danışma ve rehberlik programlarından istenilen verimin elde edilmesi ve bu programların zaman içerisinde geliştirilip yenilenmesi araştırma ve değerlendirme hizmetleri ile mümkün olmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bir program dâhilinde yürütülebilmesi için, programdan faydalanacak kişilerin gereksinimleri ve gelişim özellikleri ile ilgili incelemelerin ve araştırmaların yapılması gerekmektedir. Rehberlik hizmetlerinin çevresel imkânlar ile kişilerin ilgi, ihtiyaç ve niteliklerine göre planlanabilmesi, öncelikle araştırma yapmış olmayı gerektirmektedir. Sunulan hizmetlerin etkili ve gerçekçi olup olmadığı ile ilgili araştırmayla elde edilmiş veriler ve kanıtlar olmadan sağlıklı değerlendirme yapılamamaktadır. Hem rehberlik hizmetlerinin ne şekilde gerçekleştirileceğine karar vermede hem de sunulan hizmetleri değerlendirmede araştırma ve değerlendirme hizmetleri kullanılmaktadır (Kepçeoğlu, 1994:125). Başarı-yetenek karşılaştırmalarının yapılması, öğrenme güçlüklerinin nedenlerinin araştırılması, meslek seçimini etkileyen çevresel faktörlerin incelenmesi, rehberlik hizmetlerinde kullanılabilecek test ve anketlerin geliştirilmesi araştırma ve değerlendirme hizmetleri kapsamında ele alınan konular arasında yer almaktadır (Bakırcıoğlu, 1994:243). Öte yandan eğitim kurumlarında sunulan araştırma ve değerlendirme hizmetleri ekipçe çalışmayı gerektirmektedir (Kemertaş ve Otrar 2004:116).

1.5.1.9. Çevre ve Veli ile İlişkiler

Eğitim uygulamalarından istenilen verimin alınabilmesi için ailenin bu uygulamalara katılması önemli görülmektedir. İyi niyetli bile olsa bazı anne baba tutumları çocukların gelişimleri açısından yanlışlıklar barındırabilmektedir. Farklılaşan bilgi türleri, hayat koşulları ve insan ilişkileri ile ilgili velilerin de belirli bir düzeyde eğitim almaları gerekmektedir. Eğitim kurumunda yapılan uygulamaların yürütülmesi, takibinin sağlanması ve kurumun kazandırmak istediği temel davranışların yerleşmesi için velilere yardım sunulabilecek iletişim imkânları oluşturulmalıdır (Palancı, 2009:27). Rehberlik hizmetleri kapsamında ailelerle olumlu iletişim kurmanın yanında, okulun bulunduğu çevreyle de ilişkilerin güçlü tutulması gerekmektedir. Okul, içerisinde yer aldığı çevreyi

etkilediği gibi kendisi de bulunduğu çevreden etkilenmektedir. Çevre sahip olduğu olanak ve fırsatlar ile okul ve öğrenciler için avantaj sağlarken, barındırdığı tehlikeler ile de zararlı olabilmektedir. Sağlık kurumları, resmî kurumlar, iş yerleri, eğitim kurumları ve kütüphaneler okulun çevresinde bulunabilecek kurum ve kuruluşları oluşturmaktadır. Bu kurumların imkânlarından öğrenciler adına fayda sağlanması ve kurumlarla sağlıklı iletişim ortamının oluşturulması rehberlik hizmetlerinin verimini arttırmaktadır. Okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların, çevre ile olumlu ilişkiler kurulmasında ve çevreden gelebilecek zararlı etkilere karşı öğrencilerin bilgilendirilmesinde üzerlerine düşen görevleri yapmaları gerekmektedir (İlgar, 2010:292).

1.5.2. Hizmet Alanlarına Göre Rehberlik Hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri daha çok eğitim kurumlarında sunulsa da rehberlik kavramının ve faaliyetlerinin gelişimi başka hizmet sektörlerinde de rehberlik hizmetinden yararlanmayı sağlamıştır. Rehberlik hizmetleri; eğitim, sağlık, sosyal yardım ve endüstri alanlarında profesyonel düzeyde yürütülmektedir. Rehberliğe en çok ihtiyacın olduğu alan ilk olarak eğitim alanı olmuştur. Okullarda öğrencilerin, her yönden gelişebilmeleri, çevrelerine uyum sağlayabilmeleri, kabiliyetleri ve ilgileri doğrultusunda eğitim-öğretim faaliyetlerine katılabilmeleri ve bir meslek seçebilmeleri amacıyla sistemli ve sürekli bir yardımda bulunmak için rehberlik hizmetleri sunulmaktadır. Rehberlik hizmetleri okullarda, öğrenci kişilik hizmetleri adıyla verilen bir hizmettir ve öğrencilerin bütünsel gelişimine yardım etmektedir (Özabacı, 2010:58). Bir diğer alan olan sağlık alanında; ruh sağlığı birimlerinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulduğu görülmektedir. Sağlıkla ilgili koruyucu bilgilerin insanlara iletilmesi açısından rehberlik hizmetleri önem taşımaktadır. Sağlık ocağı ya da ana-çocuk sağlığı merkezi gibi kurumlarda rehberlik uygulamalarının, kişilerin ruh ve beden sağlıklarını korumak için uzman kişilerce ve modern rehberlik anlayışı ilkeleri gözetilerek gerçekleştirilmesinin yarar sağladığı görülmektedir. Bir diğer alan olan sosyal yardım alanında, huzur evleri ve çocuk yuvaları gibi kurumlarda rehberlik uygulamaları hızlı bir şekilde

gelişim göstermektedir. Rehberlik hizmetlerinin önemli görüldüğü farklı bir alan da endüstri alanıdır. Bu alanda daha çok personel seçiminde, işçilerin iş hayatıyla ilgili streslerinin azaltılmasında ve meslek sahibi olmak isteyenlerin meslekler hakkında bilgilendirilmesinde rehberlik hizmetleri bireylere destek sağlamaktadır (Özabacı, 2010:61).

1.5.3. Problem Alanlarına Göre Rehberlik Hizmetleri

Problem alanlarına göre rehberlik hizmetleri; eğitsel rehberlik, mesleki rehberlik ve kişisel-sosyal rehberlik olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Kepçeoğlu, 1992). Her bireyin bu üç alanla ilgili rehberliğe ihtiyaç duyduğu zamanlar olabilmektedir. Bu sebeple rehberlik hizmetleri bütünsel bir hizmet olarak ele alınmakla birlikte, daha kolay anlaşılabilmesi için hizmetler problem alanlarına bölünmüştür (Tan, 1992:104).

1.5.3.1. Eğitsel Rehberlik

Eğitsel rehberlik; kişinin kendi kabiliyet, kişilik yapısı, ilgi, ihtiyaç, duygusal, sosyal ve zihinsel yapısı göz önünde bulundurularak uygun eğitim alanını seçmesi ve bu alanda başarı göstermesi için gerçekleştirilen rehberlik faaliyetleridir. Farklı bir tanımla; kişilerin eğitim hayatları boyunca ilgileri, kabiliyetleri ve gereksinimleri göz önünde tutularak sunulan eğitim programları arasında seçim yapmalarına, seçim yaptıkları programda başarılı olmalarına, aynı zamanda eğitimle ilgili karşılaşılan problemlerin giderilmesine dönük yapılan yardımların tümüne eğitsel rehberlik adı verilmektedir (Otrar, 2009:61). Nitekim Bakırcıoğlu (2000) rehberliği; kişinin kabiliyet ve ilgilerine uygun bir eğitim alanına yönelmesi, bu alanda ilerleme göstermesi ve buna bağlı olarak kişiliğini geliştirmesi için ona verilen sistematik ve sürekli bir yardım olarak tanımlamaktadır.

Öğrenciler eğitim hayatlarında çeşitli problemlerle karşılaşabilmektedir. Zamanı kaliteli ve etkili kullanamama, uygun çalışma düzeni oluşturamama, dikkat eksikliği, okula uyum gösterememe, derslere devamsızlık yapma ve başarısızlık bu problemler arasında sayılabilmektedir (Koç, 2010:55). Bu problemlere çözüm getirebilmek için; farklı eğitim düzeylerinde de sunulsa eğitsel

rehberliğin bazı amaçları bulunmaktadır. Okul hayatına ve bulunduğu çevreye uyum sağlama, kaliteli ders çalışma becerisi kazanma, eğitimle ilgili kararlar verme, başarıyı olumsuz etkileyen durumları yok etme, öğrenciler için uygun eğitim ortamları oluşturma ve okul hayatı ile meslek hayatı arasında bağ kurma bu amaçlar arasında yer almaktadır. Bu amaçlara ulaşabilmek için yapılabilecek etkinlikler gerek ders saatleri içinde gerekse ders dışı zamanlarda gerçekleştirilebilmektedir. Bu konuda bilgi birikimi olan öğretmenler, eğitsel rehberlikle ilgili verimli çalışmalar yapabilmektedirler. Psikolojik danışmanın bulunduğu okullarda ise; sınav kaygısını azaltma ve gevşeme teknikleri gibi uzmanlık gerektiren uygulamalarla daha üst seviyede hizmetler verilebilmektedir (Yeşilyaprak, 2013:136). Bahsedilen amaçları gerçekleştirmek için eğitsel rehberlik faaliyetleri uygulanırken, bu çalışmalarda dikkate alınan birtakım ilkeler de bulunmaktadır. Eğitsel rehberlik hizmetlerinde daha çok bilgi verme işlevinin olması, bu hizmetlerin bütün öğretim basamaklarında sunulması, genelde grup etkinlikleri olarak gerçekleştirilmesi, paydaşlarla iş birliği yapılması, diğer hizmet alanlarıyla ilişki içinde olunması ve sınıf içinde ya da dışında gerçekleştirilebilmesi bu ilkeler arasında sayılabilmektedir (Yazıcı, 2010:80).

1.5.3.2. Mesleki Rehberlik

Sanayileşme ile birlikte toplumlarda icra edilen mesleklerin çeşitlenmesi ve kişilere seçim yapma özgürlüğünün tanınması, meslek tercihinin önemli bir problem haline getirmiştir. Her mesleğin kendine has özellikleri ve kişiye sağladığı olanakları bulunmaktadır. Aynı zamanda toplumu oluşturan kişiler farklı kabiliyet, ilgi ve değer yargılarına sahiptir. Meslek tercihinde asıl önemli olan; kişinin kendi gelişimine en çok imkân tanıyacak, psikolojik, sosyal ve her türlü ihtiyacını en yüksek düzeyde karşılayabilecek alanı seçebilmesidir. Doğru bir tercih için kişinin kendini ve seçenekleri iyi bir şekilde tanıması gerekmektedir (Arsoy, 2008:170).

Kişilere yeniliklere açık ve üretken özellikleri kazandırmayı hedefleyen çağdaş eğitim görüşü; ülkelerin kalkınabilmesi için, bireyin kendi gücünü en yüksek seviyede kullanabileceği en uygun mesleği seçmesine önem vermektedir. Bu alanda kişilere yapılan hizmetler, eğitim süreci içinde mesleki rehberlik

boyutunda yer almaktadır. Mesleki rehberliği; bireylerin farklı meslekleri tanımaları ve kendilerine uygun gördükleri mesleği seçmeleri, seçtikleri mesleği yapmak için hazırlanmaları ve mesleki anlamda gelişim göstermeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleridir şeklinde tanımlamak mümkündür. Eğitim hayatı içinde bu hizmetler; rehberlik alanında eğitim almış uzmanlar liderliğinde, öğretmenlerin ve diğeri paydaşların da ortaklaşa çalışması ile yürütölmektedir. Yürütölen rehberlik hizmetleri; öğrenciyi tanıma, meslekleri tanıma, kişinin özellikleri ile mesleklerin icrasında gerekli olan nitelikler arasındaki ilişkiyi gözetenek kendine uygun bir mesleğe karar vermesine yardım etme olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır (Yeşilyaprak, 2013:197).

Meslek tercihi sürecinde kişilere yapılan önemli yardımlardan biri mesleki bilgilendirmedir. Meslekler ve meslek tercihinde etkili olan öğeler hakkında veriler, farklı kaynaklara dayalı olarak gerçekleştirilen bilgilendirmeler vasıtasıyla kişilere aktarılmaktadır. Ayrıca kişilerin kabiliyet, ilgi ve kişilik özellikleri ile mesleki seçimleri arasında ilişki kurulmaya çalışılmaktadır (Yazıcı, 2010:89).

1.5.3.3. Kişisel-Sosyal Rehberlik

Eğitim sürecinde öğrencilerin; kişisel-sosyal gelişim gereksinimlerini gidermek ve bunun neticesinde onların kişisel gelişim ve uyumlarına yardım etmek amacıyla sunulan rehberlik hizmetlerine kişisel-sosyal rehberlik denmektedir (Yeşilyaprak, 2013:97). Kısaca kişisel sosyal rehberlik; her türlü kişisel sorunların çözümlenmesini ya da çözümüne dönük yardım hizmetlerini içermektedir. Kişisel-sosyal rehberlik, bireyin psikolojik iyi olma durumunu, bireysel ve sosyal olarak daha uyumlu olmasını amaç edinmektedir (Özbay, 2010:118). Kişilerin bulundukları çevreye uyum sağlamaları, kişilerarası sağlıklı ilişkiler geliştirmeleri ve problemlerine daha etkili çözüm yolları bulabilmeleri amacıyla gerçekleştirilecek yardımlar kişisel-sosyal rehberlik hizmeti alanına girmektedir. Küçük yaşlardan başlanarak çocukların sosyal becerilerini geliştirmek, öfkeyle başa çıkmayı sağlayıcı faaliyetler yapmak, hem karar verme hem de sorun çözme becerilerini geliştirmek, kişisel-sosyal rehberlik çalışmalarının içinde bulunmaktadır (Uz Baş, 2009:89).

Kişiler arası ilişki ve iletişim becerilerinin öğretilmesi, özgüven, girişkenlik, bağımsızlık gibi psikolojik sağlıkla ilgili hususların kazandırılması, geliştirilmesi ve korunması kişisel-sosyal rehberliğin alanına girmektedir. Kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi farklı yollarla gerçekleştirilebilmektedir. Bu hizmetlerin daha çok sınıf öğretmenleri tarafından sunulması önceliğine dayalı olarak grup biçimi fonksiyonel bir model olarak kullanılmaktadır. Grup rehberliği, birçok kişisel-sosyal sorunun, gelişimle ilgili konuların ve eğitsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi açısından elverişli görülmektedir. Sorunların özelliğine göre rehberlik hizmetleri bireysel görüşmeler şeklinde de gerçekleştirilebilmektedir. Verimli görüşmelerin yapılabilmesi için, öğretmenlerin görüşme yöntemlerini bilmesi, iletişim becerilerini kullanabilmesi ve öğrenciyi olduğu gibi kabul edecek bir anlayışa sahip olması gerekmektedir (Otrar, 2009:74).

Okullarda sunulan kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri tüm öğretim basamaklarında, süreklilik sağlayacak şekilde ve bütün öğrencilere yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Değişik basamaklardaki eğitim kurumlarında kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri öğrencilerin gelişimsel niteliklerine ve kişisel gereksinimlerine göre değişkenlik göstermektedir. Genel olarak hangi eğitim basamağında sunulursa sunulsun rehberlik hizmetlerinin amacının ve genel ilkelerinin farklılık göstermediği görülmektedir. Ancak alt amaçlar ve uygulamalarda kullanılacak programlar ve faaliyetler öğrencilerin içinde bulundukları gelişimsel düzeye göre değişkenlik gösterebilmektedir. Eğitim sürecinin her basamağında kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin başarılı bir şekilde sunulabilmesi için psikolojik danışmanın haricinde öğretmenlerin de görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerinin içinde bulundukları dönemin gelişimsel özelliklerini bilmeli ve öğrencilerin bireysel gereksinimlerini gözden kaçırmamalıdır. Öğretmenlerden ilk olarak, öğrencileriyle samimi bir öğretmen-öğrenci ilişkisi kurmaları ve sıcak bir iklim oluşturmaları beklenmektedir (Kılıçaslan, 2008:146). Kişinin uyumuna zarar verici birçok problem alanı bulunmaktadır. Bunlar, kişilerarası ilişkiler, ailevi problemler, korku ve endişeler, özgüven ve benlik saygısında problemler, kimlik ve özünü tanıma ile ilgili sorunlar, karşı cinsle ilgili sorunlar, değerler ve meslekle ilgili

problemler ve kuşak çatışması şeklinde ifade edilebilmektedir. Tüm bu problem alanları, eğitim kurumlarında öğretmenin ve diğer okul personelinin bu konulara karşı hassas olmasını, önleyici ve düzeltici bilgilere sahip olmasını gerektirmektedir (Özbay, 2010:143).

1.5.4. Temel İşlevlerine Göre Rehberlik

Rehberlik hizmetlerinin ulaşmak istediği nihai hedef, kişinin kendini gerçekleştirmesi ve bütünsel olarak gelişimini tamamlamasıdır. Bu hedefe ulaşabilmek için rehberlik hizmetlerinde yerine getirilmesi beklenen bazı işlevler bulunmaktadır. Bu işlevleri; uyum sağlayıcılık, yönelticilik, ayarlayıcılık, geliştiricilik, önleyicilik ve tamamlayıcılık şeklinde ifade etmek mümkündür. Rehberlik çalışmalarında göz önünde tutulması istenen bu işlevlerin birbirlerinden ayrı olarak düşünülmesinin doğru olmayacağı, uygulamalarda farklı işlevlerin bir arada kullanılabileceği belirtilmektedir (Kepçeoğlu, 1994).

1.5.4.1. Uyum Sağlayıcı Rehberlik

Eğitim kurumlarında rehberlik servislerinin en çok meşgul olduğu problemlerden biri, kurumlarda yaşanan uyum problemleridir. Rehberliğin temel işlevlerinden birisi; uyum problemi olan öğrencilerin bu problemlerinin neden kaynaklandığını bulup, araştırmak ve kişilerin uyum gösterici yeni davranışlar kazanmaları için gerekenleri yapmaktır (Özabacı, 2010:47). Psikolojik danışmanlar uyum davranışlarının geliştirilmesini sağlamak amacıyla, farklı bireyi tanıma tekniklerinden faydalanabilmektedirler (Uz Baş, 2009:91).

1.5.4.2.Yöneltici Rehberlik

Kişilerin mutlu ve başarılı hayat sürebilmesinde kişisel niteliklerine uygun bölüm, ders, eğitim kurumu ve meslek tercih etmenin büyük önemi bulunmaktadır. Bu amaçla kişiye yardımda bulunabilmek için ona, doğru zamanda rehberlik hizmetlerinden faydalanma fırsatı verilmelidir. Bu şekilde yapıldığı takdirde kişinin kendisine en uygun olan alanı seçmesi ve o alanda başarı gösterebilmesi kolaylaştırılmış olmaktadır. Okul ve program çeşitliliğinin fazla olması, rehberliğin yönelticilik işlevinin önemini arttırmaktadır. Psikolojik

danışmanlar bireyi tanıma tekniklerini uygulayarak sahip oldukları verilerden faydalanıp ders, bölüm ve okul seçiminde öğrencilere yardımcı olmalıdır. Doğru olmayan seçimler yapan kişilerin hem topluma hem de kendilerine faydalı olması beklenememektedir (Dilekmen, 2010:43).

1.5.4.3. Ayarlayıcı Rehberlik

Rehberliğin bir işlevi de kişilerin en iyi düzeyde yetişmesini sağlamak için onların ilgi, gereksinim ve yeteneklerine en uygun olan eğitim etkinliklerinin öğretim programlarında yer almasında, program yapıcılarına ve eğitim planlayıcılarına yardımcı olmaktır. Ayarlayıcılık işlevi, eğitim plan ve programları ile bu plan ve programların oluşturucularına yönelik bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Kişileri tanımak için yapılan değişik uygulamaların neticesinde elde edilen nesnel veriler, eğitimde bireyi merkeze alan görüşün bir sonucu olarak, eğitim plan ve programlarının oluşturulmasında kullanılmaktadır. Yerine getirdiği işlevden dolayı ayarlayıcı rehberlik, doğrudan değil dolaylı olarak öğrenciye hizmet eden bir işlevdir (Otrar, 2009:50).

1.5.4.4. Geliştirici Rehberlik

Son yıllarda daha da çok önem kazanan geliştiricilik işlevi, öğrencilerin gelişimsel problemlerine çözüm yolları bulmaya ve bu problemlerin doğru şekilde üstesinden gelebilmelerine yardım etmeye çalışmaktadır (Uz Baş, 2009:93). Okullarda rehberlik hizmetleri sunulurken öğrencilerin gelişim basamakları göz önünde tutularak, zihinsel, bedensel, duygusal ve psikolojik yönlerden sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri için yararlı olacak etkinliklere yer verilmelidir. Geliştirici rehberlik işlevi, gelişimsel rehberlik görüşünün ortaya çıkmasıyla önemli hale gelmiştir. Bu görüşe göre, bir gelişim evresini başarıyla atlatanların daha sonraki gelişim evresinin gereklerini de başarıyla yerine getirebilecekleri kabul edilmektedir. Böylece beden ve ruhen sağlıklı, kendisiyle ve toplumla barışık insanlar yetiştirilebilmektedir (Özabacı, 2010:48).

1.5.4.5.Önleyici Rehberlik

Rehberlik hizmetleri olumlu değişimleri hedeflerken, birtakım olumsuz durumların oluşmasını önleyici bir fonksiyonu da yerine getirmektedir. Eğitim kurumlarında, disiplinsiz davranışların ve uyumsuzlukların önlenmesi, eğitim öğretim faaliyetlerinin verimliliğini arttırıcı bir öneme sahiptir. Sınıflarda öğrenci sayılarının fazla olması, sınıf düzenini sağlamada öğretmenlerin işini zorlaştırmaktadır. Bu sebeple psikolojik danışmanların, okulda ve sınıfta özgürlüklerin ve disiplinin dengeli şekilde yürütülebilmesi için gerekli çalışmaları yapması gerekmektedir. Öğrencilerin gelişiminin sağlıklı şekilde devam edebilmesi, bu dengeye dayanan demokrasinin olduğu bir okul ortamı ile mümkündür. İstenmeyen durumların oluşmadan önlenmesi, ortaya çıktıktan sonra yok edilmesinden daha kolay ve ekonomiktir. Rehberliğin önleyici fonksiyonu bu hedefe yönelik bir yardım hizmeti sunmaktadır (Dilekmen, 2010:43).

1.5.4.6. Tamamlayıcı Rehberlik

Öğrenci kişilik hizmetleri, modern eğitim hizmetlerini tamamlayan bir parçadır. Bu durum, eğitim hizmetlerinin rehberlik hizmetleri ile bir arada yürütülmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Rehberliğin eğitim sürecini tamamlayıcı bir özelliği bulunmaktadır. Rehberlik, eğitim hizmetlerinin daha faydalı ve istenilir biçimde sonuçlanmasına yönelik yapılan faaliyetlerin eksikliklerini önemli ölçüde tamamlayan yararlı bir hizmettir (Koç, 2010:63). Okul programlarında bulunan rehberlik saatleri ve danışmanlık hizmetleri tamamlayıcı işlev için uygun örnekleri oluşturmaktadır. Eğitimin ve rehberliğin bir arada yürütülmesini sağlamak için eğitimcilerin rehberlik bilgisinin olması ve özellikle de gelişimsel rehberlik görüşünü algılamış olmaları gerekmektedir (Otrar, 2009:52).

1.5.5. Birey Sayısına Göre Rehberlik Türleri

Rehberlik hizmetlerini; hizmetlerin verildiği kişi sayısını göz önünde tutarak türlerine ayırmak gerektiğinde, bu türleri bireysel rehberlik ve grup rehberliği oluşturmaktadır. Bireysel şekilde ya da grup şeklinde sunulması, rehberlik hizmetlerinin sahip olduğu ilkelerde farklılık göstermemektedir.

Rehberlik hizmetleri; kişilerin gelişmesi için gerçekleştirilen uygulamalar olduğundan, temelde her zaman bireysel olma özelliğini taşımaktadır. Kişilere bilgi verme amacı taşıyan hizmetler rehberlik; kendilerini tanıyabilmeleri ve kişisel problemlerini çözebilmeleri için özel bir etkileşim zamanı içinde kişilere sunulan ve uzmanlık gerektiren hizmetler ise psikolojik danışma olarak isimlendirilmektedir. Birey sayısı dikkate alındığında rehberlik, bireysel rehberlik ya da grup rehberliği; psikolojik danışma ise bireysel psikolojik danışma ve grupla psikolojik danışma olarak ikiye ayrılmaktadır (Özabacı, 2010:45).

1.5.5.1. Bireysel Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Bireysel rehberlik, gelişiminin sağlıklı şekilde olması, sosyalleşmesi, duygusal problemleriyle başa çıkabilmesi ve en üst seviyeye çıkarak kendini gerçekleştirmesine yardım etmek amacıyla kişilere, doğrudan sunulan bir rehberlik hizmetidir. Bireysel rehberliğin asıl özelliği; rehberlik hizmetinin tek seferde ve sadece bir kişiye yapılıyor olmasıdır (Otrar, 2009:46). Psikolojik danışma ise uzmanlık gerektiren bir alandır ve hem yardım eden hem de yardım alan kişinin istekli olması ve bireysel görüşmelerin özel ortamlarda, belli başlı kurallara uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Görüşmelerin yapılacağı ortamların fiziksel koşullarının uygun olması ve kişinin konsantrasyonunu bozmayacak özellikte olması beklenmektedir (Koç, 2010:57).

1.5.5.2. Grupla Rehberlik ve Psikolojik Danışma

Grup rehberliği; faaliyetlerin daha ekonomik ve fonksiyonel olmasını amaç edinerek, hizmetlerin grupla birlikte yürütülmesine yönelik çalışmaları içine almaktadır. Grup rehberliğinde amaç, kişinin psikolojik gelişimini sağlamak değil; doğru kararlar verebilmesi ve doğru tercihler yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu verilerin kişiye aktarılmasıdır. Çalışmalar grup halinde yapıldığı için kısa zamanda daha çok insana ulaşmayı sağlayabilmektedir. Grup rehberliği çalışmaları, uzman kişi ve 20-25 öğrenci ile grup ortamında tartışma, soru-cevap şeklinde iletişim ve aynı zamanda bilgi iletimi yoluyla gerçekleştirilebilmektedir. Grup rehberliğinin; okul çevresini faydalı şekilde kullanmak, grubun gelişim sorunlarını tespit etmek için veri elde etmek, öğrencilerin farklı konular hakkında

düşüncelerini sağlamak, öğrencileri okuldaki farklı etkinliklere yönlendirmek ve bireysel rehberliğe imkân oluşturmak gibi birtakım amaçları bulunmaktadır (Özabacı, 2010:46).

Grupla psikolojik danışma ise diğer bir grup çalışması türüdür. Gruptaki kişi sayısının fazla olması karşılıklı etkileşimin olumsuz etkilenmesine neden olacağından kişilerin istenilir seviyede iletişim kurabilmelerini sağlamak için kişi sayısının genellikle 6-8 kişiden oluşması uygun bulunmaktadır. Grupla psikolojik danışma yapabilmek için grup üyelerinin gönüllü olması gerekmektedir. Üyelerin grupla psikolojik danışma ortamına uyum sağlayıp sağlamayacağını tespit etmek amacıyla gruba dâhil etmeden önce her bir üyeye bireysel psikolojik danışma yapılması yararlı görülmektedir. Grupla psikolojik danışmada normal koşullarda oturumların 1-1,5 saat sürmesi uygun görülürken; çocuklarla yapılan grupla psikolojik danışma oturumları için 30-35 dakika yeterli olabilmektedir (Kepçeoğlu, 1999:204). Eğitim kurumlarında ise, kolaylık sağlaması amacıyla oturum sürelerinin bir ders saati olarak ayarlanması uygun olmaktadır. Oturumların belirli aralıklarla haftada iki kez yapılması önerilirken, iki oturum arasında bir haftadan fazla süre olması ise istenmemektedir. Grupla psikolojik danışmada bireysel psikolojik danışmadan farklı olarak, rol oynama ve drama çalışmalarına, sözel olmayan farklı terapi tekniklerine daha fazla yer verilebilmektedir. Bireysel psikolojik danışmada olduğu gibi grupla psikolojik danışmada da danışmanların; grup üyelerini saygı ile kabul etme ve anlama, durumu onların görüş açısından görebilme ve bütün bunları üyelere hissettirebilme gibi görevleri bulunmaktadır (Kepçeoğlu, 1999:206).

1.5.6. Öğretim Basamaklarına Göre Rehberlik

Örgün eğitim sistemi, okul öncesi eğitimden başlayarak yükseköğretim basamağını da kapsayan bir süreçtir. Bu sistem içerisindeki okulların yapılarının ve uygulamalarının, hedeflerinin ve okullardaki öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarının farklılık göstermesi, farklı öğretim kademelerindeki rehberlik hizmetlerinin de değişkenlik göstermesine sebep olmaktadır. Öğrenci kişilik hizmetleri içerisinde yer alan rehberlik hizmetlerinin genel amaç ve ilkeleri tüm öğretim basamakları için aynıdır (Dilekmen, 2010:33). Özel ve alt amaçlar ile bu amaçları

gerçekleştirmek için kullanılacak uygulamalar, planlar ve teknikler ise bulunulan öğretim basamağına göre farklılık göstermektedir (Yeşilyaprak, 2013:33). Öğretim basamaklarına göre rehberlik hizmetleri; okul öncesi eğitimde, ilkokulda, ortaokulda, lisede ve yükseköğretimde rehberlik hizmetleri olarak gruplandırılabilir.

1.5.6.1. Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik Hizmetleri

Gelişimin oldukça hızlı olduğu okul öncesi eğitim döneminde çocuğa verilecek eğitim, çocuğun ileriki hayatı için hazır bulunuşluk oluşturacağından, eğitimin uygun niteliklere sahip ortamlarda gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır. Anne ve babasından ayrılarak, kendi başına bir şeyler yapmayı öğrenen ve sosyal rolleri algılayarak okula uyum sağlamaya başlayan çocukların, gerekli bilişsel, fiziki ve sosyal becerileri kazanması ancak uygun öğrenme ortamları sayesinde gerçekleşebilmektedir. Okul öncesi eğitim dönemi çocukları için özellikle; kendini kabul, özgüven geliştirme, merakını giderme, isteklerini ve hayallerini ifade etme gibi ihtiyaçlara yönelik etkinlikler düzenlenmelidir. İnsan hayatında gelişimin sürekli olması, rehberlik hizmetlerinin de süreklilik sağlaması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple de rehberlik hizmetleri, Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı dâhilinde okul öncesi eğitimle beraber başlamaktadır. Bu programla birlikte çocukların; ilkokula hazırlanmaları, okul hayatına uyum sağlamaları, öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmeleri, kendilerini tanımları, sosyal ilişkiler geliştirmeleri, sağlıklı yaşam için gerekli becerileri kazanmaları ve mesleklerle ilgili bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır (Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı, 2012).

Okul öncesi eğitim; zorunlu ilköğretim yaşına gelmemiş çocukların, her alandaki gelişimini uygun ortamlarda planlı bir şekilde sağlamakla ve çocukları ilköğretime hazırlamakla görevli bir eğitim kademesidir. Okul öncesi eğitimin özellikleri arasında; çocukların bedensel, zihinsel ve psikososyal olmak üzere bütünsel gelişimlerini desteklemek, Türkçeyi doğru konuşmalarını sağlamak, elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yaşam alanı oluşturmak, çocuklara temel insani ilişkileri ve düzenli çalışma alışkanlıklarını kazandırmak yer almaktadır. Okul öncesi eğitimde yer alan rehberlik hizmetleri de bu

gelişimsel ihtiyaçları yerine getirmek için çalışmalar yürütmektedir (Özabacı, 2010:61). Okul öncesi eğitim döneminde çocukların gelişimlerinin uygun şekilde takip edilmesi, normal dışı durumlarla karşılaşıldığında müdahale edilmesi, gelişimin sağlıklı sürmesinin sağlanması, bu kurumlarda rehberlik servisinin ve görevlilerinin var olmasıyla mümkün olabilmektedir (Dilekmen, 2010:34).

Her insan kendine özgüdür ve taşıdığı özellikler yönünden diğer insanlardan ayrılmaktadır. İnsanların taşıdığı kalıtsal özellikler ya da yetiştikleri çevre bu farklılıkları ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple bireyi tanımak önemli olduğu gibi çocukları tanımak ve çocukların özelliklerine uygun programlar yapmak da önemli görülmektedir. Erken çocukluk dönemi insan hayatında önemli bir yer tuttuğundan bu dönemde çocukları faydalı şekilde destekleyebilmek için onların özelliklerinin farkında olunması gerekmektedir. Çocukların zevkleri, gereksinimleri, gelişimsel özellikleri ve öğreniş biçimleri birbirinden farklı olabilmektedir. Öğrenme ortamlarından çocukların etkili şekilde faydalanabilmesi için, okul programları geliştirilirken bu farklılıkların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çocukları tanıyarak değerlendirme yapabilmek için; çocuğu yansıtan bütün verilerin, nesnel, esnek ama tutarlı bir şekilde farklı kaynaklarla sistemli olarak elde edilmesi, kayıt altına alınması ve bunları birbirleriyle birleştirerek güvenilir ve doğru bir karar verme sürecinin yaşanması gerekmektedir (Tagay, 2018).

Öğretmenler öğretim yöntemlerinde çeşitlilikler yaparak çocukların gereksinimlerindeki farklılıklara uyum sağlayabilmek için çaba göstermektedirler. Büyük grup etkinliklerinin yanında bireysel etkinliklerle ya da küçük grup etkinlikleriyle, teknoloji kullanılarak öğrenme hedeflerini bütün çocukların gerçekleştirebilmesi sağlanabilmektedir. Bu sayede gereksinimleri yönüyle birbirlerinden farklılık gösteren çocuklar; üstün yetenekliler, öğrenme güçlüğü yaşayanlar, kültürel ya da dilsel farklılıkları olanlar aynı toplulukta öğrenmelerini gerçekleştirebilmektedir (Çobanoğlu ve Adagideli, 2018). Çocukları tanıyarak onların bireysel özelliklerine uygun nitelikte programları zengin uyarıcı ortamlarda sunmak gerekmektedir. Bu şekilde yapıldığında çocukların kalıtsal özelliklerini en üst seviyeye çıkarabilmeleri, kendilerini gerçekleştirebilmeleri,

ruhsal anlamda sağlıklı ve toplum tarafından kabul edilir kişiler olmaları için uygun ortamlar sağlanmış olmaktadır (Bayraktar, 2018).

Rehberlik anlayışını benimseyen okul öncesi öğretmenleri; okul öncesi eğitim yaşındaki öğrencilerinin her alanda sağlıklı gelişmeleri, okul ortamına uyum sağlamaları, potansiyellerini ortaya çıkarabilmeleri için samimi, güvenilir ve özgür bir hava oluşturmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda fiziki ve sosyal ortam, çocukların sağlıklı gelişimine uygun şekilde ayarlanmaktadır. Bu ortamlarda çocuklar; yaşlıları içinde kendini tanımayı, günlük hayatta kullanacağı becerileri ve toplumsal yaşam kurallarını öğrenmektedirler. Bu ortamlar çocukların; vücudunu kullanma, oyun oynama, merakını giderme, isteklerini ve hayallerini ifade etme ve bağımsız şekilde hareket etme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Rehberlik hizmetlerinin işlevi de bu ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir. Çocuklar, gelişim ihtiyaçları karşılandığında sağlıklı ve uyumlu olmaktadır. Bu dönemde çocuğun; ilgilerini ve yeteneklerini geliştirmek için farklı faaliyetler düzenlemek, çocuğa kendini tanıma ve anlama imkânları sunmak, çocuğu gözlemlemek, ona geri dönüş vermek ve doğru davranışları pekiştirmek gerekmektedir (Yeşilyaprak, 2013:40).

Okul öncesi eğitim döneminde rehberlik hizmetleri; kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik olmak üzere üç alanda sunulmaktadır. Çocukların; sosyalleşmesini, kendine güven duymasını, kendini olduğu gibi kabul etmesini ve benlik kavramını oluşturmalarını sağlamak için yapılan hizmetler kişisel ve sosyal rehberlik hizmetleri içerisinde yer almaktadır. Okul ortamına alışma, uyum gösterme ve ilköğretime hazır hale gelme gibi hedefler ise eğitsel rehberlik hizmetlerinin alanına girmektedir. Bu hedefleri gerçekleştirmek için; çocukların okulunu sevmesi, eğitim hayatına karşı güdülenmesi ve belli başlı becerileri kazanması amaçlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2005:41). Okul öncesi dönemde mesleki rehberlik, bir farkındalık oluşturma ve bilgilendirme sürecidir. Bu dönemde verilecek hizmetler, daha çok çocukların kendi tutum, davranış, sosyal beceri ve ilgilerini fark etmelerini sağlamaya ve geliştirmeye dönüktür. Çocuklarda oluşturulacak öznel ve çevresel farkındalık sayesinde, mesleki anlamda ileride verecekleri kararların temeli oluşturulabilmektedir (Kırdök, 2018:132).

Gündelik hayatlarının sadece sınırlı bir vaktini okulda geçiren çocuklar, geri kalan vakitlerinde ev ortamında ve ailelerinin etkisi altındadırlar. Bu sebeple okul ile aile arasındaki ortak anlayış ve iş birliği önemli görülmektedir. Okulda kazanılanların evde, evde kazanılanların da okulda sürdürülmesi sürecin tutarlı olmasını ve çocuğun eğitimden daha fazla faydalanmasını sağlamaktadır. Okul ile aile arasındaki iş birliği sayesinde problemlerin ortaya çıkışı engellenebilmekte ya da çözümü daha kolay hale getirilebilmektedir (Bilgin, 2018:24). Velilerin rehberlik çalışmalarına karşı destekleyici tutumda olabilmeleri için öğretmenlerin; velileri dikkatle dinleyebilmesi, onların ihtiyaçlarına yönelik faaliyetlerde bulunması, velilerin eğitim düzeyine uygun konuşmalar yapması ve velileri suçlayıcı tavırlardan kaçınması gerekmektedir. Annelere ve babalara çocuk gelişimi, çocuk yetiştirme davranışları, empati kurabilme ve ben dili kullanabilme gibi konularda da rehberlik edilmesi gerekli görülmektedir. Özel gereksinimli çocuğu olan ailelere verilecek rehberlik hizmetleri kapsamında; çocuğun içinde bulunduğu durum hakkında veliler bilgilendirilmeli, ailenin duygu durumuna uygun hareket edilmeli ve ailelerin sorularına yanıtlar verilerek uygun kurumlara yönlendirilmeleri yapılmalıdır (Bilgin, 2018:25). Bu dönemde özellikle çocukların problem alanlarına yönelik oyun terapisi gibi tekniklerin uygulanabilmesi, ailelere yönelik psikolojik danışma hizmetlerinin sunulması ve istismar gibi okul öncesi öğretmenin mesleki yeterlilik alanında olmayan önemli konularda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için psikolojik danışmanlara gereksinim duyulmaktadır (Hamamcı ve Türk, 2018:80).

Öğretmenlerin bu dönemde; çocuklara karşı sevgi ve ilgi göstermesi, rol model olması, fazla korumacı davranmaması ve aile ile yakın ilişki içinde olması gerekmektedir. Dikkatli bir gözlemci olan öğretmen; gözlemlerini kayıt altında tutarak problem teşkil eden durumlar için gerekli müdahalelerde bulunmakta ve sorunlara çözüm bulmaya çalışmaktadır. Bütün bu hedefler ve işlevler düşünüldüğünde; okul öncesi eğitim dönemi içerisinde öğretim faaliyetleri ile rehberlik hizmetlerinin bir arada ve bütünleştirilmiş şekilde yürütüldüğü görülmektedir (Yeşilyaprak, 2013:40).

1.5.6.2. İlkokulda Rehberlik Hizmetleri

İlkokul dönemi rehberlik hizmetleri; ilkokul programının temel amaç ve hedefleri göz önünde tutularak ve bu dönem çocuklarının gelişim özellikleri dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin sadece akademik alanda geliştirilmesi eğitilmiş insan yetiştirebilmek için yeterli değildir. Öğrencilerin tüm yönleriyle geliştirilmesi için gerçekleştirilecek rehberlik faaliyetleri açısından ilkokul çağı kritik dönem olarak kabul edilebilmektedir. Bu dönemde verilen rehberlik hizmetleri genel olarak; okula ve çevreye alıştırma, öğrenciyi tanıma, psikolojik danışma, bilgi toplama, okula yöneltme, izleme ve değerlendirme çalışmaları şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu dönemde kişisel ve sosyal rehberlik kapsamında; ait olma ve sosyal ilgi duygusunu geliştirme, başkalarının ihtiyaçlarını gözetebilme ve iletişim becerilerini geliştirme çalışmaları yapılmaktadır. Sorumluluk bilinci oluşturma, okula ilgiyi geliştirme, zamanı iyi kullanma ve planlı çalışma gibi faaliyetler de eğitsel rehberlik kapsamında sunulmaktadır. Mesleki rehberlik boyutunda ise; meslekleri tanıma ve iş hayatına karşı olumlu tutum geliştirme ile ilgili etkinlikler yapılmaktadır. Öğrencinin gelişiminin sağlıklı şekilde devam edebilmesi için, etkinliklerin okul ve aile arasında iş birliği yapılarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Özabacı, 2010:63). İlkokul yılları, özel eğitim alması gereken öğrencilerin belirlenmesi ve uygun yönlendirmelerin yapılabilmesi için de önemli bir dönemdir. Özel eğitim ihtiyacı olan veya üstün yetenekli öğrencilerin ilkokulda belirlenmesi, öğrencilerin gelişimlerinin desteklenmesi ve ailelere bu konuda rehberlik edilmesi açısından önemli görülmektedir (Hamamcı ve Türk, 2018:87).

1.5.6.3. Ortaokulda Rehberlik Hizmetleri

Ortaokul kademesinde yürütülen rehberlik hizmetleri; öğrencilerin ilgileri, yetenekleri ve bireysel özellikleri doğrultusunda eğitici ve sosyal kulüplere, seçmeli derslere yönelmesine ve bir hobi edinmesine yönelik faaliyetleri içermektedir. Eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki rehberlik hizmetleri kapsamında öğrencilerin; güçlü ve zayıf yönlerini tanımasına, bulunduğu yaşın özelliklerini kavramasına ve uyum göstermesine yardımcı olunmaktadır (MEB Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2017). Bu hizmetler öğrencilerin; gelişim görevlerini

yerine getirmelerini, sağlıklı ve mutlu bir birey olmalarını ve çocukluktan gençliğe uyumlu bir şekilde geçmelerini sağlamaktadır (Özabacı, 2010:68).

1.5.6.4. Lisede Rehberlik Hizmetleri

Lise dönemi; gençlerin davranışlarının oldukça değişken olduğu ve kontrollerinin zor sağlandığı bir dönemdir. Gençlik dönemi; 12-24 yaş arasını kapsayan bir dönem olmakla birlikte, lise dönemi daha çok ergenlik yıllarını içine almaktadır. Bu dönemdeki gençler; kendini aramakta, değerler belirlemekte ve sonuç olarak da bir kimlik oluşturmaktadırlar. Bu oluşumlar sebebiyle oldukça problemlili geçen dönemin sağlıklı şekilde aşılabilmesi için, eğitimle birlikte gençlere psikolojik desteklerin de sağlanması gerekmektedir. Çocukluktan yetişkinliğe geçilen bu dönemde; yaşanan fiziksel ve cinsel değişimler, değer ve tutum farklılaşmaları, bir meslek seçiminin zorunluluğu gibi sebepler ergenlere karmaşık bir süreç yaşatmaktadır. Yaşanan bu karmaşa sonucunda ise çeşitli davranış problemleri ve kötü alışkanlıklar edinilerek suç işleme davranışları dahi ortaya çıkabilmektedir. Dönemin getirdiği bu problemleri aşabilmesi için gençler, kendilerini rahatça ifade edebilecekleri ve güven duyabilecekleri rehberlik anlayışının hâkim olduğu eğitim ortamlarına ihtiyaç duymaktadırlar (Yeşilyaprak, 2013:53). Lise döneminin önemli bir sorunu da hangi mesleğin seçileceğine karar verilmesidir. Bu dönemde; öğretim hayatına ne şekilde devam edileceği, öğretime devam edilmeyecekse hangi mesleğin ne şekilde gerçekleştirileceği gibi konularda gençlere rehberlik hizmeti sunulmaktadır. Bir önceki dönemde kazanılması gereken özelliklerin kazanılıp kazanılmadığının test edilmesi ve eksiklik varsa giderilmesi, içinde bulunulan dönemde kazanılması gereken özelliklerin kazandırılması için yardımda bulunulması ve bireyin bundan sonraki yaşamı için kararlar almasında yardımcı olunması yapılabilecek rehberlik hizmetleri arasında sayılmaktadır (Koç, 2010:60).

1.5.6.5. Yükseköğretimde Rehberlik Hizmetleri

Bağımsızlıklarını kazanmış olan, cinsel kimlik ve kişisel benlik yönünden gelişimlerini sürdüren üniversite öğrencileri; yükseköğretim hayatları içerisinde, beslenme, barınma ve başarılı olma gibi konularda zorluklar yaşayabilmektedirler.

Bununla birlikte diğer eğitim basamaklarından farklı olarak; bu dönemdeki bireyler daha bağımsızdır ve yetişkin rolüne uygun davranma yeterliliğine sahiptir. Bireylerin bu süreçte yaşadıkları zorlukları ortadan kaldırmak için yükseköğretim kurumlarında, öğrenci kişilik hizmetlerine ve psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik çeşitli birimler ya da merkezler oluşturulmaktadır. Bu birimler; okula kayıt, barınma, beslenme, akademik başarı ve problem çözme gibi birçok konuda öğrencilere hizmet vermektedir. Bu bağlamda üniversitelerde de bireylerin mesleğe ve yetişkinliğe hazırlanmalarına yönelik olarak çeşitli rehberlik faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (Özabacı, 2010:70). Üniversite öğrencilerinin kendileriyle ilgili bilgileri saklamak istemeleri, psikolojik destek almaya ilişkin olumsuz tutumlara sahip olmaları ya da profesyonel yardımlardan gerçekdışı beklentilerinin olması; öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden faydalanmalarını engelleyebilmektedir. Bu sebeple öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden daha çok faydalanmalarını sağlamak amacıyla; rehberlik hizmetlerini tanıtıcı çalışmaların yapılması, öğrencilerin gereksinimlerine uygun mesajların ve programların düzenlenmesi, etkinliklere katılımların pekiştirilmesi ve ekonomik desteklere ulaşmada yardımın sağlanması yararlı olmaktadır (Türküm, 2007:208).

1.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Okul öncesi dönemdeki öğrencilere yönelik yürütülen rehberlik hizmetleri ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu konuda gerek yurtdışında gerekse Türkiye’de yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu anlaşılmıştır. Bu bölümde değinilen araştırmaların sonuçlarına yer verilmiştir.

T. Hohenshil ve S. Hohenshil (1989), yaptıkları araştırmada okul öncesi dönemdeki çocuklara ve ailelerine sunulan rehberlik hizmetlerinde talebin çoğunlukla düşük sosyo-ekonomik düzeyli ve engelli çocukların olduğu ailelerden geldiği, hizmetleri sunan danışmanlar için eğitimlerin verilmesi gerektiği ve eğitimlerin sonucunda da danışma ve sevk hizmetlerinin sunulabileceği ifade edilmiştir.

Draper, White, O’Shaughnessy, Flynt ve Jones (2001), arkadaşları arasında kaybolan ve aidiyet duygusu olmayan çocuklar için erken müdahale

amacı ile danışman denetiminde öğretmenin oyun temelli yaklaşımla yürüttüğü uygulamanın ne gibi etkilerinin olduğunu araştırmışlardır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre; çocukların sosyal becerilerinin ve buna bağlı olarak da okuryazarlık becerilerinin ve öğretmenlerin öğrencileriyle sınıf içi etkileşiminin geliştiği ifade edilmiştir.

Penn, Burnett ve Patton (2001), dört ve altı yaş aralığındaki okul öncesi dönem çocuklarına sınıf ortamında öğretmenin isim kullanarak geri bildirimde bulunmasının etkilerini araştırdıkları çalışmalarında; isimli geri bildirimlerin hem akademik hem de sosyal anlamda çocukların benlik algısında olumlu değişimler sağladığını ve çocukların benlik saygısının arttığını ifade etmişlerdir.

Myers, Shoffner ve Briggs (2002), yaptıkları araştırmada; çocuklara yapılacak müdahalelerde gelişimsel danışmanlık modelinin kullanılmasının, çocukların gelişim düzeyiyle uyum oluşturması bakımından kısa sürede başarı elde edilmesini sağladığını belirtmişlerdir.

Sink, Edwards ve Weir (2007), okul öncesi eğitimden ilkokula geçişte öğrencilerin yaşadıkları zorlukları ortadan kaldırmak için psikolojik danışmanların velilere, bakıcılara ve öğretmenlere yönelik rollerini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda; psikolojik danışmanların paydaşlar arasında iş birliğini sağlamaları gerektiği, çocukların ve ebeveynlerin ilkokula geçişte hazırlık ve uygulama aşamalarına birlikte katılmalarının doğru olacağı, uyum sürecinde cezalandırıcı ve geleneksel yaklaşımların faydalı olmadığı, kapsamlı bir okul danışmanlığı hizmeti ile çocukların ve velilerin bu kritik dönemi daha az stresli şekilde tamamlayabilecekleri belirtilmiştir.

Schmidt, Burts, Durham, Charlesworth ve Hart (2007), araştırmalarında çocukların gelişimlerine uygun rehberlik stratejileri kullanılan ve kullanılmayan iki okul öncesi eğitim sınıfında eğitim gören çocukların sosyal davranışlarını karşılaştırmışlardır. Üç ay boyunca yapılan gözlemler sonucunda; gelişimsel olarak uygun uygulamaların yapıldığı sınıfta çocuklar arasında olumlu sosyal davranışlarda artış gözlemlenirken, gelişimsel olarak uygun olmayan uygulamaların yapıldığı sınıftaki çocuklar arasında olumlu sosyal davranışlarda azalma gözlemlenmiştir.

Mariyana (2008), anaokullarında rehberliğe dayalı öğrenme programlarının uygulanması ile ilgili yaptığı araştırmada; anaokullarındaki öğrenme süreci ile danışmanlık hizmetlerinin bütünleştirilebileceğini, rehberlik tabanlı öğrenmenin gerçekleştirebilmesi için öğretmenlerin yeterliliklerini arttırmak amacıyla çalıştayların ve seminerlerin düzenlenebileceğini belirtmiştir.

Waliski ve Carlson (2008), grup rehberliği çalışmalarının okul öncesi dönem çocuklarının üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Bu araştırmada; okul öncesi çocuklarına duygularını anlamada ve tanımlamada yardımcı olmak amacıyla grup rehberliği etkinlikleri uygulamanın olumsuz davranışları azaltıcı uygun bir strateji olduğu belirtilmiştir. Ayrıca araştırmada, grup rehberlik çalışmalarının okul öncesi yaştaki çocuklar için uygun bir müdahale olduğu, davranış sorunları ve saldırganlık eğilimini önlemede çocuklar için grup çalışmasının faydalı olduğu ve okul öncesi çocuklarına yönelik danışmanlık hizmeti verenlerin sayısının artırılmasının gerekli olduğu sonuçları paylaşılmıştır.

Benish ve Bramlett (2011), çocukların psikologlara yönlendirilme sebeplerinin başında agresif ve anti sosyal davranışların gelmesi dolayısıyla, sınıf öğretmeni aracılığıyla okul öncesi dönemindeki çocuklarda saldırganlığı azaltmak ve pozitif akran etkileşimlerini arttırmak için sosyal hikayeler kullanmanın faydasının olup olmayacağını araştırdıkları çalışmalarının sonucunda; sosyal öykülerin yararlı olduğunu, çocukların agresif davranışlarında iyileşmelerin yaşandığını, akranlarla olumlu etkileşimde istenilir kazanımların elde edildiğini ifade etmişlerdir.

A. Chinekesh, Kamalian, Eltemasi, S. Chinekesh ve Alavi (2014), grup oyunu terapisinin okul öncesi çocuklarda sosyal duygusal beceriler üzerine etkisini inceledikleri araştırmada; oyun terapisi sayesinde çocukların kendi yeteneklerini fark edebildikleri, kendilerini ifade edebildikleri ve kapasitelerini en verimli şekilde kullanabildikleri ortamın sağlanabildiği sonucunu paylaşmışlardır. Oyun terapisinin çocukların sosyal duygusal becerilerini önemli ölçüde arttırdığı ve çocukların problem çözme becerilerini öğrenmelerine ve başkalarıyla iletişim kurmalarına yardımcı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca oyun terapisinin faydalarını arttırmak ve çocukların sosyal duygusal becerilerini geliştirmek için çocuk eğitim

merkezlerindeki öğretmenlere ilgili beceriler hakkında eğitim verilmesi önerilmektedir.

Alizamar, Ifdil ve Afdal (2017), yaptıkları araştırmada; anaokullarında verilen eğitimde bir sorunla karşılaşıldığında bu durumun bir sonraki eğitim basamağını etkileyebileceğini, bu nedenle de çocukların gelişimlerinin ve sorunları önleme çalışmalarının özel bir şekilde ele alınması gerektiğini, anaokulu çocuklarının hepsine gelişimlerine uygun rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti verilmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Türkiye’de yapılan araştırmalardan Akgün’ün (2010) çalışmasında; anasınıflarındaki rehberlik hizmetlerinin öncelikli olarak özel gereksinimli çocuklara, kaynaştırma öğrencilerine ve onların ailelerine sunulduğu sonucuna ulaşmıştır. Velilere yönelik çalışmaların ikinci sırada gerçekleştirildiği ve öğretmenlerin genel olarak sunulan hizmetlerden memnun kaldıkları ve hizmet anlamında beklentilerinin karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tekin ve Sezer (2010), Türk Eğitim Sistemi içinde erken çocukluk döneminde oyun terapisinin hem bugün hem de gelecekte uygulanabilir olup olmadığını araştırdıkları çalışmalarında; oyunun küçük çocuklar için doğal bir iletişim aracı olduğunu belirtmektedirler. Araştırmada; erken çocukluk eğitiminde oyun temelli eğitimsel uygulamaların ve terapilerin geliştirilmesinin, erken çocukluk eğitim kurumlarının oyun terapisi materyalleri ve oyun odaları ile donatılmasının yararlı olduğu ifade edilmiştir.

Aliyev, Ergüner Tekinalp, Ülker ve Shine Edizer (2012), okul öncesi eğitimde verilen rehberlik hizmetlerine ilişkin okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların algılarını tespit etmeyi amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda; okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların okul öncesi dönemdeki çocuklara bu hizmetleri sunabilmek için yeterli eğitimi almadıkları, bu konuyla ilgili lisans düzeyinde verilen derslerin yetersiz olduğu ve psikolojik danışmanlara bu yaş seviyesindeki çocuklara hizmet sunabilmeleri için özel bir eğitim verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Tekin (2012), erken çocukluk eğitiminde danışmanlık ve rehberlik hizmetleri Türkiye örneği konulu araştırmasında çalışmanın bulgularına dayanarak; çocuklarla ilgili aileleri dış kurumlara yöneltecek ve kurumlar arasında

koordinasyonu sağlayacak bir okul psikoloğuna veya danışmanına ihtiyaç olduğunu, öğretmenler, veliler ve çocuklar için profesyonel danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin Türk erken çocukluk eğitim sistemiyle bütünleştirilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir.

Arslan Kılıçoğlu (2013), yaptığı araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin kişisel-sosyal ve eğitsel rehberlik alanlarında kendilerini başarılı bulduklarını ancak mesleki rehberlik alanında yetersizliklerinin olduğunu ifade ettiklerini belirtmiştir. Aynı çalışmada psikolojik danışmanların görüşüne göre; rehberlik hizmetleri ve alanları ile ilgili okul öncesi öğretmenlerinin yeterli bilgilerinin olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca araştırmada; mesleki rehberlik alanında yapılan uygulamalarda eksikliklerinin olduğu, özel eğitim alması gereken öğrencilere ve bu öğrencilerin ailelerine yaklaşımları noktasında okul öncesi öğretmenlerine destek olunması gerektiği ve psikolojik danışmanın bulunmadığı okullarda sorunların çözüme ulaşamadığı sonuçları da yer almıştır.

Büyükgöncü (2013) çalışmasında; okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin hepsinin bireyi tanıma tekniklerini kullandıkları, kullanılan bu tekniklerle çocukları daha iyi tanımanın mümkün olduğu görüşünde oldukları, bu konu ile ilgili hizmet içi eğitim almaları gerektiği ve değerlendirme sonuçlarını velilere iletmede ortak bir anlayışın oluşmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yüksel, Kurtuluş Küçüköğlu ve Ünsal (2013), 66-72 aylık çocukların okul öncesi eğitim dönemindeki sosyal becerileri ile ilkokuldaki sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında; okul öncesi dönemde sosyal becerileri desteklemeyi amaçlayan eğitimin, ilkokula başladıklarında çocukların sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediği ve böylece çocukların akranlarına göre okula daha hızlı adapte oldukları sonucunu paylaşmışlardır.

Eren'in (2014), yapmış olduğu çalışmada; resmi bağımsız anaokullarının rehberlik servislerinin tam olarak gelişim sağlayamadığı, psikolojik danışman sayılarının yetersiz olduğu, rehberlik servislerinin fiziksel ortamlarının uygun olmadığı ve psikolojik danışmanların hizmet içi eğitim almaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kardeş ve Akman (2016), okul öncesi eğitim kurumları yöneticilerinin ve öğretmenlerinin psikolojik danışmanların rollerine ilişkin algılarını inceledikleri

araştırmalarında; psikolojik danışmanlar tarafından çocuklara duygusal testler ve zekâ testleri uygulanmasının yöneticiler ve okul öncesi öğretmenleri tarafından beklendiği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca psikolojik danışmanların okul öncesi alan bilgisine sahip olmamaları ve rehberlik programıyla ilgili faaliyetlerin yetersiz kalması önemli sorunlar olarak belirtilmiştir. Yöneticiler ve öğretmenlere göre psikolojik danışmanlarla daha iyi iletişim kurabilmek için; iletişimi sağlayacak etkinlikler yapılmasının ve psikolojik danışmanların alanlarıyla ilgili hizmet içi eğitim seminerlerine ve toplantılara katılmalarının faydalı olacağı ifade edilmiştir.

Yerlikaya, Sak ve şahin Sak (2014), tarafından yapılan araştırmada okul öncesi ğretmen ve psikolojik danışman adaylarının okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; katılımcıların büyük bir kısmının okul öncesi eğitim döneminde rehberlik faaliyetlerinin gerekli olduğunu düşündükleri ifade edilmiştir. Ayrıca sunulan hizmetlerin daha faydalı olabilmesi için veli toplantılarına ağırlık verilmesinin gerektiği sonucu da paylaşılmıştır.

Yerlikaya (2014), okul öncesi eğitim kurumlarında yrtlen rehberlik hizmetlerine ilişkin psikolojik danışman, ğretmen ve veli görüşlerini incelediği araştırmanın sonucunda; bütün katılımcıların okul öncesi dönemde rehberlik hizmetlerinin gerekli olduğu, ebeveynlerin rehberlik hizmetlerini olumlu değerlendirdiği, öğretmenlerin ve psikolojik danışmanların, ebeveynler, öğretmenler, öğrenciler ve fiziksel imkanlar bakımından problemlerin olduğu ve sorunların çözümü için ailelerin sürece dahil edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirdikleri anlaşılmıştır.

Dincel ve Demirtaş Zorbaz (2015), ocuklarla çalışırken psikolojik danışmanların karşılaştıkları sorun alanlarını araştırdıkları çalışmalarında; karşılaşılan sorun alanlarının okula uyum, akran ilişkisi, ebeveynlerle çatışma, öfke yönetimi ve meydan okuma şeklinde olduğunu belirtmişlerdir.

Büyükşahin evik (2017), okul öncesi ğretmenlerinin ve ailelerinin okul öncesi eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görüşlerini incelediği çalışmasında; öğretmenlerin çoğunun yıllık rehberlik planı hazırlamadığı, çocukların okul öncesi dönemde uyum sorunu yaşadıkları, bireysel

sorunlar kapsamında ebeveynlerin çocuklarıyla en çok kişisel bakım ve sosyal gelişim konularında sorunlar yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin rehberlik alanında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve rehberlikle ilgili konularda bir uzmandan yardım almaya ihtiyaçlarının olduğu, ebeveynlerin duygusal anlamda çocuklarında en çok korku, inatçılık ve kıskançlık sorunlarını yaşadıkları belirtilmiştir. Öğretmenlerin duygusal problemleri olan çocuklarla başa çıkma yöntemlerinin ise; öğrencilerle görüşme, sorunu anlamaya çalışma, ailelerle iş birliği yapma ve uzmana yönlendirme şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Dursun'un (2018), velilerin anaokulunda sunulan rehberlik hizmetlerinden beklentilerini araştırdığı çalışmada, velilerin rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin özellikle okulda gerçekleştirilen rehberlik hizmetleri ile ilgili bilgi sahibi olmak istedikleri saptanmıştır.

Aktaş ve Demirtaş Zorbaz (2018) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi ve ilkokul seviyesindeki çocuklarla çalışırken okul psikolojik danışmanlarının daha çok risk oluşturacak cinsel davranışlar, cinsel kimlik problemleri ve istismar konularında kendilerini daha fazla yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Danışmanların okula uyum, ebeveynlerle sorunlar ve akran ilişkileri alanlarında ise kendilerini çok yeterli hissettikleri ifade edilirken, katılımcıların yetersiz oldukları alanlarda eksikliklerinin giderilmesi için en etkili yöntemin hizmet içi eğitimler olacağını düşündükleri belirtilmiştir.

Kanak, Ersoy ve Yerliyurt (2018), okul öncesinde rehberlik hizmetlerinin gerekliliğini psikolojik danışman görüşleri doğrultusunda değerlendirdikleri araştırmalarında; okul öncesinde rehberlik hizmetlerinin gerekli görüldüğünü, rehberlik hizmetlerini uygulama noktasında öğretmenlerin daha çok bilgilendirilmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.

Güler ve Çapri (2019), öğretmenlerin okul öncesi rehberlik programına ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında; katılımcı olan psikolojik danışmanların ve okul öncesi öğretmenlerinin program içindeki kazanımların, öğrencilerin gereksinimleriyle örtüştüğünü, etkinlikleri olumlu bulduklarını, ölçme araçlarının uygulamasını yaptıktan sonra çıkan sonuçları nasıl değerlendirecekleri noktasında okul öncesi öğretmenlerinin zorlandıklarını

belirttikleri ifade edilmiştir. Ayrıca çalışma sonucunda, okul öncesi rehberlik programının öğretmenler tarafından olumlu bulunduğu ve beğenildiği belirtilmiştir.

Çıtak ve Birol (2019), psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin okul öncesi eğitim kurumlarından kaldırılmasına ilişkin öğretmen ve yöneticilerin algılarını inceledikleri araştırmalarında; okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ve yöneticilerin, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerçekleştirecek profesyonel kişilere gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerçekleştiren personellerin öğretmen olarak algılanmasının psikolojik danışma hizmetlerinin hedefine ulaşmasında sınırlılık oluşturduğu ifade edilmiştir.

Gençoğlu, Demirtaş Zorbaz, Demircioğlu ve Ekin (2019), okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşlerini inceledikleri çalışmalarında; psikolojik danışmanların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha çok ebeveyn eğitiminde, önleyici ve gelişimsel rehberlik alanlarında gerekli olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanların çoğunun, çocuklara yapılacak müdahaleler yerine ebeveyn eğitime önem verilmesi gerektiğini düşündükleri belirtilirken; psikolojik danışmanların küçük çocuklarla yapılabilecek oyun terapisi gibi tekniklere aşina olmamalarından dolayı erken çocukluk döneminde rehberlik hizmetlerini sadece aile odaklı tanımladıkları belirtilmiştir. Ayrıca psikolojik danışmanların çocuklara psikolojik destek sağlama noktasında eksikliklerinin olduğu ve bu eksikliklerin hizmet öncesi ya da hizmet içi eğitimlerle giderilebileceği ifade edilmiştir.

Küçük Şahin ve Tortop (2019), okul öncesi dönemdeki çocukların dilsel ve sosyal gelişim düzeyleri üzerinde gelişimsel oyun terapisinin ne gibi etkisi olduğunu inceledikleri araştırmada; dokunmaya dayalı oyunlarla araştırmada yer alan gelişimsel oyun terapisi yönteminin, dilsel ve sosyal gelişim yönünden okul öncesi dönemdeki çocuklarda etkili bir yöntem olduğu sonucunu paylaşmışlardır.

Işiker (2019), okul öncesi öğretmenlerinin bazı özelliklerinin rehberlik yeterlilikleriyle ilişkisini incelediği çalışmada; öğretmenlerin yaşının ve mesleki deneyim süresinin olgunlaşmaya bağlı olarak kısıtlı da olsa rehberlik

yeterliliklerini olumlu yönde etkileyebildiği, çalışılan kurum türünün ve mezun olunan okulun ise öğretmenlerin rehberlik yeterliliği algılarında farklılık oluşturmadığı belirtilmiştir. Sınıf mevcuduna göre öğretmenlerin rehberlik yeterliliklerinin farklılaşmadığı ve rehberlikle ilgili alınan eğitimlerin öğretmenlerin rehberlik yeterliliklerini olumlu şekilde etkileyebildiği ifade edilmiştir. Ayrıca katılımcılardan Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı'nı kullandığını belirtenlerin rehberlik yeterlilik puanlarının, kullanmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusu paylaşılmıştır.

Peker (2020), araştırmasında; yönetici ve öğretmen görüşlerine göre okul öncesinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasının önemli olduğunu ancak katılımcıların sunulan hizmetleri yeterli bulmadıklarını ifade etmiştir.

Dilek ve Talu (2021), okul öncesinde rehberlik hizmetlerini inceledikleri araştırmalarında; rehberlik hizmetleri kapsamında velilere yönelik seminer ve bireysel görüşme çalışmaları, öğrencilere ve öğretmenlere yönelik bireysel görüşmeler ve sınıf içi faaliyetler yapıldığını belirtmişlerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma; anaokullarında yürütülen rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesine yönelik durum tespiti niteliğinde betimsel bir çalışma olup çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalar; gerçekliğin bulunduğu şartlarda anlamlandırılmasını, dünyanın birden fazla gerçekten oluştuğunu, aynı duruma dair farklı bireysel görüşlerin bulunabileceğini ve böylece gerçeklerin sosyal ortamlarda yapılandığını temel almaktadır. Nitel araştırmalarda katılımcıların bakış açısıyla durum ve olaylar anlaşılmaya çalışılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016:13). Anaokullarında yürütülen rehberlik hizmetlerine ilişkin katılımcıların görüşlerinin detaylı şekilde incelenmesi amaçlandığından araştırma, nitel araştırmalarda kullanılan olgubilim (fenomenoloji) desenine uygun şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu desende; kişilerin sahip oldukları tecrübelerle olayları, olguları ya da durumları ne şekilde anladıkları ve yorumladıkları önemli görülmektedir. Herhangi bir kavram ya da kuramsal fikir kişilere aktarılmadan olayların ya da durumların kişiler tarafından ne şekilde anlaşıldığı, yorumlandığı ve betimlendiği belirlenmeye çalışılmaktadır (Çekmez, Yıldız ve Bütüner, 2012).

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu; 2019-2020 eğitim öğretim yılında, Rize il merkezi ve ilçelerinde yer alan resmi ve bağımsız anaokullarında görev yapan

okul yöneticileri, okul öncesi öğretmenleri ve çocuğu anaokulunda eğitim gören veliler olmak üzere toplam 67 katılımcı oluşturmuştur. Bu katılımcıların 20'si okul yöneticisi, 24'ü okul öncesi öğretmeni ve 23'ü öğrenci velisidir. Araştırma kapsamında; Ali Saruhan Anaokulu, Ardeşen Atatürk Anaokulu, Ardeşen Nene Hatun Anaokulu, Çayeli Merkez Anaokulu, Çayeli Niyazi Çavuşoğlu Anaokulu, Der pazarı Günay Kıran Anaokulu, Fındıklı Ahmet Şahinler Anaokulu, Fındıklı Anaokulu, Gülbahar Hatun Anaokulu, Güneysu Anaokulu, Hacere Usta Anaokulu, İyidere Vali Yener Neşe Rakıcıoğlu Anaokulu, Pazar Zübeyde Hanım Anaokulu ve Rize Merkez Anaokulu olmak üzere 14 okuldan katılımcı ile görüşülmüştür. Katılımcıların belirlenmesinde, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi altında yer alan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme; genelleme yapmayı amaçlamak yerine, önemli görülen durumları anlamak ve açıklamak için derin ve yoğun incelemeleri içermektedir (Patton, 2014:563). Maksimum çeşitlilik örneklemesinde; genelleme yapma amacı taşımadan çeşitlilik içeren durumlar arasında ortak veya paylaşılan olguların var olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:109). Bu kapsamda katılımcılar; yönetici, okul öncesi öğretmeni ve veli olmak üzere farklı paydaşlardan oluşturulmuş; hizmetlerin uygulanması noktasında farklılıkların ve ortak noktaların olup olmadığını tespit etmek amacıyla psikolojik danışmanı olan ve olmayan ve aynı zamanda da Rize ilinin hem merkezinde hem de farklı ilçelerinde yer alan anaokulları araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken		Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş	25-32	23	34.32
	33-39	24	35.82
	40-60	20	29.85
	Toplam	67	100
Cinsiyet	Kadın	57	85.07
	Erkek	10	14.92
	Toplam	67	100
Katılımcı	Öğretmen	24	35.82
	Veli	23	34.32
	Yönetici	20	29.85
	Toplam	67	100

Tablo 1 incelediğinde; çalışma grubunu oluşturan 67 katılımcının 23'ünün (%34.32) 25-32, 24'ünün (%35.82) 33-39 ve 20'sinin (%29.85) 40-60 yaş aralığında bulunduğu görülmektedir. Ayrıca cinsiyete göre dağılıma bakıldığında katılımcıların 57'si (%85.07) kadın, 10'u (%14.92) erkektir. Katılımcıların 24'ü (%35.82) öğretmen, 23'ü (%34.32) veli ve 20'si (%29.85) ise yöneticidir.

2.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme; bilgi alınacak bireylere özgürce veya önceden belirlenmiş sorulara bağlı kalınarak sorular sorulmasına dayalı bir yoldur (Güven, 2006:169). Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından alan yazın incelenerek geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır (EK-1). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı, görüşme öncesinde belirlediği soruları ve konu başlıklarını rehber edinmektedir. Sistematiik veri elde edilmesini sağlayan bu teknik ile hem görüşmenin planlandığı şekilde ilerlemesi hem de derinlemesine bilgi elde edilmesi mümkün olmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018:169-198).

Uygulama öncesinde psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışan 3 öğretim üyesinin görüşleri alınarak oluşturulan form üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Bununla birlikte asıl uygulamaya geçilmeden önce formun uygulanabilirliğini ve soruların anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla gönüllü 5 anaokulu yöneticisi, 5 okul öncesi öğretmeni ve 5 veli ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu çalışmaların sonuçları dikkate alınarak forma son hali verilmiştir. Görüşme formunda ilk olarak katılımcıların yaş, cinsiyet, yönetici, öğretmen ya da anne-baba olma durumları ve okul adı ile ilgili bilgilerin doldurulacağı bölüme ve daha sonra da okul öncesi eğitim rehberlik programı kapsamında uygulanması beklenen hizmetlerle ilgili yedi soruya yer verilmiştir. 5. ve 6. sorular velilere yöneltilmemiş, bu sorulara okul yöneticilerinin ve okul öncesi öğretmenlerinin cevap vermesi istenmiştir.

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Uygulamaya geçilmeden önce veri toplama aracı Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun onayına sunulmuş ve

kuruldan gerekli rapor alınmıştır (EK-2). Bu rapor alındıktan sonra uygulamaların yapılabilmesi için gerekli olan Tez Çalışması İzni Belgesi için öncelikle “ayse.meb.gov.tr” internet sitesi üzerinden doldurulan belge ile ön başvuru yapılmıştır. Ön başvurunun kabul edilmesinin ardından Rize Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden Tez Çalışması İzni Belgesi alınmıştır (EK-3). Gerekli izinlerin tamamlanmasından sonra ölçme aracı Rize il merkezinde ve ilçelerinde yer alan Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ve bağımsız anaokullarında uygulanmış ve araştırmanın verileri elde edilmiştir.

Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı, gönüllü olarak araştırmaya katılım sağlayan yönetici, okul öncesi öğretmeni ve veliler ile birebir görüşmeler yapmıştır. Görüşmenin başında; görüşmenin verilerinin sadece bilimsel araştırma için kullanılacağı, gizlilik esası gözetilerek katılımcının isim, soy isim gibi özel bilgilerinin verilerde yer almayacağı, araştırmacı tarafından katılımcılarla paylaşılmış ve katılımcılardan sorulara içtenlikle ve doğru bir şekilde cevap vermesi istenmiştir. Görüşme sorularına geçilmeden önce araştırmacı tarafından soruların içeriği ile ilgili katılımcılara açıklayıcı bilgiler verilmiş ve daha sonra soruların cevapları katılımcılardan alınmıştır. Verilerin daha sağlıklı elde edilebilmesini sağlamak amacıyla izni olan katılımcıların sesleri kayda alınmış, ses kaydı alınmasına izni olmayan katılımcıların söyledikleri ise görüşme sırasında yazılı olarak kaydedilmiştir. Yapılan görüşmelerin her biri yaklaşık olarak yarım saat sürmüştür. Görüşmeler iki ayda tamamlanmıştır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek’e (2016:242) göre; içerik analizi ile veriler tanımlanmakta ve verilerin içindeki saklı anlamlar ortaya çıkarılmaktadır. İçerik analizinde benzer verilerin belirli kavramlar ve temalar kullanılarak bir araya getirilmesi ve bunların okuyucular tarafından anlaşılabilir olmasını sağlamak için yorumlanması işlemleri gerçekleştirilmektedir.

2.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Nitel araştırmaların kalitesi, ortaya koyulan sonuçların geçerli ve güvenilir olması ile mümkündür. Araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanabilmesi için araştırmacıların geliştirdiği farklı stratejiler bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarının inandırıcılığını arttırmak amacıyla geliştirilmiş bu stratejilerin kullanılması çalışmaların niteliğini arttırmaktadır (Yıldırım, 2010). Bu araştırma kapsamında geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla yapılan çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

2.6.1. Geçerlik

Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanabilmesi için, araştırılan olgunun var olduğu şekliyle ve mümkün olduğunca tarafsız biçimde ortaya konması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmanın geçerliğini iç geçerlik ve dış geçerlik olarak incelemek mümkündür. İç geçerlik, araştırma sonuçlarını ortaya koymak için takip edilen sürecin, araştırma dahilinde çalışılan gerçekliğin sunulmasındaki yeterliğini ifade ederken; araştırmanın sonuçlarının benzer özellikleri taşıyan topluluklara ya da ortamlara genellenebilirliği ise dış geçerliği ifade etmektedir (Saklan, 2018:114). Nitel araştırmalarda iç geçerlik yerine inandırıcılık, dış geçerlik yerine de aktarılabilirlik terimleri kullanılabilir.

Araştırmada iç geçerliği yani inandırıcılığı sağlamak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Araştırmanın niteliğini arttırmak için; veri toplama aracının geliştirilmesi, pilot uygulama yapılması, görüşmelerin gerçekleştirilmesi ve çözümlenmesi gibi her aşamada okul yöneticilerinin, okul öncesi öğretmenlerinin, psikolojik danışmanların ve akademisyenlerin görüşleri alınmış ve bu görüşler doğrultusunda gerekli görülen düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak için; çalışmanın hangi amaçla yapıldığı, kişisel bilgilerin kimseyle paylaşılmayacağı, araştırmacının kim olduğu ve neden böyle bir çalışma yaptığı gibi bilgiler katılımcılarla paylaşılmış, bu sayede katılımcıların doğal hareket edebilmesine ortam oluşturulmuş ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan kişilerle görüşmeler gerçekleştirilerek katılımcı dürüstlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Katılımcıların düşüncelerini, sorulara istenilir düzeyde ayrıntılı

cevaplar vermelerini ve kendilerini rahat hissetmelerini sağlamak için görüşme süreleri yeterli şekilde uzun tutulmuştur.

Araştırmada dış geçerliği yani aktarılabirliği sağlamak için; katılımcılardan toplanan verilerin yansız şekilde ifade edilmesine ve katılımcıların sorulara ayrıntılı betimlemeler yaparak cevap vermelerine özen gösterilmiş, analiz sürecinde verilere uygun temaların ve kategorilerin kullanılmasına çaba gösterilmiş ve yapılan görüşmelerde katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara bulgular bölümünde yer verilerek elde edilen veriler açıkça sunulmuştur.

2.6.2. Güvenirlik

Araştırmalarda güvenirlik ölçütünün sağlanabilmesi için, bir araştırmada kullanılan işlem basamaklarıyla aynı araştırma tekrar gerçekleştirildiğinde her iki araştırmanın sonucunun da benzer olması gerekli görülmektedir. Araştırmanın güvenirliğini iç güvenirlik ve dış güvenirlik olarak incelemek mümkündür. Farklı araştırmacıların aynı yöntemleri ve teknikleri kullanarak aynı araştırmayı yapmaları neticesinde aynı sonuçlara ulaşmaları iç güvenirliği ifade ederken; aynı araştırmanın benzer ortamlarda tekrar yapılması neticesinde araştırmanın aynı sonuçlara ulaşması ise dış güvenirliği ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda iç güvenirlik yerine tutarlık, dış güvenirlik yerine de doğrulanabilirlik terimleri kullanılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:255).

Araştırmada iç güvenirliği yani tutarlılığı sağlamak için; izni olan katılımcılarla yapılan görüşmelerin ses kaydı alınmış ve bu kayıtlar yorum katılmadan yazıya dönüştürülmüştür. İzni olmayan katılımcıların söyledikleri değiştirilmeden not edilmiş hem kayıtların hem de yazılı metinlerin korunması ve yedeklenmesi sağlanmıştır. Yapılan bu çalışmalarla hem verilerin toplanması hem de analiz edilmesi aşamalarında veriler, tarafsız şekilde olduğu gibi aktarılabirmiştir. Araştırmada dış güvenirliği yani doğrulanabilirliği sağlamak için; veri toplama aracının geliştirilmesi, uygulanması, verilerin analiz edilmesi ve sonuçların paylaşılması gibi her aşama ayrıntılı olarak betimlenmiş ve yapılan çalışmalar açıkça sunulmuştur.

Kodlayıcılar arasında görüş birliğini oluşturmak, nitel araştırmaların tutarlılığını ve inandırıcılığını sağlamak için yapılan çalışmalar arasında yer

almaktadır. Görüş birliğine ulaşılması için birden fazla araştırmacının yaptığı kodlamaların karşılaştırılması sağlanmakta ve kodlamaların tutarlı olup olmadığı araştırılmaktadır (Creswell, 2016:200). Buna göre Miles ve Huberman'ın (1994:64), güvenilirlik hesaplaması için önerdiği “Güvenirlik = $\frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş ayrılığı})} \times 100$ ” formülü araştırmanın güvenilirliğini hesaplamak için kullanılmıştır. Formülün kullanılabilmesi için araştırmacının dışında psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışan bir öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Hem araştırmacı hem de öğretim üyesi kendi görüşleri doğrultusunda analizler yapmışlardır. Araştırmacının ve öğretim üyesinin aynı temaları seçmeleri ve aynı temaları belirlemeleri görüş birliği olarak; farklı temaları belirlemeleri ise görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Güvenirliğin istenilen düzeyde çıkması için formül sonucunun en az %70 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994:64). Yapılan işlemde güvenilirlik katsayısı %91 olarak bulunmuş ve araştırmacı ile akademisyen arasında görüş birliğinin sağlandığı ve güvenirliliğin istenilen düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin analiziyle ulaşılan sonuçlara tablolar aracılığıyla yer verilmiştir.

Tablo 2. “Rehberlik Hizmetleri Denildiğinde Aklınıza Neler Gelmektedir?” (Soru 1) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Rehberlik Hizmet Türleri	Dolaylı Hizmetler	Çevre ve Veli ile İlişkiler	7	9	12	28
		Müşavirlik Hizmetleri	6	11		17
		Toplam	13	20	12	45
	Doğrudan Hizmetler	Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri	3	5	6	14
		Bireyi Tanıma Hizmetleri	5	5		10
		Oryantasyon Hizmetleri	2	5	2	9
		Psikolojik Danışma Hizmetleri	3		2	5
		Sevk Hizmetleri	2			2
		Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri	1		1	2
	Toplam		16	15	11	42
Toplam			29	35	23	87
Rehberliğin Temel İşlevleri	Geliştirici Rehberlik	Öğrencilerin Psikososyal Gelişimine Destek Olunması	3	6	10	19
		Öğrencilerin Yeteneklerinin Tespiti ve Geliştirilmesi	6	8	2	16
		Öğrencilerin Akademik Yaşantılarına Destek Olunması	4	2	5	11
		Öğrencilerin Karar Verme Becerilerine Destek Olunması		2		2
	Toplam		13	18	17	48
	İyileştirici Rehberlik	Sorunların Tespit Edilmesi ve Çözülmesi	6	11	11	28
		Özel Gereksinimli Öğrencilere Destek Olunması	2	1		3
	Toplam		8	12	11	31
Toplam			21	30	28	79

Tablo 2’de yer alan, “*Rehberlik Hizmetleri Denildiğinde Aklınıza Neler Gelmektedir?*” sorusuna katılımcıların; Çevre ve Veli ile İlişkiler (f=28) ve Müşavirlik Hizmetleri (f=17) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu kodların Dolaylı Hizmetler (f=45) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Bununla birlikte katılımcıların; Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri (f=14), Bireyi Tanıma Hizmetleri (f=10), Oryantasyon Hizmetleri (f=9), Psikolojik Danışma Hizmetleri (f=5), Sevk Hizmetleri (f=2), Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri (f=2) şeklindeki cevaplarının ise Doğrudan Hizmetler (f=42) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Bu temaların rehberliğin hizmet türlerini yansıttığı düşünülerek Rehberlik Hizmet Türleri (f=87) üst teması altına yerleştirilebileceği değerlendirilmiştir.

Soru 1’e katılımcıların; Öğrencilerin Psikososyal Gelişimine Destek Olunması (f=19), Öğrencilerin Yeteneklerinin Tespiti ve Geliştirilmesi (f=16), Öğrencilerin Akademik Yaşantılarına Destek Olunması (f=11) ve Öğrencilerin Karar Verme Becerilerine Destek Olunması (f=2) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu kodların öğrencilerin sahip oldukları potansiyellerin geliştirilmesine yönelik olduğu anlaşıldığından Geliştirici Rehberlik (f=48) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür. Bununla birlikte katılımcıların; Sorunların Tespit Edilmesi ve Çözülmesi (f=28) ve Özel Gereksinimli Öğrencilere Destek Olunması (f=3) şeklindeki cevaplarının ise öğrencilerin yaşadıkları problemlerin çözümüne katkı sağlanması ile ilgili olduğu düşünülerek İyileştirici Rehberlik (f=31) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Söz konusu temaların rehberlik hizmetlerinin fonksiyonu ile ilgili olduğu değerlendirilmiş ve Rehberliğin Temel İşlevleri (f=79) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Rehberlik hizmetleri denildiğinde; yöneticilerin (f=29) ve öğretmenlerin (f=35) Rehberlik Hizmet Türlerine; velilerin (f=28) ise Rehberliğin Temel İşlevlerine daha fazla vurgu yaptığı anlaşılmaktadır. Değerlenen kodlar, temalar ve üst temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Rehberlik Hizmet Türleri

Dolaylı Hizmetler

Çevre ve Veli ile İlişkiler: “Okul, öğrenci ve veli arasındaki iletişimi sağlayan bir birim olarak düşünüyorum.” (KY6) “Velileri okul öncesi dönem çocuklarının gelişimi hakkında bilgilendirmek.” (KÖ9) “Çocukla ilgili karşılaştığı bir durumda neler yapması gerektiği konusunda velilere yardımcı olunması.” (KV3)

Müşavirlik Hizmetleri: “Rehberlik hizmetleri dendiğinde aslında hem öğretmenlerin hem de idarenin eğitim anlamında işini kolaylaştıran birim olarak görüyorum.” (KY7) “Müşavirlik hizmeti aklıma geliyor. Öğretmenleri rehberlik açısından bilgilendirmek.” (KÖ23)

Doğrudan Hizmetler

Yöneltme ve Yerleştirme Hizmetleri: “Mesleki gelişimle ilgili yönlendirmeler aklıma geliyor. Çocuğu özelliklerine uygun şekilde üst kademelere yönlendirmek.” (KY5) “Öğrencilerimizi çok yönlü olarak geliştirmek için onları yeteneklerine veya ilgilerine uygun kurumlara yönlendirmek geliyor aklıma.” (KÖ11) “Çocukları bir okula yöneltme aklıma geliyor.” (KV2)

Bireyi Tanıma Hizmetleri: “Çocuğun özelliklerini tanıyarak ona yardımcı olunması. Ve tabi ki öğrenciyle birebir konuşarak da açığa çıkmamış şeylerin tespit edilmesi.” (KY10) “Velileri ve öğrencileri tanımaya yönelik yapılan çalışmalar aklıma geliyor.” (KÖ15)

Oryantasyon Hizmetleri: “Oryantasyon öncelikle aklıma geliyor.” (EY1) “Çocuğun okula uyumunu sağlamaya yönelik çalışmalardır.” (KÖ18) “İlk olarak uyum aklıma geliyor. Kaynaşmak.” (KV5)

Psikolojik Danışma Hizmetleri: “İlk önce aklıma bireysel danışmanlık geliyor. Çocukların ya da yetişkinlerin birebir danışmanlık almaları.” (KY13) “Travmaların atlatılmasında yine rehberlik hizmetinin verilebileceğini, bunun yanında psikolojik danışmanlık hizmetinin de verilebileceğini düşünüyorum.” (EV4)

Sevk Hizmetleri: “Rehberlik servisi onları gözlemliyor, gerekli olduğunda bir üst hastaneye ya da Rehberlik Araştırma Merkezi'ne gönderiyor.” (KY7)

Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri: “Öğrencileri ihtiyaç duydukları konularda bilgilendirmek, kılavuzluk aklıma geliyor.” (EY4) “Bilgi toplama ve yayma gibi hizmetleri barındıran daha geniş kapsamlı hizmetler olarak ifade edebilirim.” (KV19)

Rehberliğin Temel İşlevleri

Geliştirici Rehberlik

Öğrencilerin Psikososyal Gelişimine Destek Olunması: “Öğrenciye her anlamda özellikle de sosyal-duygusal anlamda verilen destek geliyor aklıma.” (KY14) “Çocukların psikolojik gelişimini daha sağlıklı sağlamak için faydalanılan hizmetler.” (KÖ5) “Akademik boyutun dışında çocuğa psikolojik anlamda dokunabilmek, öğrenci kişilik hizmetleri dediğimiz sosyal ihtiyaçları da, psikolojik ihtiyaçları da, bilişsel ihtiyaçları da, arkadaşlık ihtiyaçlarını da bütün hepsine çocuğa aslında duygularına, psikolojik boyutuna dokunabilecek hizmetler aklıma geliyor.” (KV4)

Öğrencilerin Yeteneklerinin Tespiti ve Geliştirilmesi: “Çocuklarımızın bütün gelişim alanlarında desteklenmesi, var olan yeteneklerinin geliştirilmesi aklıma geliyor.” (EY5) “Öğrencilerin yeteneklerini belirlemek ve geliştirmek amacıyla yapılan çalışmalar.” (KÖ2) “Öncelikle çocukların yeteneklerini ortaya çıkartmak ve yetenekleri doğrultusunda çocukları ve velileri yönlendirmek.” (EV3)

Öğrencilerin Akademik Yaşantılarına Destek Olunması: “Öğrencilerimizin eğitim ortamlarının daha olumlu hale getirilmesi için alınan bütün tedbirler aklıma geliyor.” (EY2) “Daha çok çocuğa artık okuldasın ve hani artık kurumsal bir sistemin içindesin davranışı vermek için işimizi kolaylaştıran hizmetler bunlar. Sınıf yönetimi içine giriyor materyal hazırlama ve uygulama giriyor içine, etkinlik uyarlama içine giriyor.” (KÖ8) “Öğrencinin eğitim-öğretiminin daha iyi olması için yapılan çalışmalar.” (KV13)

Öğrencilerin Karar Verme Becerilerine Destek Olunması: “Bir insan kararlarını verirken her zaman için yardıma ihtiyaç duyabilir bu anormal bir durum değildir. O yüzden öğrencilerin karar vermesi yönünde onlara yardım sağlayan hizmetler olarak söyleyebilirim.” (KÖ7)

İyileştirici Rehberlik

Sorunların Tespit Edilmesi ve Çözülmesi: “Var olan sorunların çözümü için yürütülen hizmetlerdir.” (KY9) “Çocukların genel olarak sorunları ile ilgilenen bir birim aklıma geliyor.” (KÖ19) “Sınıftaki problem davranışları ele alıp çözüm getirmek.” (KV15)

Özel Gereksinimli Öğrencilere Destek Olunması: “Rehberlik daha çok özel eğitim, kaynaştırma öğrencilerinin tespitinde işe yarıyor.” (KY7) “Özel gereksinimi olan öğrencilerin yaşadıkları problemlerin giderilmesini destekleyen hizmetlerdir.” (KÖ3)

Tablo 3. “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin İlgilerinin, Yeteneklerinin ve Akademik İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 2) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Uygulama	Bilişsel Gelişim Çalışmaları	Matematik Etkinlikleri	9	7	12	28
		Okuma Yazmaya Hazırlık	9	10	7	26
		Fen Etkinlikleri	1	4	3	8
		Kodlama Çalışmaları	3	1	2	6
		Kavram Öğretimi		2	2	4
		Zekâ Oyunu Etkinlikleri	4			4
		Renk Çalışmaları	2		2	4
		Dikkat Geliştirme Çalışmaları	1			1
	Toplam		29	24	28	81
	Motor Gelişimi Çalışmaları	Kalem Kullanma ve El Becerisi Çalışmaları	6	7	6	19
		Sanat Etkinlikleri	2	8	8	18
		Spor Etkinlikleri	3	3	1	7
		Kesme Çalışmaları			3	3
	Toplam		11	18	18	47
	Dil Gelişimi Çalışmaları	Türkçe Dil Etkinlikleri	7	7	8	22
		Müzik Etkinlikleri	4	8	1	13
	Toplam		11	15	9	35
	Paydaşlarla İş Birliği	Veliyi Yönlendirme		13	8	21
		Psikolojik Danışmandan Görüş Alma		3		3
		Psikolojik Danışmanla Birlikte Yapılan Çalışmalar		2	1	3
		Toplam			18	9
	Okula Hazırlık Çalışmaları	Oryantasyon Etkinlikleri	2	4	4	10
		İlkokulu Tanıtma Etkinlikleri		4		4
		Sınıf Kurallarını Tanıtma Etkinlikleri		2		2
	Toplam		2	10	4	16
Toplam		53	85	68	206	

Tablo 3 (Devam). “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin İlgilerinin, Yeteneklerinin ve Akademik İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 2) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Planlama	Durum Tespiti	Öğretmen Gözlemi	17	23	14	54
		Psikolojik Danışman Gözlemi		3		3
		Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar	1	3	2	6
		Toplam	18	29	16	63
	Eğitim-Öğretimin Planlanması	Bireysel Farklılıkların Gözetilmesi		7	1	8
		Bireyin Merkeze Alınması	1	5	1	7
		Proje Çalışmaları	2	2	2	6
		Etkinliklerin Bütünleştirilmiş Şekilde Sunulması		4		4
		Farklı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması	2			2
		Toplam	5	18	4	27
	Toplam		23	47	20	90

Tablo 3’de yer alan, “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin İlgilerinin, Yeteneklerinin ve Akademik İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Matematik Etkinlikleri (f=28), Okuma Yazmaya Hazırlık (f=26), Fen Etkinlikleri (f=8), Kodlama Çalışmaları (f=6), Kavram Öğretimi (f=4), Zekâ Oyunu Etkinlikleri (f=4), Renk Çalışmaları (f=4), Dikkat Geliştirme Çalışmaları (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Bu kodların ortak noktasının öğrencilerin zihinsel gelişimini destekleyen çalışmalar olduğu görülmüş ve Bilişsel Gelişim Çalışmaları (f=81) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Bununla birlikte katılımcıların; Kalem Kullanma ve El Becerisi Çalışmaları (f=19), Sanat Etkinlikleri (f=18), Spor Etkinlikleri (f=7) ve Kesme Çalışmaları (f=3) şeklindeki cevaplarının ise öğrencilerin motor becerilerini destekleyici faaliyetleri ifade etmesi bakımından Motor Gelişimi Çalışmaları (f=47) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Katılımcıların; Türkçe Dil Etkinlikleri (f=22) ve Müzik Etkinlikleri (f=13) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin dil gelişiminin desteklenmesini ifade etmesi bakımından bu kodların Dil Gelişimi Çalışmaları (f=35) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir.

Katılımcıların; Veliyi Yönlendirme (f=21), Psikolojik Danışmandan Görüş Alma (f=3) ve Psikolojik Danışmanla Birlikte Yapılan Çalışmalar (f=3) şeklindeki cevaplarında öğrenci gelişiminin sağlanmasında iş birliğinin vurgulandığı görülmüş ve bu kodların Paydaşlarla İş Birliği (f=27) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Katılımcıların; Oryantasyon Etkinlikleri (f=10), İlkokulu Tanıtma Etkinlikleri (f=4) ve Sınıf Kurallarını Tanıtma Etkinlikleri (f=2) şeklindeki cevaplarının ise okula uyumu desteklemeye yönelik çalışmaları ifade ettiği görülmüş ve Okula Hazırlık Çalışmaları (f=16) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Söz konusu temaların uygulamalı çalışmaları içermesi bakımından Uygulama (f=206) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Soru 2'ye katılımcıların; Öğretmen Gözlemi (f=54), Psikolojik Danışman Gözlemi (f=3) ve Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar (f=6) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Var olan durumun tespit edilmesine yönelik olması bakımından bu kodların Durum Tespiti (f=63) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür. Katılımcıların; Bireysel Farklılıkların Gözetilmesi (f=8), Bireyin Merkeze Alınması (f=7), Proje Çalışmaları (f=6), Etkinliklerin Bütünleştirilmiş Şekilde Sunulması (f=4) ve Farklı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması (f=2) şeklindeki cevaplarının ise planlama süreçleri ile ilgili olduğu değerlendirilmiş ve Eğitim-Öğretimin Planlanması (f=27) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Söz konusu temaların uygulamadan önce yapılan planlamaları içerdiği düşünülerek Planlama (f=90) üst teması altına yerleştirilebileceği değerlendirilmiştir.

Yöneticilerin (f=53), öğretmenlerin (f=85) ve velilerin (f=68) Uygulama üst temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değerlenen kodlar, temalar ve üst temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Uygulama

Bilişsel Gelişim Çalışmaları

Matematik Etkinlikleri: “*Temel birtakım şeyleri, örneğin matematikte sayılar, sayı sayma öğreniliyor.*” (EY4) “*Rakamları öğretiyoruz. Basit toplama,*

çıkarma işlemleri yapıyoruz nesnelerle.” (KÖ6) “Geometrik şekilleri tanıma, sayıları tanıma, ritmik sayma çalışmaları yapıyorlar.” (KV7)

Okuma Yazmaya Hazırlık: *“Direkt ilkokula yönelik akademik olarak okuma yazma çalışmalarımız yok ama hazırlayıcı çalışmalar sınıflarda, planlarda, programlarda oluyor.” (KY7) “Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına özellikle ikinci dönem çok ağırlık veriyorum. Kitaptan çalışmalar yapıyoruz. Fotokopiler veriyorum çocuklara.” (KÖ19) “Okuma yazmaya hazırlık yapıldı. Buna yönelik olarak okuma yazmaya hazırlığında dâhil olduğu bir kitap çalışması yapıldı.” (KV19)*

Fen Etkinlikleri: *“Fen etkinlikleri de yapılıyor. Bitkilerle ilgili, doğayla ilgili etkinlikler.” (KY10) “Deney etkinliklerimiz oluyor. Çocukların yaş seviyesine uygun deneyleri yapıyoruz ve sonuçlarını gözlemliyoruz.” (KÖ4) “Deney günü etkinliği yaptılar. Araştırma merakları bu etkinlikle ortaya çıkarıldı.” (KV8)*

Kodlama Çalışmaları: *“Şimdi kodlama olayı da geldi ve kodlama çalışmaları yaptırıyoruz.” (KY2) “Kodlama şu anda daha fazla revaçta. Kodlamaya yöneliyoruz.” (KÖ24) “Kodlama ve bilgisayar destekli etkinlikler yapılıyor. Basitten karmaşığa doğru robotik kodlama çalışmaları yapılıyor.” (KV2)*

Kavram Öğretimi: *“Masanın altında, masanın üstünde gibi çalışmalar yaparak kavramları öğretiyoruz.” (KÖ21) “Yön kavramları öğrenildi. Saat kavramı açıklandı. Ön arka gibi kavramlar öğrenildi.” (KV5)*

Zekâ Oyunu Etkinlikleri: *“Zekâ oyunlarına daha çok ağırlık verdik.” (KY4)*

Renk Çalışmaları: EY2: *“Renkleri, renk tonlarını öğretiyoruz.” (EY2) “Renkleri öğrendiler.” (KV11)*

Dikkat Geliştirme Çalışmaları: *“Dikkat geliştiren etkinlikler yapıyoruz.” (KY7)*

Motor Gelişimi Çalışmaları

Kalem Kullanma ve El Becerisi Çalışmaları: *“Okuma yazmanın ilk temel becerileri olan kalem kullanmayla ilgili el göz koordinasyonuna yönelik, ince*

motor becerilerin gelişimine yönelik birtakım çalışmalar yapılıyor.” (EY4) “El becerisi geliştirmek için de psikomotor becerileri geliştirici kalem tutma çalışmaları yapıyoruz.” (KÖ5) “Kalem tutma, çizgi çizme, noktaları birleştirme çalışmaları yaptılar.” (KV18)

Sanat Etkinlikleri: “Ebru tekniği, görsel sanatlarla ilgili atölye çalışmaları gibi çalışmalarımız var.” (KY10) “Ben genelde çocuklara şövale getiriyorum çocuklar resim yapıyorlar.” (KÖ24) “Yaptıkları el işi etkinliklerinden sergi açtılar dönem sonunda.” (KV16)

Spor Etkinlikleri: “Mesela jimnastik derslerimiz oluyor.” (KY7) “Bazen pilates etkinlikleri yapıyoruz.” (KÖ8) “Okul içinde de hareketli oyunlarla, spor faaliyetleriyle çocuğumun bu yeteneği desteklendi.” (KV10)

Kesme Çalışmaları: “Kesme, boya-kes-yapıştır şeklinde çok fazla etkinlik yapıldı.” (EV4)

Dil Gelişimi Çalışmaları

Türkçe Dil Etkinlikleri: “Dil etkinliği olarak hikâye tamamlama çalışmaları oluyor.” (KY3) “Türkçe dil etkinlikleri yapıyoruz. Hikâye anlatma, hikâye tamamlama çalışmalarımız oluyor.” (KÖ9) “Türkçe, konuşma gibi konularda okul oldukça faydalı oldu.” (KV10)

Müzik Etkinlikleri: “Belirli günler ve haftalarla ilgili özellikle müzik çalışmaları oluyor, bu şekilde yapılan etkinliklerle farklı yeteneği olan çocukların önü açılıyor.” (EY3) “Zaten müfredatta yer alıyor müzik etkinlikleri. Bu kapsamda ritim çalışmaları, şarkı öğrenme çalışmaları yapıyoruz.” (KÖ10) “Müzik, dans etkinlikleri fazlaca yapıldı.” (EV1)

Paydaşlarla İş Birliği

Veliyi Yönlendirme: “Veli görüşmelerinde çocuklarının ilgilerini ve yeteneklerinin asıl geliştirebilecekleri ile ilgili veliyi yönlendiriyorum.” (KÖ14) “Kızımın resim yeteneği olduğunu öğretmeni bana söyledi. Bu alana yönelik kurslara gönderebileceğimi ifade etti.” (KV18)

Psikolojik Danışmandan Görüş Alma: “Psikolojik danışman ile iş birliği içerisindeyiz. Sınıftaki öğrencilerle ilgili farklı bir durum olduğunda psikolojik danışmandan yapabileceklerimiz ile ilgili bilgi alıyoruz.” (KÖ23)

Psikolojik Danışmanla Birlikte Yapılan Çalışmalar: “Okulumuzda psikolojik danışmanımızla birlikte rehberlik planı doğrultusunda sınıf bazlı rehberlik etkinlikleri yapıyoruz.” (KÖ13) “Psikolojik danışmanımız çocukların ihtiyaçları doğrultusunda aylık konular belirleyerek, sınıflara süreler ayırarak, çocuklarla çalışmalar yapmaktadır.” (KV13)

Okula Hazırlık Çalışmaları

Oryantasyon Etkinlikleri: “Oryantasyon haftası ile başlıyoruz zaten eğitsel rehberliğe. Onların güven duygusunu hem okula hem öğretmene hem okulda çalışan her bir bireye güven duygularını geliştirmek amacıyla da okulu tanıtıcı çalışmalar yapılıyor.” (KY13) “Çocukların okula uyum ve okulu sevmeleri için tanışma günü, okulu ve sınıfı süsleme, ilk gün panosunun hazırlanması gibi çalışmalar yapılmaktadır.” (KÖ2) “Çocuğu okula hazırlamak için uyum çalışması ilk haftalarda oldu. Uyum haftasında bize de öğretmenimiz resimler gönderdi. Çocukların ilgilerini çeken şeyler yapıldı, ufak hediyeler, pasta kesimi, oyun çalışmaları. Ağır etkinliklerden ziyade eğlendirici etkinlikler yapıldı.” (KV2)

İlkokulu Tanıtma Etkinlikleri: “Eğitsel bazda ilkokula hazırlayıcı etkinlikler yapıyoruz. Sene sonuna doğru ilkokul gezisi düzenliyoruz.” (KÖ14)

Sınıf Kurallarını Tanıtma Etkinlikleri: “Bir şey yapacağımız zaman sırayla ve kurallara uygun olarak yapıyoruz. Sınıf kurallarını öğretiyoruz.” (KÖ15)

Planlama

Durum Tespiti

Öğretmen Gözlemi: “Öğretmenler de aynı şekilde sene boyunca öğrencilerin ilgilerini ölçüyor, bunu gözlem yoluyla yapıyorlar.” (KY14) “Çocukları gözlemliyoruz. Gözlem yapmadan çocuğu tanıyamıyoruz. Çocuğun neye ilgili ya da yetenekli olduğunu gözlem yaparak keşfetmeye çalışıyoruz.” (KÖ24) “Çocuğumun resim yapma yeteneğini öğretmenleri gözlemleyerek keşfetti.” (KV7)

Psikolojik Danışman Gözlemi: “*Psikolojik danışman müsait olduğu zamanlarda sorunu olan çocukları gözlemlemek için sınıfımıza geliyor.*” (KÖ19)

Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar: “*Velilerimizden istediğimiz formlarda somut olan bilgiler yer almaktadır.*” (KY11) “*Çocukları tanımak için ailelerden bilgi formları alıyoruz. Aileler ne kadar çocuklarını tanıyor, gerçekten doğru mu tanıyorlar bunu değerlendirmek için.*” (KÖ16) “*Tanıma formları doldurduk, formlarla çocuğumuzla ilgili bilgi toplandı.*” (KV1)

Eğitim-Öğretimin Planlanması

Bireysel Farklılıkların Gözetilmesi: “*Günlük akışlarımıza çocukların ihtiyaçları ya da yetenekleri doğrultusunda eklemeler, güncellemeler yapabiliyoruz.*” (KÖ22) “*Her çocuğun öğrenilen şeyi öğrenmesi tamamlanıncaya kadar bekleniyor. Çocukların hazır bulunuşluğu ve ihtiyaçları, başlangıç seviyeleri öncesinden doğru şekilde tespit edildi ve etkinlikler ona göre yapıldı.*” (KV2)

Bireyin Merkeze Alınması: “*Sınıflardaki ortamları, yapılacak etkinlikleri çocukların ilgilerini ve yeteneklerini göz önünde tutarak hazırlıyoruz. Mesela zekâ oyunları ile ilgilenen çocuklara bir köşe yaptık, onları oraya yönlendirdik.*” (KY13) “*Etkinlik süreçlerinde çocukların aktif katılımları sağlanarak kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri sağlanmaya çalışılıyor.*” (KÖ18) “*Okulda bir etkinlik yapılacağı zaman mesela görev verilirken resim alanında ilk başta kızıma veriliyordu, sen bunu tasarlayabilirsin şeklinde. Bu şekilde çocuğumun var olan yeteneği geliştirilmeye çalışıldı.*” (EV3)

Proje Çalışmaları: “*Birçok proje yürütüyoruz. Farklı farklı alanlarda yılda en az 3-4 tane proje yapıyoruz. Projeleri öğretmenlerimiz yürütüyor, çocuklarımız etkin katılıyor.*” (KY10) “*Sınıfımda e-twinning projeleriyle çocukların yeteneklerine yönelik çalışmalar yapıyorum.*” (KÖ3) “*Birtakım projeler yapıldı.*” (EV2)

Etkinliklerin Bütünleştirilmiş Şekilde Sunulması: “*Bizim etkinliklerimiz zaten bütünleştirilmiş etkinlikler olduğu için hepsi iç içe geçiyor. Mesela ben bir etkinliğin içinde ritim çalışması yaptırıyorsam yanında hareketli bir etkinlik yaptırıyorum, yanında matematik etkinliği yaptırıyorum. Bütün çocukların ilgi ve*

yeteneklerini aslında ortaya çıkarma ve geliştirme imkânımız olmuş oluyor.” (KÖ6)

Farklı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması: *“Gösterip yaptırma tekniğinden tutun da buluş tekniği, problem çözme tekniği gibi pek çok teknik kullanıyoruz sınıf içinde.”* (KY5)

Tablo 4. “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? (Soru 2.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar

Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
		Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Olumlu	Yeterli/Verimli	14	14	12	40
	Kısmen Yeterli/Verimli	3	6	5	14
	Toplam	17	20	17	54
Olumsuz	Yetersiz/Verimsiz	3	4	6	13
Toplam		20	24	23	67

Tablo 4’de yer alan, “*Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?*” sorusuna katılımcıların; Yeterli/Verimli (f=40), Kısmen Yeterli/Verimli (f=14) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumlu değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodların Olumlu (f=54) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür. Bununla birlikte katılımcıların; Yetersiz/Verimsiz (f=13) cevabını verdikleri de görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumsuz değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodun ise Olumsuz (f=13) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=17), öğretmenlerin (f=20) ve velilerin (f=17) Olumlu temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değinilen kodlar ve temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Olumlu

Yeterli/Verimli: *“Verimli oluyor. Yapılan her çalışma verimlidir.”* (KY8)
“Yapılan çalışmaların çocuklar üzerinde verimli olduğunu görüyorum.” (KÖ1)
“Yani yeterli ve verimli oldu. Olmadı diyemem. Fen bilgisinden tutun da birçok etkinlik, deneyler, veli katılımları falan birçok etkinlikler yapıldı. Bunların faydalı olduğunu düşünüyorum.” (KV6)

Kısmen Yeterli/Verimli: “*Verimli mi verimli. Yeterli mi? Hiçbir zaman yeterli olmaz, çünkü çok hızlı değişen koşullar olduğu için buna uyum sağlamak zor. Elimizden geldiğini yaparız ve onda da muhakkak gözden bir şey kaçar.*” (EY6) “*Çocuktan çocuğa değişiyor. Bazısından tam verim alıyoruz ama bazısı o an motive olmuyor, ya da farklı bir durum oluyor, ya da ilgili olmuyor.*” (KÖ8) “*Çok yetersiz değildi tabi ki ama tam olarak verimliydi de diyemem.*” (EV2)

Olumsuz

Yetersiz/Verimsiz: “*Çalışmalar yeterli değil tabi ki. Olamaz zaten, yani ben hiçbir kurumda yeterli denmesinin doğru olacağını düşünmem.*” (KY3) “*Yeterli görmüyorum, diğer sınıflar gibi okul öncesi öğrencileri için de rehberlik saati olmalıdır.*” (KÖ2) “*Tabi ki yeterli olmadığını düşünüyorum.*” (KV17)

Tablo 5. “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 2.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
İhtiyaçların Giderilmesi	Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi	Branş Öğretmenleri Anaokullarında Eğitim Vermeli		2	4	6
		Eğitim Müfredatı İyileştirilmeli	4			4
		Kulüp Çalışmaları Zenginleştirilmeli			2	2
		Gezi Gözlem Çalışmaları Arttırılmalı			2	2
		Öğrencilerin Gelişimleri Sistemantik Şekilde Takip Edilmeli			2	2
		Drama Çalışmaları Arttırılmalı		1	1	2
		Okul Öncesi Eğitim Zorunlu Olmalı	1			1
		Anaokullarında Seçmeli Dersler Olmalı	1			1
		Proje Çalışmalarına Ağırlık Verilmeli	1			1
		Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerini Geliştirici Okul Dışı Kurs İmkânları Arttırılmalı	1			1
		Sanat Etkinliklerinde Müzik Kullanımı Arttırılmalı		1		1
		Spor Etkinlikleri Çeşitlendirilmeli		1		1
		Robotik Kodlama Etkinlikleri Arttırılmalı			1	1

Tablo 5 (Devam). “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 2.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
İhtiyaçların Giderilmesi	Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi	Öğretimin Planlanmasında Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri Dikkate Alınmalı			1	1
		Çoklu Zekâ Anlayışı Temelli Etkinlikler Yapılmalı		1		1
		Yaparak Yaşayarak Öğrenme Sağlanmalı		1		1
		Toplam	8	7	13	28
	Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması	Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı		3	2	5
		Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı	2		3	5
		Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli	2		2	4
		Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı	1	2	1	4
		Faaliyetlerin Yapılabileceği Açık Mekânlar Olmalı	1	1		2
		Yardımcı Personel Yetersizliği Giderilmeli		1		1
		Toplam	6	7	8	21
	Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması	Ailelerin Çocuklarına Daha Fazla Zaman Ayırmaları Desteklenmeli	4			4
		Ailelere Okul Öncesi Eğitimin Önemi Vurgulanmalı	1			1
	Toplam		5			5
Toplam			19	14	21	54
İhtiyaçların Tespiti	Bireyi Tanıma Çalışmalarının Arttırılması	Ailelerle İş Birliği Arttırılmalı		3		3
		Öğretmenlerin Çocuklara Test Uygulanmasını İsteme Hakkı Olmalı		1		1
		Çocuklar Daha Detaylı Gözlemlenmeli		1		1
		İlgi ve Yeteneklerin Keşfine Yönelik Geziler Yapılmalı		1		1
		Öğretmenler Bireyi Tanıma Teknikleri Konusunda Yetkin Olmalı		1		1
		Toplam		7		7

Tablo 5’de yer alan, “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Branş Öğretmenleri Anaokullarında Eğitim Vermeli (f=6), Eğitim Müfredatı İyileştirilmeli (f=4), Kulüp Çalışmaları Zenginleştirilmeli (f=2), Gezi Gözlem Çalışmaları Arttırılmalı (f=2), Öğrencilerin Gelişimleri SistematiK Şekilde Takip Edilmeli (f=2), Drama Çalışmaları Arttırılmalı (f=2), Okul Öncesi Eğitim Zorunlu Olmalı (f=1), Anaokullarında Seçmeli Dersler Olmalı (f=1), Proje

Çalışmalarına Ağırlık Verilmeli (f=1), Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerini Geliştirici Okul Dışı Kurs İmkânları Arttırılmalı (f=1), Sanat Etkinliklerinde Müzik Kullanımı Arttırılmalı (f=1), Spor Etkinlikleri Çeşitlendirilmeli (f=1), Robotik Kodlama Etkinlikleri Arttırılmalı (f=1), Öğretimin Planlanmasında Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri Dikkate Alınmalı (f=1), Çoklu Zekâ Anlayışı Temelli Etkinlikler Yapılmalı (f=1) ve Yapararak Yaşayarak Öğrenme Sağlanmalı (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Eğitim ve öğretim süreçleri ile ilgili düzenlemeler yapılmasını ifade etmesi bakımından bu kodların Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi (f=28) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı (f=5), Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı (f=5), Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli (f=4), Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı (f=4), Faaliyetlerin Yapılabileceği Açık Mekânlar Olmalı (f=2) ve Yardımcı Personel Yetersizliği Giderilmeli (f=1) şeklindeki cevaplarının fiziksel imkânlar ve personel ile ilgili düzenlemeleri içermesi bakımından Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması (f=21) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Katılımcıların; Ailelerin Çocuklarına Daha Fazla Zaman Ayırmaları Desteklenmeli (f=4) ve Ailelere Okul Öncesi Eğitimin Önemi Vurgulanmalı (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin gelişimini sağlamada ailelerle ortaklaşa çalışmanın öneminin vurgulandığı görülmüş ve bu kodların Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması (f=5) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür. Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi, Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması ve Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması temalarının, süreçteki birtakım iyileştirmelerin yapılmasına yönelik ihtiyaca vurgu yaptığı değerlendirilerek İhtiyaçların Giderilmesi (f=54) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Katılımcılar 2.2. sorusunu; Ailelerle İş Birliği Arttırılmalı (f=3), Öğretmenlerin Çocuklara Test Uygulanmasını İsteme Hakkı Olmalı (f=1), Çocuklar Daha Detaylı Gözlemlenmeli (f=1), İlgi ve Yeteneklerin Keşfine Yönelik Geziler Yapılmalı (f=1) ve Öğretmenler Bireyi Tanıma Teknikleri Konusunda Yetkin Olmalı (f=1) şeklinde cevaplamışlardır. Çocukların tanınmasına ağırlık verilmesi gerektiğini vurguladığı belirlenerek bu kodların

Bireyi Tanıma Çalışmalarının Arttırılması (f=7) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Bireyi Tanıma Çalışmalarının Arttırılması temasının ihtiyaçların belirlenmesi ile ilgili olduğu değerlendirilmiş ve İhtiyaçların Tespiti (f=7) üst temasının altına yerleştirilmesi uygun görülmüştür.

Öğretmenlerin (f=14), Yöneticilerin (f=19) ve Velilerin (f=21) İhtiyaçların Giderilmesi üst temasına daha fazla vurgu yaptıkları görülmektedir. Değinen kodlar, temalar ve üst temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

İhtiyaçların Giderilmesi

Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi

Branş Öğretmenleri Anaokullarında Eğitim Vermeli: “*Mesela öğretmenler olarak hepimiz müziği çok iyi bilemeyebiliyoruz. Çocukların müzik gelişimini daha iyi destekleyecek dışarıdan bir hoca gelebilir, bu şekilde olursa çocukların ayrıca kursa gitmesine de gerek kalmaz.*” (KÖ20) “*Aslında ben okul öncesinde mesela müzik öğretmeni, İngilizce öğretmeni branşları olsa küçük yaşta çocukların ilgi ve yetenekleri daha erken keşfedilebilir diye düşünüyorum. Hatta resim öğretmeni de olsa bu üç branşta öğretmenler derse girse daha faydalı olur diye düşünüyorum.*” (KV8)

Eğitim Müfredatı İyileştirilmeli: “*Okul öncesi eğitim programındaki kazanım ve göstergelerin güncellenmesi gerektiğini düşünüyorum.*” (KY12)

Kulüp Çalışmaları Zenginleştirilmeli: “*Kulüp sınıflarında satranç, zekâ oyunları, yabancı dil çalışmaları gibi farklı aktivitelerin yapılması büyük yaş grupları için faydalı olur diye düşünüyorum.*” (KV11)

Gezi Gözlem Çalışmaları Arttırılmalı: “*İlk dönem hava şartları dolayısıyla çok gezi, gözlem çalışmaları yapılamadı. İkinci dönem bu çalışmalar daha çok yapılabilir.*” (KV2)

Öğrencilerin Gelişimleri Sistemik Şekilde Takip Edilmeli: “*Çocukların ilgilerinin tespiti yönünde daha sistemik şeyler yapılmasının gerektiğini düşünüyorum. Çocuğa da çok hissettirmeden mülakatlarla ya da farklı testlerle çocukların ilgisinin tespit edilmesi lazım.*” (KV16)

Drama Çalışmaları Arttırılmalı: “Yaratıcı drama çalışmalarını arttırabiliriz.” (KÖ8) “Drama çalışmaları, çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesi açısından çok önemli. Bu etkinliklere daha çok yer verilebilir.” (KV9)

Okul Öncesi Eğitim Zorunlu Olmalı: “Okul öncesi zorunlu hale gelse 5 yaş grubu için iyi olur.” (KY7)

Anaokullarında Seçmeli Dersler Olmalı: “Seçmeli ders şeklinde İngilizce, beden eğitimi, kodlama, Kur'an-ı Kerim dersleri olabilir.” (KY10)

Proje Çalışmalarına Ağırlık Verilmeli: “Şu an için ben eğitim sistemini olumlu buluyorum ama proje temelli çalışmaların çocuğun üzerinde çok etkisinin olduğunu düşünüyorum. Bu çalışmalarda farklı teknikler bir arada kullanılabilir. Bu sebeple proje temelli çalışmalara daha çok ağırlık verilebilir.” (KY5)

Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerini Geliştirici Okul Dışı Kurs İmkânları Arttırılmalı: “Özel yeteneği olan çocuklar keşfediliyor ama yeteneğini geliştirecek imkânlar yok, bu sebeple imkânlar geliştirilebilir. 5 yaş çocukları için çocukların yeteneklerine uygun kurslar bizim ilçemizde yok. Bu tarz imkânlar geliştirilebilir.” (KY2)

Sanat Etkinliklerinde Müzik Kullanımı Arttırılmalı: “Müzik özellikle sanat etkinliklerinde daha çok kullanılabilir.” (KÖ8)

Spor Etkinlikleri Çeşitlendirilmeli: “Spor etkinlikleri çeşitlendirilebilir.” (KÖ8)

Robotik Kodlama Etkinlikleri Arttırılmalı: “Genelde erkek çocukları robotik şeyleri ya da hareketli oyunları seviyor. Robotik kodlama gibi etkinlikler oyunlaştırılarak daha faydalı hale getirilebilir, bu tarz etkinliklere daha çok yer verilebilir.” (KV12)

Öğretimin Planlanmasında Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri Dikkate Alınmalı: “Herkesin ilgisini çekecek orta düzeyde şeyler yapılıyor. Okul öncesi dönemde kişilik gelişimi de büyük oranda şekillendiği için ihtiyaçlar tespit edilse ve o yönde devam edilse daha başarılı nesiller yetiştirilebilir gibi geliyor bana.” (KV16)

Çoklu Zekâ Anlayışı Temelli Etkinlikler Yapılmalı: “Her zekâ türüne yönelik çalışmalar olabilir. Farklı etkinlikler yapılabilir. Çoklu zekâ kuramlarına yönelik çalışmalar olabilir.” (KÖ23)

Yaparak Yaşayarak Öğrenme Sağlanmalı: “Çocuklara en basitinden bir para birimini mi öğretmeye çalışıyoruz. Bunu gidip de bir alışveriş yaparak, bir pazar ortamını göstererek birebir öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlamak gerekir. Bir deneyi direkt çocuklarla gitsek de ortamında deneyerek görsek, yapsak çocuk bunu bir daha unuttur mu asla unutmaz.” (KÖ21)

Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması

Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı: “Sınıfın metrekaresine göre öğrenci sayısının ayarlanması yerine, belli bir sayı verilsin ve okul öncesi sınıflarında o sayının üzerinde sınıflara öğrenci kaydı yapılmasın. Sınıf mevcutlarının azaltılması gerekiyor.” (KÖ6) “Sınıftaki öğrenci sayısının azaltılması çok önemli. Öğretmenin tam olarak öğrencileri keşfedebilmesi adına bence.” (EV2)

Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı: “Psikolojik danışman her okulda olmalı, muhakkak olmalı, özellikle anaokullarında.” (KY8) “Okul öncesi, çocuğun gelişimi için çok önemli bir basamak olduğu için kesinlikle anaokullarında psikolojik danışmanın olması gerekiyor.” (EV3)

Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli: “Drama, sanatsal etkinlikler gibi konularda mesleki eğitimler öğretmenlere verilebilir.” (KY4) “Okul öncesi öğretmenleri için bence çok ciddi bir şekilde hizmet içi mi olur lisansta mı olur bir şekilde eğitimin içine rehberlik anlamında psikolojik danışmanlık seviyesinde olmasa da ona yakın bir eğitimin verilmesi lazım.” (EV1)

Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı: “Okul bünyemizde farklı becerilere yönelik atölyeler olmalı.” (KY3) “Gönül isterdi ki okullarda sanat atölyeleri olsun, ayrıca müzik için bir alan olsun veya çocuklara hitap edebilecek, ritim duygularını geliştirecek müzik aletleri olsun. Onlara göre spor aletleri olsun.” (KÖ20) “Herkes çocuğunu özel okullara ya da kurslara gönderemiyor. Bu sebeple devlet okullarının çok boyutlu olarak gelişmesi lazım. Bu noktada

anaokullarının geliştirilmesini, atölyelerin oluşturulmasını tabi ki tercih ederiz.”
(KV4)

Faaliyetlerin Yapılabileceği Açık Mekânlar Olmalı: *“Sınıf ortamında dört duvar arasında olmamalı çocuklar, açık havada olmalı. Farklı alanlar olmalı, çocuklar farklı şeyleri görebilmeli.”* (KY3) *“Dört duvar arasında bir eğitimden ziyade çocukların daha çok sosyalleşebileceği, okul ortamının dışında eğitim ve öğretimin yapılabileceği bir imkân olsa bence daha aktif ve etkin olacağını düşünüyorum. Farklı ülkelerdeki açık okullardan, orman okullarından vs. biz de isterdik.”* (KÖ21)

Yardımcı Personel Yetersizliği Giderilmeli: *“Öğretmen sınıfı bırakıp da çocukla ilgilenmeye gittiğinde eğitim süreci aksayabiliyor. Bu da doğru olmuyor aslında. Bu sebeple okuldaki personel yetersizlikleri de giderilmeli.”* (KÖ21)

Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması

Ailelerin Çocuklarına Daha Fazla Zaman Ayırmaları Desteklenmeli: *“Biraz daha çocukların meraklarını tatmin edecek, velilerin biraz daha çok çocukları ile ilgilenilebileceği ortam oluşturmak lazım.”* (EY6)

Ailelere Okul Öncesi Eğitimin Önemi Vurgulanmalı: *“Okul öncesi eğitim ile ilkokulun aslında ayrı olmadığı, devam eden bir süreç olduğunu ailelerin bilmeleri gerekiyor. Öbür türlü sadece kreş ve bakım evi gibi bir durum olmuş oluyor. Hem akademik öğrenme hem de diğer davranışların kazanımı adına okul öncesinin en önemli basamak olduğunun bir şekilde anlaşılması ya da anlatılması gerekiyor.”* (EY4)

İhtiyaçların Tespiti

Bireyi Tanıma Çalışmalarının Arttırılması

Ailelerle İş Birliği Arttırılmalı: *“Ailelerle birlikte iş birliği arttırılmalı, ailelerle sürekli görüşmelerin yapılması gerektiğini düşünüyorum.”* (KÖ11)

Öğretmenlerin Çocuklara Test Uygulanmasını İsteme Hakkı Olmalı: *“Çocuğun özel yeteneği varsa ya da özel eğitim durumu varsa öğretmen gözlemleri sonucunda bu durumu tespit ettiyse, dilekçesini doldurup bir yazı*

hazırlamalı ve bu tespitin sonucunda ailenin uygun testi çocuğuna yaptırmayı zorunlu tutulmalı.” (KÖ10)

Çocuklar Daha Detaylı Gözlemlenmeli: “Çok iyi gözlem yapılması gerektiğini düşünüyorum.” (KÖ16)

İlgi ve Yeteneklerin Keşfine Yönelik Geziler Yapılmalı: “Çocukların ilgilerinin olduğu, yetenekli oldukları alanlara gezi düzenlenebilir.” (KÖ9)

Öğretmenler Bireyi Tanıma Teknikleri Konusunda Yetkin Olmalı: “Okul öncesinde çocukların yeteneklerini, becerilerini ne şekilde tespit edebileceğimiz konusunda milli eğitimin bizi bilgilendirmesini isterim.” (KÖ14)

Tablo 6. “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 3) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Uygulama	Sosyal Gelişim Çalışmaları	Drama/Tiyatro Etkinlikleri	14	12	7	33
		Gezi Etkinlikleri	12	11	9	32
		Grup Çalışmaları	5	14	4	23
		Oyun Etkinlikleri		6	5	11
		Bayram/Özel Gün Kutlamaları		1	9	10
		Değerler Eğitimi Çalışmaları	2			2
		Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıfların Homojen Şekilde Oluşturulması	1			1
		Yarışmalar Düzenlenmesi	1			1
		Toplam	35	44	34	113
	Kişisel Gelişim Çalışmaları	Özgüvenin Desteklenmesi	9	18	15	42
		Sorumluluk Alma Becerisinin Desteklenmesi	1	3	3	7
		Öğrenci Ürünlerinin Sergilenmesi			4	4
		Özbakım Becerilerinin Desteklenmesi			2	2
		Dezavantajlı Öğrencilerin Desteklenmesi	1			1
	Toplam		11	21	24	56
	Paydaş İş Birliği ile Yapılan Gelişim Çalışmaları	Velilerle İş Birliği Yapılması	2	10	11	23
		Psikolojik Danışmanlarla İş Birliği Yapılması	2	3	1	6
		Okul Dışı Paydaşlarla İş Birliği Yapılması		2		2
		Rehberlik Araştırma Merkezine Yönlendirme Yapılması	1			1
	Toplam		5	15	12	32
Toplam			51	80	70	201

Tablo 6 (Devam). “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 3) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Planlama	Durum Tespiti	Öğretmen Gözlemi	4	10	5	19
		Velilerle Yapılan Görüşmeler	6	4		10
		Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar	2	3		5
		Aile Ziyaretinde Gözlem		2	1	3
		Resimlerin Analizi	2			2
		Yönetici ve Psikolojik Danışmanla Yapılan Görüşmeler		1		1
		Toplam	14	20	6	40

Tablo 6’da yer alan, “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Drama/Tiyatro Ekinlikleri (f=33), Gezi Etkinlikleri (f=32), Grup Çalışmaları (f=23), Oyun Etkinlikleri (f=11), Bayram/Özel Gün Kutlamaları (f=10), Değerler Eğitimi Çalışmaları (f=2), Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıfların Homojen Şekilde Oluşturulması (f=1) ve Yarışmalar Düzenlenmesi (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin sosyal gelişimlerini destekleyici faaliyetleri içermesi bakımından bu kodların Sosyal Gelişim Çalışmaları (f=113) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Özgüvenin Desteklenmesi (f=42), Sorumluluk Alma Becerisinin Desteklenmesi (f=7), Öğrenci Ürünlerinin Sergilenmesi (f=4), Özbakım Becerilerinin Desteklenmesi (f=2) ve Dezavantajlı Öğrencilerin Desteklenmesi (f=1) şeklindeki cevaplarının, öğrencilerin kişisel gelişimlerini destekleyici faaliyetleri içerdiği belirlenmiş ve Kişisel Gelişim Çalışmaları (f=56) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Soru 3’e katılımcıların; Velilerle İş Birliği Yapılması (f=23), Psikolojik Danışmanlarla İş Birliği Yapılması (f=6), Okul Dışı Paydaşlarla İş Birliği Yapılması (f=2) ve Rehberlik Araştırma Merkezine Yönlendirme Yapılması (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilere yönelik iş birliği ile yapılan gelişim faaliyetlerini vurgulaması bakımından bu kodların, Paydaş İş Birliği ile Yapılan Gelişim Çalışmaları (f=32) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür. Uygulamalı çalışmalara vurgu yapılması bakımından Sosyal Gelişim Çalışmaları,

Kişisel Gelişim Çalışmaları ve Paydaş İş Birliği ile Yapılan Gelişim Çalışmaları temalarının Uygulama (f=201) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Katılımcıların; Öğretmen Gözlemi (f=19), Velilerle Yapılan Görüşmeler (f=10), Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar (f=5), Aile Ziyaretinde Gözlem (f=3), Resimlerin Analizi (f=2) ve Yönetici ve Psikolojik Danışmanla Yapılan Görüşmeler (f=1) şeklindeki cevaplarının var olan durumun tespit edilmesine yönelik olması bakımından bu kodların Durum Tespiti (f=40) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Söz konusu Durum Tespiti temasının planlama süreçleri ile ilgili olduğu değerlendirilmiş ve Planlama (f=40) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=51), öğretmenlerin (f=80) ve velilerin (f=70), Uygulama üst temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değerlenen kodlar, temalar ve üst temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Uygulama

Sosyal Gelişim Çalışmaları

Drama/Tiyatro Etkinlikleri: “*Genelde kültür merkezindeki tiyatro çalışmalarını kaçırmamaya çalışıyoruz. Jonglörden Hacivat Karagöz’e kadar gölge oyununa kadar hepsini okulumuzda misafir ediyoruz.*” (KY10) “*Tiyatro günü düzenleniyor, her ay okula tiyatro gurubu geliyor. Çocuklar bu etkinliklerde kendilerini ifade edebiliyorlar, sosyalleşebiliyorlar.*” (KÖ23) “*Dramalar yapıldı. Farklı rollerle oyunlar oynandı. Bakkaldan alışveriş yapma gibi drama çalışmaları oldu.*” (EV3)

Gezi Etkinlikleri: “*Okul dışı geziler yapıyoruz çocuklar sosyalleşsin diye hem meslekleri hem de mekânları tanımaya yönelik.*” (EY4) “*Sosyalleşmeleri için mümkün olduğu kadar Rize koşullarında geziler düzenliyoruz.*” (KÖ16) “*Gezi etkinlikleri de oldu. Müze gezileri oldu, sinemaya ve geri dönüşüm tesisine gidildi.*” (KV5)

Grup Çalışmaları: “*Bazı etkinlikleri sınıfları birleştirerek grupça yapıyoruz. Çok iyi oluyor. Sınıflar arası kaynaşma da olmuş oluyor.*” (KY9)

“Okulun genel etkinlikleri oluyor okulca yapılan bu etkinliklerde de çocuklar daha büyük gruplar halinde sosyalleşme imkânına sahip oluyorlar.” (KÖ10)
“Sınıf içinde de tabi toplu olarak yapılan etkinliklerde çocukların illaki o etkinliğe bir zaman sonra katılma eğilimi olmuştur, bunda sosyalleşme açısından katkı sağladığını düşünüyorum.” (EV4)

Oyun Etkinlikleri: *“Çocukların sosyalleşmeleri için daha çok serbest zaman dilimlerinde oyun etkinlikleriyle bir arada bulunabilecekleri ortamlar oluşturuyorum bu şekilde sosyalleşmelerini sağlıyorum.” (KÖ11)*

“Sosyalleşmeleri için daha çok oyunlar kullanıldı. Çocuklar oyunlarda kendilerini herhalde gösterdi.” (KV9)

Bayram/Özel Gün Kutlamaları: *“O ayın belirli gün ve haftasına yönelik hangi etkinlik varsa sosyal açıdan bu tarz etkinlikler yapıyoruz. 29 Ekim kutlamaları gibi kutlamalar yapıyoruz.” (KÖ23)* *“Belirli gün ve haftalar kutlanılıyordu. Mesela Anneler Gününde ve Yaşlılar haftasında sahneye çıkıp dans edip şarkı söylediler. 3 yaş sınıfında 23 Nisan etkinliklerinde yarışmalara katıldılar.” (KV8)*

Değerler Eğitimi Çalışmaları: *“Erdemli davranışlar, sevgi, saygı, hoşgörü, vatan millet sevgisi, milli ve manevi değerlerimizle ilgili de çocuklara yönelik çalışmalarımız oluyor.” (KY5)*

Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıfların Homojen Şekilde Oluşturulması: *“Öğrencileri yerleştirdikten sonra farklı özellikte çocuklarımız da oluyor. Hem kişisel olarak hem de aileden gelen eksiklikler veya fazlalıklar bunları da genel olarak değerlendirerek homojen sınıf oluşturmaya çalışıyoruz.” (KY13)*

Yarışmalar Düzenlenmesi: *“Yarışmalar yapıyoruz ama yarışmalarda rekabet oluşturmuyoruz, birbirini ezme olayı yok, her çocuğa yarışma sonunda aynı hediye veriyoruz.” (KY3)*

Kişisel Gelişim Çalışmaları

Özgüvenin Desteklenmesi: *“Öğrencilerin kendini ifade edebilecekleri ortamlar çocuklara sunuluyor. Sorulan sorulara etki altında kalmadan çocuk özgürce düşüncesini ifade edebiliyor. Çocuklara sınır koyulmadan çocuklar*

düşüncelerini söyleyebiliyor.” (EY3) “Özgüven duymaları ve kendilerini ifade edebilmeleri için çekingen olan çocuklara basit sorular soruyorum, konuşmaları yönünde onları destekliyorum.” (KÖ9) “Şöyle bir uygulama yapıldı. Öğrenciler istedikleri bir hayvanı seçtiler, araştırdılar, onunla ilgili görüşmeler yapıldı ve sonra sınıfa gidip o hayvanı arkadaşlarına tanıttılar. Yani kendini ifade etme becerisini geliştirmeye yönelik ve hani bunu kendi başına yapabildiği için özgüveni geliştirmeye yönelik bu çalışmalar yapıldı.” (KV19)

Sorumluluk Alma Becerisinin Desteklenmesi: “Oyunlarda ya da kukla gösterilerinde lider rolü vererek utangaç çocukları daha çok öne çıkartmaya çalışıyoruz.” (KY6) “Sorumluluk alamayan çocuklara yapabilecekleri görevler vererek onları geliştirmeye çalışıyorum.” (KÖ15) “Öğretmenimiz uzaktan eğitimde çocukların odalarını düzenli tutmaları, sorumluluklarını yerine getirmeleri noktasında takiplerini sağlıyor. Öğretmenimizin isteği ile dış fırçalama çetelesi tutuyoruz.” (KV11)

Öğrenci Ürünlerinin Sergilenmesi: “Öğrencilerin yaptıkları taşıtlardan sergi yapıldı. Sergide protokol gezerken çocuklar yaptıkları taşıtları anlattı.” (KV5)

Özbakım Becerilerinin Desteklenmesi: “Ellerini nasıl yıkaması gerektiğini öğrenmişler okulda.” (KV12)

Dezavantajlı Öğrencilerin Desteklenmesi: “Dezavantajlı öğrencilerin geliştirilmesine okulda katkı sunmaya çalışıyoruz. Ücret alınmayan öğrencilerimiz var mesela.” (KY13)

Paydaş İş Birliği ile Yapılan Gelişim Çalışmaları

Velilerle İş Birliği Yapılması: “O haftanın çocuğu kimse onun annesi babası da aile katılım etkinliği olarak sınıfa gelip etkinlik yaptırıyorlar.” (KY10) “Çocuklara mutlaka bir sorumluluk verin, arkadan izleyerek bakkala gitmesine izin verin gibi velilere önerilerde bulunuyorum.” (KÖ8) “Öğretmen bize öneriler veriyor, anne baba olarak bize tavsiyelerde bulunuyor. Şunu şunu yapalım ben de sınıfta bunları yapayım belki daha iyi olur dedi.” (KV2)

Psikolojik Danışmanlarla İş Birliği Yapılması: “Çocukların sosyalleşmesinin sağlanması açısından değişik faaliyetler okulda psikolojik

danışmanla beraber de yapılıyor.” (KY14) “Bizim zaten okulumuzda rehberlik servisimiz olduğu için o da çok aktif halde çalışıyor. Rehberlik servisi ile de ortaklaşa yaptığımız programlarımız, planlarımız da var, onları da uyguluyoruz.” (KÖ21) “Psikolojik danışman ilgiliydi hem veliyle hem çocukla. Psikolojik danışmanın mülakatla değil de oyunlarla falan problemlili çocuklara yardımcı olduğunu biliyorum.” (KV18)

Okul Dışı Paydaşlarla İş Birliği Yapılması: *“Okul dışındaki kişilerle iletişim kuruyoruz. Gerek sınıfa konuk davet ediyoruz, gerek gezilere gidiyoruz. Onlarla iletişim kurmalarını sağlıyoruz. Hatta sorular hazırlayıp çocukların o soruları onlara sormalarını istiyoruz.” (KÖ21)*

Rehberlik Araştırma Merkezine Yönlendirme Yapılması: *“Diyelim ki çocukla ilgili bir problemde veliyle görüşmelerimizi yaptık, çocukla görüşme yaptık, davranış değişikliği sağlamak için haftalık davranış değiştirme çizelgelerini uyguladık, takibini yaptık ama oradan bir sonuç alamadık. Ondan sonra rehberlik servisine yönlendirme yapıyoruz. Rehberlik Araştırma Merkezi’ndeki aile görüşme birimi ile aile görüşüyor.” (KY8)*

Planlama

Durum Tespiti

Öğretmen Gözlemi: *“Öğretmenler sınıf içinde öğrenci gözlemleri yapıyor.” (EY5) “Öğrencileri tanımak için ilk önce gözlemler yapıyoruz.” (KÖ16) “Kişisel sosyal ihtiyaçların tespitine yönelik de çalışmalar var. Özellikle gözlem. Paylaşım açısından çok sorun yaşadık. Sınıf içi gözlemle öğretmenimiz bu durumu tespit etti.” (KV1)*

Velilerle Yapılan Görüşmeler: *“Bu konuyla ilgili veli görüşmeleri yapıp velilerden çocuklarıyla ilgili bilgi alınıyor, aynı zamanda velilere de çocuklarının sınıf içindeki durumlarıyla ilgili bilgi veriliyor.” (EY5) “Ailesi ile de iletişim halinde oluyoruz çocukların. Neden içe kapanık, taklit olarak mı yapıyor, sosyalleşmesi için neler yapabiliriz diye aile ile iletişim halinde oluyoruz.” (KÖ20)*

Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar: *“Sene başında doldurulan veli ve öğrenci tanıma formlarımızdan aldığımız bilgiler*

doğrultusunda öğretmenlerimizin de gözlemlemesi sonucu öğrencilerin kişisel ve sosyal ihtiyaçları tespit ediliyor.” (KY11) “Sene başında ailelere verdiğimiz formlar aracılığıyla çocuklar ve aileler hakkında bilgi topluyoruz.” (KÖ1)

Aile Ziyaretinde Gözlem: *“Ailelerin evlerini ziyaret edip çocukların sadece okullarındaki durumlarını değil evdeki hayatlarında da neler yaşadıklarını gözlemliyorum.” (KÖ10) “Öğretmenimiz ev ziyareti yaptı. O anlamda aileyi tanımak, aileyle çocuğun evde gözlenmesi, çocuğun kişisel ihtiyaçları karşılanıyor mu, odası var mı işte kurulu düzeni var mı gibi bir ziyaret yapıldı.” (EV2)*

Resimlerin Analizi: *“Formlar doldurulduktan sonra bunlara binaen öğretmen çocuklara resim yaptırarak iletişim kurmaya çalışıyor, yapılan resimler inceleniyor.” (KY8)*

Yönetici ve Psikolojik Danışmanla Yapılan Görüşmeler: *“Okulumuzda ve sınıfımızda, okul idaresi, psikolojik danışman ve sınıf öğretmenlerinin görüşmeleri, karşılıklı fikir alışverişleri ile çocukların kişisel sosyal ihtiyaçları tespit edilmektedir.” (KÖ13)*

Tablo 7. “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 3.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar

Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
		Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Olumlu	Yeterli/Verimli	12	17	15	44
	Kısmen Yeterli/Verimli	5	5	3	13
	Toplam	17	22	18	57
Olumsuz	Yetersiz/Verimsiz	3	2	5	10
Toplam		20	24	23	67

Tablo 7’de yer alan, “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” sorusuna katılımcıların; Yeterli/Verimli (f=44), Kısmen Yeterli/Verimli (f=13) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumlu değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodların Olumlu (f=57) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Yetersiz/Verimsiz (f=10) cevabını verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumsuz değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodun Olumsuz (f=10) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=17), öğretmenlerin (f=22) ve velilerin (f=18) Olumlu temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değerilen kodlar ve temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Olumlu

Yeterli/Verimli: “Çalışmaların, çocukları tanıma ve sorunları tespit ederek çözümleme noktasında verimli olduğunu düşünüyorum.” (EY5) “Yeterli ve verimli olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu devirde çocuklar apartmanda yetiştikleri için okula geldiklerinde çocuklar için farklı bir ortam oluyor, okul ortamı çocuklara farklı geliyor.” (KÖ11) “Yeterli oldu bence etkinlikler, çocuğumun aklında kaldı yapılanlar. Çocuğum kendisini toplum içinde ifade edebiliyor, etkinliklerin faydasını gördük.” (KV10)

Kısmen Yeterli/Verimli: “Rehberlik servisinin yaptığı etkinlikleri yeterli buluyorum. Sınıf içinde yapılan etkinlikler öğretmenden öğretmene değişiyor. Dolayısıyla yeterli olmadığını düşündüğüm öğretmenler de var.” (KY14) “Tam olarak yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü okul öncesi çocuklarının dinleme süresi kısa olduğu için her çocuk birbirini dinlemekte sorun yaşıyor. Her çocuğa her etkinlikte söz hakkı veremiyorum.” (KÖ9) “Yapılan çalışmalardan kısmen verim alındı ama daha etkili kesinlikle olabilir. Daha etkili çalışmalar yapılabilir tabi.” (KV19)

Olumsuz

Yetersiz/Verimsiz: “Verimli ve yeterli olduğunu sanmıyorum. Bir sınıfta yirmi çocuk olduğunu düşünün, tek bir öğretmen ve bu çocuklar yaşı itibari ile altı yaş öncesi çocuklar bu yapıyı düşünerekten bu çalışmaların verimli ve yeterli olması zor.” (EY4) “Tabi ki yeterli değil. Daha da farklı etkinlikler yapılabilir.” (KÖ20) “Bence yeterli değil, verimli de bulmuyorum açıkçası.” (KV16)

Tablo 8. “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 3.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
İhtiyaçların Giderilmesi	Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi	Etkinlik Türleri Zenginleştirilmeli			5	5
		Özgüveni Destekleyen Çalışmalar Arttırılmalı		4		4
		Gezi Etkinlikleri Arttırılmalı		4		4
		Drama/Tiyatro Etkinlikleri Arttırılmalı	1	2	1	4
		Öğrencilerin Gelişimleri Sistematik Şekilde Takip Edilmeli			3	3
		Grup Çalışmaları Arttırılmalı		2		2
		Okul Dışı Kurslara Yönlendirme Yapılmalı		2		2
		Diğer Kurumlarla İş Birliği Arttırılmalı	2			2
		Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıflar Homojen Şekilde Oluşturulmalı		2		2
		Değerler Eğitimi Çalışmaları Arttırılmalı			1	1
		Oryantasyon Çalışmaları Arttırılmalı			1	1
		İnteraktif Etkinlikler Yapılmalı		1		1
		Bireysel Farklılıklar Gözetilmeli	1			1
		Disiplinli Yaklaşımın Önemi Verilmeli	1			1
		Toplam	5	17	11	33
	Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması	Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli	3		2	5
		Sınıfların Fiziki İmkanları İyileştirilmeli	4	1		5
		Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı		1	2	3
		Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı		1	1	2
		Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı	2			2
		Faaliyetlerin Yapılabileceği Açık Mekânlar Olmalı	1		1	2
		Yardımcı Personel Yetersizliği Giderilmeli		2		2
		Öğretmenin Görev Tanımı Düzenlenmeli		1		1
		Toplam	10	6	6	22
		Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması	Veliler Okulda Öğretilenleri Desteklemeli			3
		Velilerle İş Birliği Arttırılmalı			2	2
	Toplam			5	5	
Toplam		15	23	22	60	

Tablo 8’de yer alan, “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Etkinlik Türleri Zenginleştirilmeli (f=5), Özguveni Destekleyen Çalışmalar Arttırılmalı (f=4), Gezi Etkinlikleri Arttırılmalı (f=4), Drama/Tiyatro Etkinlikleri Arttırılmalı (f=4), Öğrencilerin Gelişimleri Sistematiik Şekilde Takip Edilmeli (f=3), Grup Çalışmaları Arttırılmalı (f=2), Okul Dışı Kurslara Yönlendirme Yapılmalı (f=2), Diğer Kurumlarla İş Birliğı Arttırılmalı (f=2), Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıflar Homojen Şekilde Oluşturulmalı (f=2), Değerler Eğitimi Çalışmaları Arttırılmalı (f=1), Oryantasyon Çalışmaları Arttırılmalı (f=1), İnteraktif Etkinlikler Yapılmalı (f=1), Bireysel Farklılıklar Gözetilmeli (f=1) ve Disiplinli Yaklaşımına Önem Verilmeli (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Eğitim ve öğretim süreçleri ile ilgili düzenlemeler yapılmasını içermesi bakımından bu kodların Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi (f=33) teması altında yer alabileceğı değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli (f=5), Sınıfların Fiziki İmkânları İyileştirilmeli (f=5), Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı (f=3), Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı (f=2), Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı (f=2), Faaliyetlerin Yapılabileceğı Açık Mekânlar Olmalı (f=2), Yardımcı Personel Yetersizliğı Giderilmeli (f=2) ve Öğretmenin Görev Tanımı Düzenlenmeli (f=1) şeklindeki cevapların, fiziksel imkânlar ve personel ile ilgili düzenlemeleri içermesi bakımından Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması (f=22) teması altında yer alabileceğı kararlaştırılmıştır. Katılımcıların 3.2. sorusuna; Veliler Okulda Öğretilenleri Desteklemeli (f=3) ve Velilerle İş Birliğı Arttırılmalı (f=2) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin gelişimini sağlamada aileler ile ortaklaşa çalışılmasının vurgulandığı değerlendirilmiş ve bu kodların Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması (f=5) teması altında yer alabileceğı düşünülmüştür. Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi, Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması ve Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması temalarının ihtiyaçların karşılanmasını içerdiği tespit edilerek İhtiyaçların Giderilmesi (f=60) üst teması altına yerleştirilebileceğı düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=10) Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması temasına, öğretmenlerin (f=17) ve velilerin (f=11) ise Eğitim-Öğretim

Süreçlerinin İyileştirilmesi temasına daha çok vurgu yaptıkları görülmektedir. Değınilen kodlar, temalar ve üst temayı oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşığıda yer verilmiştir.

İhtiyaçların Giderilmesi

Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi

Etkinlik Türleri Zenginleştirilmeli: “*Bireysel etkinlikler yapılabilir. Topluluk önüne çıkma, şarkı söyleme, bir şeyler üretme yapılabilir. Geziler yapılabilir. Farklı ortamlara çocuklar götürülebilir. Çocuklar farklı ortamlarda konuşturulabilir.*” (KV2)

Özgüveni Destekleyen Çalışmalar Arttırılmalı: “*Çocuklara yönelik girişkenlik eğitimi olabilir. Özgüvenlerini, özsaygılarını yükseltme eğitimleri olabilir. Bunlara rehberlik eğitimleri içerisinde haftanın bir günü yer verilebilir.*” (KÖ20)

Gezi Etkinlikleri Arttırılmalı: “*Daha çok gezi etkinliğı düzenlenebilir.*” (KÖ2)

Drama/Tiyatro Etkinlikleri Arttırılmalı: “*Drama çalışmalarına ağırlık verilebilir.*” (EY6)

Öğrencilerin Gelişimleri Sistematiğ Şekilde Takip Edilmeli: “*Okul öncesi öğretmenlerinin rapor tutması lazım, her bir çocuğun kişisel gelişimi ile ilgili. Kişisel gelişim için başlangıçta, ortada ve sonda testler yapılması lazım. Çocuğum başlangıçta nasıldı sonra ne aşamaya geldi şeklinde bana sadece sözel olarak değil ayrıntılı şekilde bilgi verilmeli.*” (EV3)

Grup Çalışmaları Arttırılmalı: “*Sınıflar arası grupça daha çok ortak etkinlikler yapılabilir.*” (KÖ15)

Okul Dışı Kurslara Yönlendirme Yapılmalı: “*Keşke dışarıda kurslara katılma imkânları olabilse. Kurslara yönlendirmeler yapılmalı. Resim kursları olabilir, müzik kursları olabilir.*” (KÖ8)

Diğeri Kurumlarla İş Birliğı Arttırılmalı: “*Paydaşlarımızın mutlaka beraber fikir alışverişi yaparak, bizleri bu alanlarda destekleyerek, bakanlığın daha ayrıntılı şekilde okul öncesine yönelik planlamalar yapması ya da kuruluşlar*

ile protokol, anlaşma yapması şeklinde olursa bizim işimiz de daha rahat olur.”
(KY4)

Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıflar Homojen Şekilde Oluşturulmalı: *“Her sınıfta özgüveni yüksek olan birkaç çocuk olması gerektiğini düşünüyorum. Çocuklar birbirlerini örnek aldığı için sınıflar bölündüğünde dikkate alınabilirse bu şekilde özgüveni yüksek olan öğrenciler her sınıfta bulunmalı.”* (KÖ9)

Değerler Eğitimi Çalışmaları Arttırılmalı: *“Vicdani olarak ahlaki olarak ben biraz daha ayrıntıya inilebileceğini düşünüyorum. Özellikle merhamet konusuna değinilebilir. Tabi ki bunlar okulda anlatılıyor ama biraz daha fazla bu konulara değinilebilir.”* (KV12)

Oryantasyon Çalışmaları Arttırılmalı: *“Oryantasyon çalışmasının daha etkili yapılması gerektiğini düşünüyorum. Sadece yapılmış olsun diye değil de gerçekten uyum sağlamayı kolaylaştıracak şekilde yapılması lazım. Sınıfa gelen yeni çocuklar da olabilir o sebeple süreç devam ederken de böyle çalışmalar yapılabilir. Arkadaşlık partileri yapılabilir.”* (KV19)

İnteraktif Etkinlikler Yapılmalı: *“Belki interaktif etkinlikler eklenebilir. Teknolojik gözlüklerle bir müze ya da sanat galerisi çocuklara gezdirilebilir. Bunlar da teknolojik olarak sosyal aktiviteler olmuş olur.”* (KÖ10)

Bireysel Farklılıklar Gözetilmeli: *“Kim ne kadar ne yapıyor, herkes aynısını yapamayabilir. Bir kelime bazı çocuklar için yeter. Her çocuk aynı derecede performans gösteremeyebilir. Öğretmen çocukların kendini rahatça ifade edebildiği ortamlar sunabilmeli.”* (EY3)

Disiplinli Yaklaşım Önem Verilmeli: *“Davranışsal özelliklerin kazandırılması için disiplinli bir yaklaşım olması ve velilerin de bunun bir parçası olması, evde de bu yaklaşımın devam ettirilmesi gerekir. Çocuğa bir şekil vermek amaç değil ama toplumun normlarına uygun bir şekil alması gerekir çocukların.”*
(EY4)

Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması

Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli: *“Çocukla iletişim konusu ile ilgili çeşitli etkinliklere, seminerlere katılım sağlanabilir. Öğretmenler hizmet içi eğitim*

alabilir.” (KY14) “Okul öncesi öğretmenleri belki bu konuda tecrübeliler ama işte o psikolojik danışmanın eksikliği hissediliyor bana göre. Hizmet içi eğitimlerle okul öncesi öğretmenlerinin bu anlamdaki bilgileri güncellenebilir.” (EV2)

Sınıfların Fiziki İmkânları İyileştirilmeli: “Oyun salonlarımız biraz daha geliştirilebilir. Karadeniz çok yağmurlu, her zaman dışarı çıkaramıyoruz çocukları. Okulun bahçesinin bir bölümü üstten kapatılabilir. Çocuklar için biraz daha ferah, hoş alanlar oluşturulabilir.” (KY10) “Sınıfların fiziki yapılarının daha iyi olması gerekiyor.” (KÖ16)

Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı: “Okulda bir psikolojik danışman olsa çok kolay şekilde gidip öğrenciyi tanımak için ona danışabilirim. O sebeple okulumuzda bir psikolojik danışmanın olması iyi olur.” (KÖ5) “Mutlaka okul öncesi eğitim kurumlarında da psikolojik danışmanın çalışması gereklidir.” (EV2)

Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı: “Öğrenci sayısı da azaltılabilir.” (KÖ114) “Eğer öğrenci sayısı az olursa öğretmen de her bir öğrenci ile daha iyi ilgilenebilir. Öğrenci sayıları azaltılabilir.” (KV18)

Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı: “Bizim daha çok atölye tarzı, kümelenmiş sınıf modellerimizin olması lazım. Atölye tarzı sınıflar, hibrit çalışmalar yapılabilir.” (EY1)

Faaliyetlerin Yapılabileceği Açık Mekânlar Olmalı: “Sürekli iletişimin olduğu daha farklı ve açık ortamlar oluşturulup etkinlikler buralarda yapılabilir.” (KY9) “Çocukların doğa ile iç içe daha ferah bir ortamda çalışmaları deşarj olmaları sağlanabilir. İmkân olursa çocukların daha özgür ama güvende de olabilecekleri ortamların anaokullarında olması iyi olur.” (KV9)

Yardımcı Personel Yetersizliği Giderilmeli: “Öğrenci sayısı fazla ve yardımcı ablamız olmadığı ve stajyerler de her gün gelmediği için yetemeyebiliyoruz. Bir sınıfta yardımcı ablanın olması demek o sınıfın iki kişi ile daha iyi yönetilmesi demek.” (KÖ14)

Öğretmenin Görev Tanımı Düzenlenmeli: “Anaokulları çocuğun bütün ihtiyaçlarının karşılandığı yerler olarak görülüyor. Tabi ki yaparım gocunmam ama ben öğretmenim bu benim görevim değil. Bu konuda artık kendimizi

anlatmak gerçekten mesleğimize karşı da bizi soğutmaya başlıyor. Bu konularda çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyorum.” (KÖ6)

Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması

Veliler Okulda Öğretilenleri Desteklemeli: “*Veliden de ekstra işte biz bunları okulda yapıyoruz ama siz de evde bunlarla bunu desteklemelisiniz ki ilerleyelim gibi talep de bulunulmalı ki nesilleri kurtarabilelim.*” (KV16)

Velilerle İş Birliği Arttırılmalı: “*Veliler ve okulun daha çok iş birliği yapması, çocukların gelişimine katkıda bulunması gerekir.*” (KV17)

Tablo 9. “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Meslekleri Tanımalarına ve Meslekler ile İlgili Fikir Sahibi Olmalarına Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 4) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Mesleklerin Tanıtılması	Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar	Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okulda Tanıtılması	19	20	17	56
		Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtılması	16	16	15	47
		Toplam	35	36	32	103
	Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar	Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtılması	8	9	9	26
		Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtılması		11	5	16
		Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtılması	2	7	3	12
		Mesleklerin Sanat Etkinlikleriyle Tanıtılması	1	6	4	11
		Mesleklerin Türkçe Dil Etkinlikleriyle Tanıtılması	1	7	2	10
		Mesleklerin Şarkılarla/Bilmecelerle Tanıtılması	3	4	2	9
		Mesleklerin Sınıf Köşeleriyle Tanıtılması		2		2
		Mesleklerin Belirli Günler ve Haftalar Kapsamında Tanıtılması	2			2
		Toplam	17	46	25	88
	Toplam		52	82	57	191

Tablo 9’da yer alan, “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Meslekleri Tanımalarına ve Meslekler ile İlgili Fikir Sahibi Olmalarına Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okulda Tanıtılması (f=56) ve Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtılması (f=47) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilere mesleklerin tanıtılmasında meslek sahibi kişilerle ve kurumlarla ortaklaşa yapılan faaliyetlerin vurgulanması bakımından bu kodların Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar (f=103) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Soru 4’ü katılımcılar; Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtılması (f=26), Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtılması (f=16), Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtılması (f=12), Mesleklerin Sanat Etkinlikleriyle Tanıtılması (f=11), Mesleklerin Türkçe Dil Etkinlikleriyle Tanıtılması (f=10), Mesleklerin Şarkılarla/Bilmecelerle Tanıtılması (f=9), Mesleklerin Sınıf Köşeleriyle Tanıtılması (f=2) ve Mesleklerin Belirli Günler ve Haftalar Kapsamında Tanıtılması (f=2) şeklinde cevaplandırmıştır. Bu kodların sınıf içinde yapılan ve öğrencilere meslekleri tanıtan faaliyetleri vurguladığı değerlendirilmiş ve Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar (f=88) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar ve Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar temalarının meslekleri tanıtmayı amaçlayan çalışmalarını ifade ettiği belirlenerek Mesleklerin Tanıtılması (f=191) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=35) ve velilerin (f=32) Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar temasına, öğretmenlerin (f=46) Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar temasına daha çok vurgu yaptığı görülmektedir. Değinen kodlar, temalar ve üst temayı oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Mesleklerin Tanıtılması

Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar

Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okulda Tanıtılması: “İlçenin önde gelen isimleri oluyor. Kaymakam, belediye başkanı, savcı gibi bu konuda bizi destekleyen çokça kişi ve kurum var. Onları okula davet ediyoruz.” (KY13) “Farklı meslekteki bireyler okula davet edilerek çocukların bu mesleklerle ilgili fikir sahibi olması sağlanıyor.” (KÖ18) “İtfaiye okula geldi. O insanlarla iletişim kurdular.” (EV4)

Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtılması: “Kurumlara da meslekleri tanımak için gidiyoruz, o da çocukların çok ilgisini çekiyor. Emniyete, postaneye gezi düzenliyoruz. Oralarda meslekler tanıtılıyor.” (KY3) “Alan gezilerine de çıkıyoruz. Bu geziler de meslekleri tanımada önemli. Geziler daha kalıcı öğrenme sağlıyor. Bir dahaki sefer aynı yerden geçtiğimiz de öğretmenim gitmiştik oraya, ora da bu vardı diyorlar. Oradan da anlıyoruz gezilerin etkili olduğunu.” (KÖ16) “Adliyeye gittiler. Orada savcı, avukat gibi meslekleri tanıdılar. Fakülteye, okullara, postaneye gittiler.” (KV18)

Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar

Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtılması: “Sınıf içinde mesleklerle ilgili o gün tanıtılacak konu mesela doktorluk ise, doktorun ne iş yaptığı, çalışma şartları, hangi malzemeleri kullandığı gibi konuları içerecek şekilde drama çalışmaları yapılıyor.” (EY2) “Drama etkinliklerinde mesleklerin hangi işleri yaptığını dramatize ederek öğreniyoruz.” (KÖ12) “Mesleklerle ilgili kıyafetlerle drama tarzında tanıtıcı etkinlikler yapıldı.” (KV3)

Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtılması: “Sınıfta görseller açıyorum o şekilde meslekleri tanıyoruz.” (KÖ6) “Bütün meslekleri öğretmen bilgisayardan izletti çocuklara. Mesleklerin fotoğraflarını incelediler.” (KV6)

Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtılması: “Her çocuğun bir meslek grubu seçmesi ve seçtiği mesleğin ne işi yaptığı, nasıl bir kıyafet giydiği gibi konularda sınıf ortamında anlatım yapması sağlanıyor.” (KY5) “Her çocuğa bir meslek veriyoruz, mesleklerine uygun kostüm

hazırlıyorlar ve sınıfta anlatıyorlar.” (KÖ5) “Kostümler diktirdik, çocuklar araştırma yaptılar. Diyelim ki polis, ona yönelik kıyafet kiraladık. O gün çocuk sınıfta polislerin neler yaptığına yönelik tanıtım yaptı.” (KV18)

Mesleklerin Sanat Etkinlikleriyle Tanıtılması: *“Meslekleri tanıtıcı çalışmalar sanat faaliyetleri ile de destekleniyor.” (KY5) “Sınıf içinde sanat etkinlikleri yapıyoruz işte itfaiye ile ilgili, polislerle ilgili, ambulansla ilgili.” (KÖ8) “Mesleklerle ilgili sanat etkinliği yapıldı.” (KV8)*

Mesleklerin Türkçe Dil Etkinlikleriyle Tanıtılması: *“Anadil faaliyetleri de yapılıyor. Meslekleri anlatan hikâyeler sınıfta okunuyor, o meslekle ilgili sohbet ediliyor.” (KY5) “Türkçe çalışmalarında meslekleri öğreterek, kitap okuyarak mesleklerle ilgili, örnekler göstererek çocuklara mesleklerle ilgili bilgiler vermeye çalışıyoruz.” (KÖ11) “Bununla ilgili meslekleri anlatan hikâyeler vardı. Öğretmen hikâyeleri okuyup soru cevap çalışmaları yaptı.” (KV19)*

Mesleklerin Şarkılarla/Bilmecelerle Tanıtılması: *“Mesleklere dair şarkı, bilmece öğretimi gibi sınıf içi etkinlikler yapıyoruz.” (KY1) “Bizimkiler çok küçük yaş grubu olduğu için meslekleri zaten etkinliklerle tanıtıyoruz. Şarkılarımız oluyor, bilmeceler öğretiyoruz.” (KÖ6) “Öğretmenimiz meslekleri tanıyorum isimli vb. şarkılar, müzikli oyunlar yoluyla çocuklara meslekleri tanıtıyor.” (KV14)*

Mesleklerin Sınıf Köşeleriyle Tanıtılması: *“Zaman zaman meslek köşeleri sınıfımızda yapabiliyoruz, belirli günler ve haftalarla da ilgili olarak, onlarla bağdaştırarak yapıyoruz zaten. Kostümler koyuyoruz onlarla ilgili drama merkezimize.” (KÖ16)*

Mesleklerin Belirli Günler ve Haftalar Kapsamında Tanıtılması: *“Polis gününde, öğretmenler gününde, Kızılay haftasında mesela bu konular işleniyor. Belirli günlere ve haftalara uygun şekilde ilgili meslek de tanıtılıyor.” (EY3)*

Tablo 10. “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 4.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar

Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
		Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Olumlu	Yeterli/Verimli	17	15	17	49
	Kısmen Yeterli/Verimli	2	8	4	14
	Toplam	19	23	21	63
Olumsuz	Yetersiz/Verimsiz	1	1	2	4
Toplam		20	24	23	67

Tablo 10’da yer alan, “*Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?*” sorusuna katılımcıların; Yeterli/Verimli (f=49), Kısmen Yeterli/Verimli (f=14) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumlu değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodların Olumlu (f=63) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların 4.1. sorusuna; Yetersiz/Verimsiz (f=4) cevabını verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumsuz değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodun ise Olumsuz (f=4) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=19), öğretmenlerin (f=23) ve velilerin (f=21) Olumlu temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değinilen kodlar ve temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Olumlu

Yeterli/Verimli: “*Yeterli geliyor. Verimli oluyor. Özellikle velilerin kendi mesleklerini tanıtmak için geldikleri etkinlikler çok verimli oluyor.*” (KY9) “*Mesleklerin yerinde görülmesinin çocukların meslekleri tanıması açısından oldukça verimli olduğunu düşünüyorum.*” (KÖ13) “*Etkinlikler çocuklar için faydalı ve yeterli oldu bence.*” (KV10)

Kısmen Yeterli/Verimli: “*Çalışmalar verimli oluyor ama geniş çaplı olarak meslekler tanıtılamadığı için yeterli değil.*” (EY6) “*Güvenmediğimiz yere gidemiyoruz ve o yeri tanıtamıyoruz. Tam da verimli olmuyor o yüzden.*” (KÖ5) “*Çalışmalar verimliydi ama kısmen yeterliydi diyeyim, daha iyileri yapılabilirdi.*” (KV19)

Olumsuz

Yetersiz/Verimsiz: “Biz de çocukları çikolata fabrikasına götürmek isteriz mesela ama böyle bir imkân olmadığı için, prosedür anlamında sıkıntılar olduğu için bence kesinlikle verimli değil.” (KY4) “Tabi ki yeterli olmadı çalışmalar.” (KÖ23) “Yeterli ve verimli değildi.” (KV16)

Tablo 11. “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 4.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Meslek Tanıtımlarında İş Birliği	Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla İş Birliğinin Arttırılması	Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtımı Arttırılmalı	5	8	7	20
		Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okullarda Tanıtımı Arttırılmalı		4	5	9
	Toplam	5	12	12	29	
	Velilerle İş Birliğinin Arttırılması	Mesleklerin Veliler Tarafından Tanıtımı Arttırılmalı		4	5	9
		Veliler Meslek Seçimi Konusunda Bilinçlendirilmeli	1	1		2
	Toplam	1	5	5	11	
Toplam		6	17	17	40	
Mesleki Farkındalık Çalışmaları	Mesleklerin Tanıtımının Arttırılması	Tanıtılan Meslek Çeşitleri Arttırılmalı	4	1	1	6
		Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtımı Arttırılmalı	1	1	1	3
		Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı		1	2	3
		Bakanlıkça Meslek Tanıtım Programları Hazırlanmalı		1	1	2
		Mesleklerin Oyunlarla Tanıtımı Arttırılmalı			2	2
		Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı			2	2
		Mesleklerin Tanıtımıyla İlgili Proje Çalışmaları Arttırılmalı			1	1
		Toplam	5	4	10	19

Tablo 11 (Devam). “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 4.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Mesleki Farkındalık Çalışmaları	Mesleklerin Yapararak Yaşayarak Öğretilmesi	Okullarda Mesleklerle İlgili Atölyeler Kurulmalı	3	1		4
		İl ve İlçelerde Mesleklerle İlgili Uygulama Merkezleri Kurulmalı	1	2		3
		Toplam	4	3		7
	Mesleki Bilinçlendirmenin Arttırılması	Öğrencilerde Meslek Bilinci Oluşturulmalı	1			1
		Mesleki Yönlendirmeler Doğru Şekilde Yapılmalı	1			1
		Toplam	2			2
	Toplam		11	7	10	28

Tablo 11’de yer alan, “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtımı Arttırılmalı (f=20) ve Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okullarda Tanıtımı Arttırılmalı (f=9) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilere mesleklerin tanıtılmasında, meslek sahibi kişilerle ve kurumlarla ortaklaşa çalışmaların daha çok yapılmasının önerildiği belirlenmiş ve bu kodların Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla İş Birliğinin Arttırılması (f=29) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Mesleklerin Veliler Tarafından Tanıtımı Arttırılmalı (f=9) ve Veliler Meslek Seçimi Konusunda Bilinçlendirilmeli (f=2) şeklindeki cevaplarının, öğrencilere yönelik meslek tanıtım çalışmalarında velilerle daha çok ortaklaşa hareket edilmesi gerektiğini vurguladığı değerlendirilmiş ve bu kodların Velilerle İş Birliğinin Arttırılması (f=11) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla İş Birliğinin Arttırılması ve Velilerle İş Birliğinin Arttırılması temalarının, meslek tanıtım çalışmalarında iş birliğini vurguladığı değerlendirilerek Meslek Tanıtımlarında İş Birliği (f=40) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Katılımcıların 4.2. sorusuna Tanıtılan Meslek Çeşitleri Arttırılmalı (f=6), Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtımı Arttırılmalı (f=3), Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı (f=3),

Bakanlıkça Meslek Tanıtım Programları Hazırlanmalı (f=2), Mesleklerin Oyunlarla Tanıtımı Arttırılmalı (f=2), Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı (f=2) ve Mesleklerin Tanıtımıyla İlgili Proje Çalışmaları Arttırılmalı (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilere yönelik meslekleri tanıtıcı faaliyetlerin arttırılması görüşlerini içerdiği değerlendirilerek bu kodların Mesleklerin Tanıtımının Arttırılması (f=19) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür. Katılımcıların; Okullarda Mesleklerle İlgili Atölyeler Kurulmalı (f=4) ve İl ve İlçelerde Mesleklerle İlgili Uygulama Merkezleri Kurulmalı (f=3) şeklindeki cevaplarının ise, mesleklerin gerçekçi ortamlarda ve uygulama yoluyla öğrencilere öğretilmesini ifade ettiği düşünülerek Mesleklerin Yapararak Yaşayarak Öğretilmesi (f=7) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Katılımcıların; Öğrencilerde Meslek Bilinci Oluşturulmalı (f=1) ve Mesleki Yönlendirmeler Doğru Şekilde Yapılmalı (f=1) şeklindeki cevaplarında, meslekler ile ilgili konularda öğrencilerde bilinçlenmenin sağlanmasının vurgulandığı değerlendirilmiş ve bu kodların Mesleki Bilinçlendirmenin Arttırılması (f=2) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Mesleklerin Tanıtımının Arttırılması, Mesleklerin Yapararak Yaşayarak Öğretilmesi ve Mesleki Bilinçlendirmenin Arttırılması temalarının, öğrencilerde mesleklerle ilgili farkındalığı sağlamaya yönelik çalışmaları ifade ettiği değerlendirilerek Mesleki Farkındalık Çalışmaları (f=28) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Öğretmenlerin (f=17) ve velilerin (f=17) Meslek Tanıtımlarında İş Birliğine; yöneticilerin (f=11) ise Mesleki Farkındalık Çalışmalarına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değinilen kodlar, temalar ve üst temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Meslek Tanıtımlarında İş Birliği

Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla İş Birliğinin Arttırılması

Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtımı Arttırılmalı: “Okul öncesi ile ilgili birebir tanıtma ve ziyaretler arttırılmalı. Yani somut yaşantı sunulmalı çocuklara, bunun haricinde çok fazla bir şey yapılacağını düşünmüyorum.” (KY8) “Bazı meslek gruplarının yerlerine ziyaretler arttırılabilir. Mesela postaneye, polis

merkezine, itfaiye merkezine, sağlık ocağına, fabrikalara gidilebilir.” (KÖ11)
“Farklı kurumlardaki insanlarla yapılan çalışmalar arttırılabilir. Özellikle ocukların görsel anlamda farkında olabilecekleri meslekleri tanıtmak için geziler arttırılabilir.” (EV4)

Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okullarda Tanıtımı Arttırılmalı:
“Diğer kurumlardan mesleklerini tanıtmak için daha çok kişi okulumuza gelebilir. Mesela polis haftasında polisler, tıp bayramında doktorlar gelebilir.” (KÖ15)
“Kurumlardan görevliler okula meslek tanıtımları için daha çok gelebilir.” (KV2)

Velilerle İş Birliğinin Arttırılması

Mesleklerin Veliler Tarafından Tanıtımı Arttırılmalı: *“Meslekleri tanıtmada aile katılımları daha çok yapılabilir.” (KÖ7)* *“Velilerin mesleklerini sınıfa gelip anlatmaları daha sık yapılabilir. Ev hanımlığı da bence bir meslektir o da anlatılabilir. Çocuklarda gurur duyar annem ya da babam geldi diye.” (KV11)*

Veliler Meslek Seçimi Konusunda Bilinçlendirilmeli: *“Bu yaştaki çocuklara meslek dayatmak, benim oğlum benim kızım şu mesleği seçecek demenin çok doğru olduğunu düşünmüyorum. Bence anne babaların ciddi bir eğitim alması gerekiyor bu konuda.” (EY2)* *“ocuk zgn bir şekilde gelip annem bana doktor olacaksın dedi diyor. Bu konuda veliler bilgilendirilebilir rehberlik servisi tarafından. Çocukların hayallerine, isteklerine sayđı duyulması gerektiği velilere anlatılmalı.” (KÖ19)*

Mesleki Farkındalık alışmaları

Mesleklerin Tanıtımının Arttırılması

Tanılan Meslek eşitleri Arttırılmalı: *“Bizim genel olarak tanıtışımız meslekler var ama çocukların bilmediği meslekler de var. Sınıfta tanıtamadışımız meslekler de var. Mesela bir mobilyacı, esnaf da oto tamircisi de tanıtılabilir.” (KY9)* *“Daha çeşitli, farklı meslekler çocuklara anlatılabilir.” (KÖ9)* *“Astronot, biyolog, robotik mühendisi gibi geleceğin meslekleriyle ilgili de tanıtımlar yapılmalı.” (EV3)*

Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtımı Arttırılmalı: “Drama çalışmaları arttırılarak mesleklerin önemi ortaya çıkarılabilir.” (EY3) “Mesleklerle ilgili drama çalışmaları çoğaltılabilir.” (KÖ5) “Drama ile farklı meslekleri öğrencilerin kendilerinin yapması, o rolleri canlandırmaları sağlanabilir.” (KV19)

Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı: “Çocukların meslek kostümü giyerek sınıfta yaptığı tanıtımlar arttırılabilir.” (KÖ22) “Çocuklar kendileri de seçtiği mesleğe bürünüp o mesleği anlatabilir.” (KV11)

Bakanlıkça Meslek Tanıtım Programları Hazırlanmalı: “Bakanlık tarafından meslek tanıtımlarında okul öncesi döneme yönelik özel eğitim programları oluşturulabilir.” (KÖ13) “Bu konuyu uzman kişiler öğretmene ya da okulun inisiyatifine bırakmamalı. Standart olmalı. Çocuklara meslek tanıtacağız diyorsak bunu drama ile yapacaklar ya da nasıl yapacaklar bunu öğretim programında kazanım şeklinde ya da başka bir ifadeyle öğretmenin bilmesi ve kendine görevler tanımlaması lazım.” (KV16)

Mesleklerin Oyunlarla Tanıtımı Arttırılmalı: “Bu yaş gurubunda çocukların daha çok oyunla meslekleri tanıması sağlanabilir.” (KV4)

Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı: “Simülasyonlarla, değişik görsellerle farklı meslekleri çocukların somut şekilde tanıması sağlanabilir.” (KV5)

Mesleklerin Tanıtımıyla İlgili Proje Çalışmaları Arttırılmalı: “Meslekleri tanıtıcı etkinliklerin projelendirilerek sunulması arttırılabilir.” (KV14)

Mesleklerin Yaparak Yaşayarak Öğretilmesi

Okullarda Mesleklerle İlgili Atölyeler Kurulmalı: “Meslek atölyeleri olursa okullarda, çocukların yaş düzeyine uygun onun da bazı faydaları olabilir.” (KY7) “Bence en iyi öğrenme yaparak yaşayarak öğrenmedir. Okulumuzun imkânı olsa da mesleklerle ilgili atölyeler olsa.” (KÖ16)

İl ve İlçelerde Mesleklerle İlgili Uygulama Merkezleri Kurulmalı: “Yaparak yaşayarak öğrenme sağlayan mesleklerle ilgili çocukların uygulama yapabilecekleri merkezler kurulabilir.” (EY1) “İl içinde meslekleri tanıtıcı

çocukların seviyesine uygun mesleki aletlerin ve materyallerin olduğu bir yapı olsa güzel olur. Ama çocukların sadece bakacağı ve dokunacağı bir yer değil, öyle bir yer olmalı ki çocuk her şeyin minyatürünü keşfedip uygulamalar yapabileceği bir yer olmalı burası.” (KÖ20)

Mesleki Bilinçlendirmenin Arttırılması

Öğrencilerde Meslek Bilinci Oluşturulmalı: “Mesleklerin insanlara yardım etmek için olduğu, işleri kolaylaştırmak için olduğu, insanların yeteneklerinin farklı olduğu ve herkesin farklı meslekler yapabileceği, her mesleğin değerli olduğu bilinci çocuklara verilmeli. İnsanların mutlu olması için, daha mutlu yaşamaları için meslekler önemlidir bilinci çocuklarda oluşturulmalı.” (EY3)

Mesleki Yönlendirmeler Doğru Şekilde Yapılmalı: “Biz de genelde eğitim sistemimizde başarılılar doktor olur, başarısızlar bu olur şeklinde oluyor. Doğru yönlendirmeyi anaokulundan itibaren yapmalıyız.” (EY6)

Tablo 12. “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğretmenlere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 5) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)		
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Kurum İçi Çalışmalar	Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler	9	8	17
		Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler	4	6	10
		Okul Yöneticileriyle Yapılan Görüş Alışverişleri	9		9
		Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları		4	4
		Toplam	22	18	40
	Kurum Dışı Çalışmalar	Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları	7	7	14
		Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler		5	5

Tablo 12 (Devam). “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğretmenlere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 5) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)		
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Kurum Dışı Çalışmalar	Okul Dışından Bir Psikolojik Danışmanın Bilgilendirme Yapması		3	3
		Öğretmenlerin Kendi İmkânları ile Katıldıkları Eğitimler	2		2
	Toplam		9	15	24
Toplam			31	33	64

Tablo 12’de yer alan, “Okulunuzda/Sınıfınızda Öğretmenlere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler (f=17), Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler (f=10), Okul Yöneticileriyle Yapılan Görüş Alışverişleri (f=9) ve Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları (f=4) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çalışılan kurum içinde öğretmenlere yönelik yapılan faaliyetleri içermesi bakımından bu kodların Kurum İçi Çalışmalar (f=40) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların soru 5’i; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları (f=14), Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler (f=5), Okul Dışından Bir Psikolojik Danışmanın Bilgilendirme Yapması (f=3) ve Öğretmenlerin Kendi İmkânları ile Katıldıkları Eğitimler (f=2) şeklinde cevaplandıkları görülmektedir. Bu kodların çalışılan kurumun dışında öğretmenlere yönelik yapılan faaliyetleri ifade ettiği belirlenmiş ve Kurum Dışı Çalışmalar (f=24) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Kurum İçi Çalışmalar ve Kurum Dışı Çalışmalar temalarının, öğretmenleri desteklemeyi amaçlayan faaliyetler olduğu değerlendirilerek Destekleyici Çalışmalar (f=64) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=22) ve öğretmenlerin (f=18) Kurum İçi Çalışmalar temasına daha çok vurgu yaptıkları görülmektedir. Değinilen kodlar, temalar ve üst temayı oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Destekleyici Çalışmalar

Kurum İçi Çalışmalar

Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler: “Rehberlik servisinin yapmış olduğu seminerler oluyor. Örneğin öz bakım becerileri ve hijyen ile ilgili bir konuyu ele aldığımızda; öğretmen bunu öğrenciye nasıl aktarabilir yani öğretme yöntemleri ile ilgili rehberlik servisimiz öğretmenlere seminer veriyor.” (KY14) “Biz genelde ihtiyaç duyduğumuz konuları belirtiyoruz ve psikolojik danışmanımız bu konularda bize seminer veriyor.” (KÖ21)

Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler: “Okulumuzda öğretmenlerimiz sıkıştığında, bir şeye çözüm bulamadıklarında, okul idaresi ile alakalı bir durum değilse direkt psikolojik danışmandan yardım isteyebiliyorlar.” (KY7) “Okulumuzda psikolojik danışmanımız var. Çocuklarla ilgili bir sorun olduğunda ona danışıyoruz.” (KÖ16)

Okul Yöneticileriyle Yapılan Görüş Alışverişleri: “Bilgi alışverişi oluyor aramızda sürekli öğretmenlerle.” (KY2)

Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları: “Psikolojik danışmanımızın planlamasıyla kurum kültürü ile ilgili bir çalışma yaptık. Okulca geziye gittik. Doğum günleri, hediyeler gibi aktivitelerimiz de oluyor.” (KÖ21)

Kurum Dışı Çalışmalar

Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları: “Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler var bakanlığın yürüttüğü onun dışında bir şey yapmıyoruz. Drama, masal anlatıcılığı tarzında hizmet içi eğitimlere öğretmenlerimiz daha çok ağırlık veriyor.” (KY6) “Seminer haftalarında milli eğitim bünyesinde kurslar oluyor mesela doğa yürüyüşü kursuna katılmıştım bu etkinlikler de beni mutlu ediyor.” (KÖ10)

Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler: “Seminer haftalarımızda da çevrimiçi olarak milli eğitimin düzenlediği rehberlik ile ilgili çalışmalarımız oluyor.” (KÖ11)

Okul Dışından Bir Psikolojik Danışmanın Bilgilendirme Yapması: “Arada bir okul dışından bir psikolojik danışman gelip bizim istediğimiz konularda bize bilgilendirmeler yapıyor. Seminer çalışmamız bu şekilde oluyor.” (KÖ5)

Öğretmenlerin Kendi İmkânları ile Katıldıkları Eğitimler: “Okulumuzda rehber öğretmen yok ama öğretmenlerimiz rehberliği gerek gördüklerinde kaynaklardan kendilerini yetiştiriyor zaten. Televizyondan olsun, rehberlik uzmanlarından, bilgisayardan, internetten gerekli altyapıyı kuruyorlar. Öğretmenler kendi imkanları ile rehberlik hizmetlerine dahil oluyorlar.” (EY3)

Tablo 13. “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 5.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar

Tema	Kodlar	Katılımcı (f)		
		Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Toplam (f)
Olumlu	Yeterli/Verimli	10	12	22
	Kısmen Yeterli/Verimli	4	3	7
	Toplam	14	15	29
Olumsuz	Yetersiz/Verimsiz	5	4	9
Toplam		19	19	38

Tablo 13’de yer alan, “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” sorusuna katılımcıların; Yeterli/Verimli (f=22), Kısmen Yeterli/Verimli (f=7) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumlu değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodların Olumlu (f=29) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların 5.1. sorusuna; Yetersiz/Verimsiz (f=9) cevabını verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumsuz değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodun Olumsuz (f=9) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=14) ve öğretmenlerin (f=15) Olumlu temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değinilen kodlar ve temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Olumlu

Yeterli/Verimli: “Yeterli yani aile kurumu gibiyiz. Herkes evi gibi görüyor burayı. Kendi aramızda iletişimi sağlıyoruz.” (KY8) “Kesinlikle yeterli ve verimli buluyorum. Okulumuzun rehberlikle ilgili çalışmaları çok verimli oluyor. Biz her konuda rehberlik servisine danışabiliyoruz.” (KÖ19)

Kısmen Yeterli/Verimli: “Verimli oluyor ama tabi ki yeterli değil. Ne kadar çok çeşit, farklılık sunarsanız daha iyi olur. Arttırılabilir tabi çalışmalar.”

(KY9) “Bence daha da fazlası olabilir. Çalışmalar verimli oluyor ama daha da arttırılabilir.” (KÖ21)

Olumsuz

Yetersiz/Verimsiz: “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Öğretmenlerin daha profesyonel ve devamlı şekilde hizmet almasını daha doğru buluyorum.” (KY11)
 “Maalesef yeterli olmuyor.” (KÖ8)

Tablo 14. “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 5.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)		
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması	Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı	8	6	14
		Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler Arttırılmalı		2	2
		Toplam	8	8	16
	Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması	Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı	1	5	6
		Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı	1	2	3
		Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı		2	2
		Toplam	2	9	11
	Toplam		10	17	27

Tablo 14’de yer alan, “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı (f=14) ve Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler Arttırılmalı (f=2) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Kurum dışından yürütülen öğretmenlere yönelik geliştirici çalışmaların daha çok yapılmasının önerildiği düşünülerek bu kodların Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması (f=16) teması altında yer

alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı (f=6), Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı (f=3) ve Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı (f=2) şeklindeki cevaplarında, kurum içinde yürütülen öğretmenlere yönelik geliştirici daha çok çalışma yapılmasının önerildiği değerlendirilmiş ve bu kodların Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması (f=11) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması ve Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması temalarının öğretmenlerin gelişimini destekleyen çalışmaların arttırılmasına yönelik olduğu değerlendirilerek Destekleyici Çalışmalar (f=27) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=8) Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması, öğretmenlerin (f=9) ise Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması temasına daha çok vurgu yaptıkları görülmektedir. Değinilen kodlar, temalar ve üst temayı oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Destekleyici Çalışmalar

Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması

Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı: “*Milli eğitimin düzenlediği mesleki eğitimler arttırılmalı. Ben faydalı olduğunu düşünüyorum böyle eğitimlerin.*” (KY3) “*Öğretmenlerin ihtiyaç duydukları rehberlikle ilgili konular tespit edilip o konulara uygun hizmet içi kurslar milli eğitim tarafından daha çok gerçekleştirilebilir.*” (KÖ9)

Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler Arttırılmalı: “*Milli eğitim tarafından çevrim içi şekilde düzenlenen öğretmenlere yönelik rehberlik seminerleri arttırılabilir.*” (KÖ11)

Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması

Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı: “*Okul Psikolojik danışmanının öğretmenlere yönelik eğitimleri daha çok sıklaştırılabilir. Daha farklı boyutlarda işte aile ile iletişim gibi farklı farklı konularda sürekli eğitimler verilebilir.*” (KY2) “*Otizmli bir öğrenciye nasıl yaklaşılmalı gibi*

öğretmenlerin ihtiyaç duydukları konularda psikolojik danışmanımızın verdiği seminerler arttırılabilir.” (KÖ20)

Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı: “*Öğretmenlere destek olması açısından her okulda bir psikolojik danışmanın olması kötü olmaz.” (EY3)*
“Keşke okulumuzda bir psikolojik danışmanımız olsa.” (KÖ8)

Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı: “*Okul psikolojik danışmanımız tarafından grupça yapılan öğretmenleri rahatlatacak, psikolojik anlamda destek olacak çalışmalar arttırılmalı.” (KÖ15)*

Tablo 15. “Okulunuzda/Sınıfınızda Yöneticilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 6) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)		
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Kurum İçi Çalışmalar	Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri	9	2	11
		Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler	2	6	8
		Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları		2	2
		Toplam	11	10	21
	Kurum Dışı Çalışmalar	Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları	13	1	14
		Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler	3		3
		Rehberlik Araştırma Merkezi ile Yapılan Görüş Alışverişleri	2		2
		Toplam	18	1	19
	Toplam		29	11	40

Tablo 15’de yer alan, “Okulunuzda/Sınıfınızda Yöneticilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri (f=11), Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler (f=8) ve Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları (f=2) şeklinde cevap verdikleri

görülmektedir. Çalışılan kurum içinde yürütülen, yöneticilere yönelik yapılan faaliyetleri içermesi bakımından bu kodların Kurum İçi Çalışmalar (f=21) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Soru 6'ya katılımcıların; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları (f=14), Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler (f=3) ve Rehberlik Araştırma Merkeziyle Yapılan Görüş Alışverişleri (f=2) şeklindeki cevaplarının; çalışılan kurumun dışında yürütülen, yöneticilere yönelik yapılan faaliyetleri içerdiği belirlenmiş ve Kurum Dışı Çalışmalar (f=19) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Kurum İçi Çalışmalar ve Kurum Dışı Çalışmalar temalarının yöneticilerin gelişimini destekleyen faaliyetleri içerdiği düşünülerek Destekleyici Çalışmalar (f=40) üst teması altına yerleştirilebileceği değerlendirilmiştir.

Yöneticilerin (f=18) Kurum Dışı Çalışmalar, öğretmenlerin (f=10) Kurum İçi Çalışmalar temasına daha çok vurgu yaptıkları görülmektedir. Değinen kodlar, temalar ve üst temayı oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Destekleyici Çalışmalar

Kurum İçi Çalışmalar

Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri: “Okul psikolojik danışmanımız ile karşılıklı görüş alışverişimiz oluyor. Rehberlik çalışmalarında daha uyumlu şekilde çalışıyoruz.” (EY2) “Yönetimimiz rehberlik servisimiz ile oldukça yakın ilişki içerisinde. Sürekli görüş alışverişinde bulunuyorlar ve koordineli çalışıyorlar.” (KÖ21)

Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler: “Öğretmenler için yapılan seminerlerin hepsine katılıyoruz. Kurum kültürü etkinliği olduğu zaman biz odamızda olmuyoruz, biz de o çalışmanın içinde oluyoruz.” (EY6) “Okulumuzda psikolojik danışmanımızın yaptığı eğitimlere, seminerlere yöneticiler de katılıyor.” (KÖ24)

Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları: “Grupça yaptığımız psikolojik danışmanımızın organize ettiği, okul kültürü oluşturma çalışması gibi çalışmalara yöneticilerimiz de dahil oluyor.” (KÖ23)

Kurum Dışı Çalışmalar

Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları: “*Milli eğitimin düzenlediği idarecilerin toplu hizmet içi eğitimleri zaman zaman oluyor. En son farkındalık eğitim çalışması olmuştur, kapsayıcı eğitim çalışması.*” (KY3) “*Müdire Hanım sanırım arada bir, bir iki kere hizmet içi eğitime gitmişti.*” (KÖ16)

Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler: “*Şu an EBA’yı güzel kullanıyoruz. EBA’daki çevrimiçi kursları kaçırmamaya çalışıyorum.*” (KY10)

Rehberlik Araştırma Merkeziyle Yapılan Görüş Alışverişleri: “*Zaten rehberlik kurulundayım il bazında. Oradan rehberlikle ilgili yapılan okullardaki çalışmalardan veya Rehberlik Araştırma Merkezi’nin yaptığı çalışmalardan haberdar olmaya, onlardan bilgi almaya, takip etmeye çalışıyorum.*” (KY14)

Tablo 16. “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 6.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar

Tema	Kodlar	Katılımcı (f)		
		Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Toplam (f)
Olumlu	Yeterli/Verimli	8	7	15
	Kısmen Yeterli/Verimli	2		2
	Toplam	10	7	17
Olumsuz	Yetersiz/Verimsiz	7	3	10
Toplam		17	10	27

Tablo 16’da yer alan, “*Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?*” sorusuna katılımcıların; Yeterli/Verimli (f=15), Kısmen Yeterli/Verimli (f=2) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumlu değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodların Olumlu (f=17) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların 6.1. sorusuna; Yetersiz/Verimsiz (f=10) cevabını verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumsuz değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodun ise Olumsuz (f=10) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=10) ve öğretmenlerin (f=7) Olumlu temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değinen kodlar ve temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Olumlu

Yeterli/Verimli: “*Görüş alışverişlerimiz ve uyum içinde çalışmamız verim sağlıyor.*” (EY2) “*Yüz yüze görüşme imkânı çok güzel olduğu için idarecimiz de bizim gibi fikir almak istediği her konuda hemen dönüt alabildiği için bence yeterli.*” (KÖ22)

Kısmen Yeterli/Verimli: “*Verimli oluyor ama yeterli değil. İşimi yapabiliyorum ama sonuçta tabi nasıl ki öğretmenlere dediğimiz gibi bize de farklı sertifika tarzı şeyler yapılabilir.*” (KY10)

Olumsuz

Yetersiz/Verimsiz: “*Kesinlikle yeterli bulmuyorum.*” (KY4) “*Bizim imkânlarımız doğrultusunda verimli değil.*” (KÖ5)

Tablo 17. “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 6.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)		
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması	Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı	11	4	15
		Toplam	11	4	15
	Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması	Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı		5	5
		Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı		2	2
		Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri Arttırılmalı		2	2
		Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı		1	1
		Toplam		10	10
	Toplam		11	14	25

Tablo 17’de yer alan, “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı (f=15) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Yöneticilere yönelik kurum dışında yürütülen faaliyetlerin daha çok yapılmasının önerildiği düşünülerek bu kodun, Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması (f=15) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı (f=5), Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı (f=2), Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri Arttırılmalı (f=2) ve Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı (f=1) şeklindeki cevaplarında ise kurum içinde yürütülen yöneticilere yönelik daha çok faaliyet yapılmasının önerildiği değerlendirilmiş ve bu kodların Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması (f=10) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması ve Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması temalarının, yöneticilerin gelişimini destekleyen faaliyetlerin daha çok yapılmasına yönelik olduğu değerlendirilerek Destekleyici Çalışmalar (f=25) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=11) sadece Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması temasına yönelik düşünceler paylaştıkları, öğretmenlerin (f=10) ise Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması temasına daha çok vurgu yaptıkları görülmektedir. Değinilen kodlar, temalar ve üst temayı oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Destekleyici Çalışmalar

Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması

Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı: “*Milli eğitimin hazırladığı hizmet içi eğitimler arttırılabilir. Milli eğitimin rehberlik anlamında çok nadir bize yönelik eğitimleri oluyor. Bunlar arttırılabilir.*” (KY9) “*Okul içi yönetimle ilgili, öğretmenle iletişimle ilgili, veliyle iletişimle ilgili yöneticilere yönelik hizmet içi eğitim kurslarının arttırılması iyi olur.*” (KÖ11)

Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması

Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı:
“Yöneticilerin veli ile iletişimi, öğretmenlerle iletişimi nasıl olmalı, veliyle karşılaşılan problemlerle ilgili nasıl davranılması gerektiği gibi konularda psikolojik danışmanımızın yöneticilere yönelik seminerleri arttırılabilir.” (KÖ14)

Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı: “Okulda psikolojik danışman olsa belki zorlandığı noktalarda yöneticilere de yardımcı olabilir.” (KÖ5)

Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri Arttırılmalı:
“Veliler yöneticileri de çok yıpratıyor. Bu yüzden yöneticilerin de psikolojik danışmanla daha çok görüşmesi gerektiğini düşünüyorum.” (KÖ15)

Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı:
“Hepimizi kapsayacak şekilde etkinlikler arttırılabilir. Yöneticilerin, okul çalışanlarının ve öğretmenlerin kaynaşmasını sağlayıcı grup etkinlikleri psikolojik danışman tarafından daha çok yapılabilir.” (KÖ23)

Tablo 18. “Okulunuzda/Sınıfınızda Velilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 7) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Tema

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme	Seminer Çalışmaları	16	23	13	52
		Bülten/Broşür Çalışmaları	10	14	7	31
		Veli Toplantıları	2	2	10	14
		Kitap Okuma Çalışmaları	2	9	1	12
		Pano/Afiş Çalışmaları	5	4	1	10
		Çevrimiçi Seminer Çalışmaları		4		4
		Toplam	35	56	32	123
	Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşme	Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler	11	19	20	50
		Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler	6	3		9
		Uzmanla Yönlendirme	2	4		6
		Aile Ziyaretleri		2	2	4
		Toplam	19	28	22	69
	Toplam		54	84	54	192

Tablo 18’de yer alan, “Okulunuzda/Sınıfınızda Velilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” sorusuna katılımcıların;

Seminer Çalışmaları (f=52), Bülten/Broşür Çalışmaları (f=31), Veli Toplantıları (f=14), Kitap Okuma Çalışmaları (f=12), Pano/Afiş Çalışmaları (f=10) ve Çevrimiçi Seminer Çalışmaları (f=4) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çocuklarla ilgili konularda velilerin bilgilendirilmesini amaçlayan faaliyetleri içerdiği düşünülerek bu kodların Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme (f=123) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Soru 7'ye katılımcıların; Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler (f=50), Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler (f=9), Uzmanla Yönlendirme (f=6) ve Aile Ziyaretleri (f=4) şeklindeki cevaplarının ise; çocuklar ile ilgili konularda velilerle yapılan görüşmeleri vurguladığı düşünülerek bu kodların Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşme (f=69) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme ve Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşme temalarının velileri destekleyen faaliyetleri içerdiği değerlendirilerek Destekleyici Çalışmalar (f=192) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=35), öğretmenlerin (f=56) ve velilerin (f=32) Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme temasına daha çok vurgu yaptıkları görülmektedir. Değinilen kodlar, temalar ve üst temayı oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Destekleyici Çalışmalar

Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme

Seminer Çalışmaları: *“Sağlıklı yaşam nedir, sağlıklı beslenme nedir, teknoloji bağımlılığı, aile içi iletişim, kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak yaşa özgü özellikleri ortaya çıkaracak, çocuklarına faydalı olabilecek birçok seminerler düzenliyoruz.”* (KY13) *“Okulumuzda çocuklar ve beslenme, teknoloji bağımlılığı, çocuk ve iletişim vb. konularda velilere yönelik seminer çalışmaları yapıldı.”* (KÖ3) *“Mahremiyet eğitimi konularını içeren seminer okul psikolojik danışmanımız tarafından verildi. Okula başlama, tanıma ve uyum ile ilgili seminerler düzenlendi.”* (KV14)

Bülten/Broşür Çalışmaları: *“Gündeme dair konularla ilgili mesela teknoloji kullanımı, korona virüsü, temizlik, çöl yak hastalığı gibi konularda*

broşür veriliyor velilere.” (EY3) “Arada bir velilere rehberlikle ilgili broşürler gönderiyoruz.” (KÖ16) “Okul genelinde de belli başlı konularla ilgili broşürler gönderildi.” (KV2)

Veli Toplantıları: “Grup veya bireysel olarak veli toplantıları yapılıyor.” (EY4) “Veli toplantılarımızda da rehberlik konularına değinebiliyoruz.” (KÖ11) “Veli toplantıları yapılıyor.” (EV4)

Kitap Okuma Çalışmaları: “Rehber öğretmenimiz geçen gün tüm velilere kitap önerisinde bulundu. Kitap okumaları için her zaman için velilerimize duyarlı olmaya çalışıyoruz.” (KY10) “Kitap okumaları için velileri destekledik. Çocuk gelişimi ile ilgili kitap isimleri verdik velilere, ay sonunda süre bittiğinde toplanıp kitaplar hakkında konuşuyorduk.” (KÖ5) “Bir kitap okuma etkinliğimiz oldu, veliler olarak çocuklarla ilgili kitaplar okuduk. Okuduğumuz kitaplarla ilgili öğretmenle birlikte konuştuk, şu kitap bunu anlatıyor şeklinde.” (KV6)

Pano/Afiş Çalışmaları: “Panolarımıza velilerimiz için eğitici görseller asıyoruz, bilgilendirici afişler gibi.” (KY2) “Broşür dağıtılan konularda velileri bilgilendirici panolar hazırlıyoruz.” (KÖ9) “Salgın hastalıklarla, pandemi ile ilgili bilgilendirmeler oldu. Bilgilendirmeler de genellikle kapıya yazı asma şeklinde oldu.” (EV2)

Çevrimiçi Seminer Çalışmaları: “Salgın döneminde zoom üzerinden uzaktan seminerler velilere verildi.” (KÖ20)

Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşme

Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler: “Öğretmenlerin bütün velilerle birebir görüşmeleri oluyor. Çıkışta yarım saat veya on beş dakika olacak şekilde bütün velilerle gün gün görüşülüyor.” (KY8) “Ben de gerekli gördüğüm durumlarda veliler ile bireysel görüşmeler yapıyorum.” (KÖ23) “Sınıf öğretmeni ile belli zamanlarda belirlenen saatlerde çocuğun özel durumu ile ilgili bireysel görüşmeler yapıyoruz.” (KV3)

Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler: “Bireysel sorunları ayrı çözüyor psikolojik danışmanımız. Özel konularda birebir görüşmeler yapılıyor velilerle.” (EY6) “Psikolojik danışmanımız problemlili öğrencilerin velileri ile birebir görüşmeler de yapıyor.” (KÖ21)

Uzmanla Yönlendirme: “Çocuklarda bir sorun görüldüğünde ihtiyaca göre psikiyatriste, Rehberlik Araştırma Merkezi’ne ya da psikoloğa nereye gerekiyorsa aileler yönlendiriliyor.” (KY7) “Çocuğun sorunu hakkında velisi ile görüşülüyor. Veli yetkili merciler ile görüşmesi için yönlendiriliyor, eğer varsa bir raporluk durum rapor aşamasında da yardımcı olunuyor.” (KÖ14)

Aile Ziyaretleri: “Ev ziyaretlerimiz de oluyor. Bu şekilde evlerinde de çocukları gözlemleme, velilere öneride bulunma şansımız oldu.” (KÖ20) “Biz bu rehberliği sadece ev ziyaretinde hissettik, öğretmen ev ziyaretinde bilgilendirmeler yaptı.” (EV2)

Tablo 19. “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 7.1.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar ve Temalar

Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
		Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Olumlu	Yeterli/Verimli	11	15	12	38
	Kısmen Yeterli/Verimli	5	3	7	15
	Toplam	16	18	19	53
Olumsuz	Yetersiz/Verimsiz	4	6	4	14
Toplam		20	24	23	67

Tablo 19’da yer alan, “Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” sorusuna katılımcıların; Yeterli/Verimli (f=38), Kısmen Yeterli/Verimli (f=15) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumlu değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodların Olumlu (f=53) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların 7.1. sorusuna; Yetersiz/Verimsiz (f=14) cevabını verdikleri görülmektedir. Çalışmalara yönelik olumsuz değerlendirmeler içermesi bakımından bu kodun ise Olumsuz (f=14) teması altında yer alabileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=16), öğretmenlerin (f=18) ve velilerin (f=19) Olumlu temasına daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Değinilen kodlar ve temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Olumlu

Yeterli/Verimli: “Yapılan görüşmeler sonucunda çocuklarda davranış değişikliği oluşturulabiliyor bu sebeple verimli olduğunu düşünüyorum.” (KY1)

“Yeterli oluyor. Çünkü veli işin içinde kendisini bulduğu için başka bir şey aramaya sebep bulamıyor.” (KÖ22) “Yeterli oldu benim açımdan yapılan çalışmalar.” (KV10)

Kısmen Yeterli/Verimli: “Şu anda geri dönütlerimiz güzel. Veli iletişimlerimiz fena değil. Ama geliştirilebilir mi geliştirilebilir. Kısmen yeterli olduğunu düşünüyorum.” (KY13) “Önyargılar ve yanlış anlaşılmalarda çalışmaların yeterliliğini ve verimini düşürüyor.” (KÖ6) “Belki psikolojik danışman çalışsaydı o süreçte daha farklı etkinlikler de yapılabilecekti ama ben yine kısmen yeterli olduğunu düşünüyorum.” (KV19)

Olumsuz

Yetersiz/Verimsiz: “İlçemizde bir okulda rehber öğretmen bulunması, yapılan çalışmaların sıklığı ve velilerimizin katılımının çok düşük olması sebebiyle yeterli olmadığını düşünüyorum.” (KY11) “Yaptığımız çalışmalar, bireysel görüşmeler, broşürler verimli ve yeterli olabilecek çalışmalar ama veli katılımı istenen düzeyde sağlanamadığı için verim alınamıyor ve çalışmalar yeterli olmuyor.” (KÖ16) “Bence yeterli değildi. Ders içerisinde verilen şeyler var, rehberlik hizmeti adı altında bir hizmet almadık.” (EV3)

Tablo 20. “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 7.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması	Velilerin Seminer Çalışmalarına Katılımı Arttırılmalı	11	7	2	20
		Seminer Çalışmaları Arttırılmalı		7	10	17
		Çevrimiçi Seminer Çalışmaları Arttırılmalı	1	3		4
		Kitap Okuma Çalışmaları Arttırılmalı		2		2
		Bülten/Broşür Çalışmaları Arttırılmalı	1			1
		Veli Toplantıları Arttırılmalı		1		1
		Toplam	13	20	12	45

Tablo 20 (Devam). “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 7.2.) Sorusuna Verilen Cevaplar Doğrultusunda Oluşturulan Kodlar, Temalar ve Üst Temalar

Üst Tema	Tema	Kodlar	Katılımcı (f)			
			Yönetici (f)	Öğretmen (f)	Veli (f)	Toplam (f)
Destekleyici Çalışmalar	Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşmelerin Arttırılması	Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı	3			3
		Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı			3	3
		Aile-Okul İş Birliği Arttırılmalı			2	2
		Toplam	3		5	8
Toplam			16	20	17	53
İhtiyaçların Giderilmesi	Personel ile İlgili İyileştirme Yapılması	Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı			8	8
	Toplam				8	8

Tablo 20’de yer alan, “Önerileriniz Varsa Nelerdir?” sorusuna katılımcıların; Velilerin Seminer Çalışmalarına Katılımı Arttırılmalı (f=20), Seminer Çalışmaları Arttırılmalı (f=17), Çevrimiçi Seminer Çalışmaları Arttırılmalı (f=4), Kitap Okuma Çalışmaları Arttırılmalı (f=2), Bülten/Broşür Çalışmaları Arttırılmalı (f=1) ve Veli Toplantıları Arttırılmalı (f=1) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Velilere yönelik çocuklarla ilgili bilgilendirici faaliyetlerin arttırılmasının önerildiği düşünülerek bu kodların Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması (f=45) teması altında yer alabileceği değerlendirilmiştir. Katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı (f=3), Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı (f=3) ve Aile-Okul İş Birliği Arttırılmalı (f=2) şeklindeki cevaplarında ise, çocukların durumları ile ilgili velilerle daha çok görüşmenin yapılmasının önerildiği değerlendirilmiş ve bu kodların Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşmelerin Arttırılması (f=8) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması ve Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşmelerin Arttırılması temalarının

velileri destekleyici faaliyetleri içerdği değerlendirilerek Destekleyici Çalışmalar (f=53) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Katılımcıların 7.2. sorusuna; Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı (f=8) şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Personel yeterliliği ile ilgili bir düzenlemeyi ifade etmesi bakımından bu kodun Personel ile İlgili İyileştirme Yapılması (f=8) teması altında yer alabileceği kararlaştırılmıştır. Süreçteki ihtiyaç duyulan durumun iyileştirilmesine yönelik düşünceleri ifade ettiği değerlendirilerek bu temanın, İhtiyaçların Giderilmesi (f=8) üst teması altına yerleştirilebileceği düşünülmüştür.

Yöneticilerin (f=13) ve velilerin (f=12) Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması temasına daha fazla vurgu yaptıkları, öğretmenlerin (f=20) ise sadece Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması temasına yönelik düşünceleri ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Değinilen kodlar, temalar ve üst temaları oluşturan katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Destekleyici Çalışmalar

Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması

Velilerin Seminer Çalışmalarına Katılımı Arttırılmalı: “Aileler tarafından katılım daha çok sağlanırsa daha etkili olabilir çalışmalar. Ailelerin çalışmalara katılımı arttırılmalı.” (KY12) “Velilere yönelik seminerlerin velilerin katılım sağlayabileceği bir saatte yapılması ve bu şekilde daha çok veliye ulaşılması güzel olur.” (KÖ3) “Velilerin seminer çalışmalarına katılımının zorunlu hale getirilmesi için çalışmalar yapılabilir.” (KV3)

Seminer Çalışmaları Arttırılmalı: “Çocuktan çok veli aslında eğitilmeli. Velilerin ihtiyaç duydukları konularda seminer çalışmaları arttırılmalı.” (KÖ5) “Seminer çalışmaları daha sıklıkla yapılabilir.” (KV17)

Çevrimiçi Seminer Çalışmaları Arttırılmalı: “Teknolojiden faydalanılarak gruplar halinde uzaktan seminerler arttırılabilir.” (KY3) “Zoom ile ya da canlı toplantılarla salgın döneminde çevrimiçi çalışmalar arttırılmalı, velileri motive edici rehberlik çalışmaları yapılabilir.” (KÖ20)

Kitap Okuma Çalışmaları Arttırılmalı: “Velilerin zorunlu olarak çocuklarının yaş gelişimiyle ilgili kitaplar okumaları gerektiğini, kitap okuma çalışmalarının arttırılması gerektiğini düşünüyorum.” (KÖ9)

Bülten/Broşür Çalışmaları Arttırılmalı: “Velilerin talepleri doğrultusunda kısa ama ilgi çekici şekilde bültenler arttırılabilir. Ama uzun cümlelerin olmadığı şekilde olmalı.” (KY3)

Veli Toplantıları Arttırılmalı: “Velilerin aslında birbirleri ile de bu konularda iletişime geçip anlatmaları bence veliyi de rahatlatır. Sohbet tarzı bir ortamın olduğu veli toplantılarının sayısı arttırılabilir.” (KÖ22)

Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşmelerin Arttırılması

Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı: “Daha özel konular birebir çözümlenmeli. Okul psikolojik danışmanının yaptığı bireysel görüşmeler arttırılabilir.” (EY6)

Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı: “Bireysel görüşmelere biraz daha ağırlık verilebilir. Çünkü velinin buna ihtiyacı var.” (EV2)

Aile-Okul İş Birliği Arttırılmalı: “Veli-öğretmen-psikolojik danışman iş birliği arttırılırsa sonuçtan verim alınacağını düşünüyorum.” (KV15)

İhtiyaçların Giderilmesi

Personel ile İlgili İyileştirme Yapılması

Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı: “Okul öncesi çocukları küçüktür diye düşünülmemeli, psikolojik danışman anaokullarında da olmalı diye düşünüyorum.” (KV6)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin analiziyle ulaşılan sonuçlar tartışılmış ve yorumlanmıştır.

“Rehberlik Hizmetleri Denildiğinde Aklınıza Neler Gelmektedir?” (Soru 1) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Çevre ve Veli ile İlişkiler ve Müşavirlik Hizmetleri şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Dolaylı Hizmetler başlığı altında toplanmıştır. Bunlar arasında Çevre ve Veli ile İlişkiler’in katılımcılar tarafından daha çok ifade edildiği görülmüştür. Katılımcıların; Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri, Bireyi Tanıma Hizmetleri, Oryantasyon Hizmetleri, Psikolojik Danışma Hizmetleri, Sevk Hizmetleri, Bilgi Toplama ve Yayma Hizmetleri şeklindeki cevapları ise Doğrudan Hizmetler başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında en çok ifade edilenin Yöneltilme ve Yerleştirme Hizmetleri olduğu görülmüştür. Dolaylı Hizmetler ve Doğrudan Hizmetler başlıkları Rehberlik Hizmet Türleri altında bir araya getirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin ise Çevre ve Veli ile İlişkiler olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Eren (2014) veli eğitimi ve aile danışmanlığı konularında rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Yerlikaya (2014) yaptığı araştırmanın sonucunda, çocukların okula uyumu sürecinde velilere destek olması için psikolojik danışmanlara ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Başka bir çalışmada psikolojik danışmanların kendilerini ebeveyn, yönetici ve öğrenciler için bir bilgi kaynağı olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır (Aliyev, Ergüner Tekinalp, Ulker ve Shine Edizer, 2012). Diğer bir çalışmada, okul öncesi öğretmen ve psikolojik danışman adaylarının aile eğitimi konusunda rehberlik servisine ihtiyaç duyulduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir (Yerlikaya, Sak ve Şahin Sak, 2014). Farklı bir çalışmada ise psikolojik danışmanların anne-baba eğitimi ile ilgili olarak özellikle okul öncesi dönemde rehberlik hizmetlerinin gerekli

olduğunu vurguladıkları saptanmıştır (Gençoğlu, Demirtaş Zorbaz, Demircioğlu ve Ekin, 2019). Dilek ve Talu (2021), yaptıkları araştırmada katılımcıların rehberlik faaliyetleri arasında en çok ebeveyne rehberliğe vurgu yaptıklarını ortaya koymuşlardır. Uzun (2018) tarafından yapılan araştırma ise rehberlik hizmetleri ile ilgili düşüncelerin yukarıdaki sonuçlardan farklılaştığını göstermektedir. Nitekim bu çalışmanın sonucunda, rehberlik hizmetleri ile ilgili yöneticilerin ve öğretmenlerin en çok sağlık hizmetleri başlığını tercih ettikleri görülmüştür.

Rehberlik Hizmet Türleri başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Çevre ve Veli ile İlişkiler olmasının; okul öncesi dönemde öncelikle velilerin eğitiminin ve bilgilendirilmesinin önemli görülmesi ve çocukların yaşlarının küçük olması sebebiyle gerçekleştirilecek rehberlik hizmetlerinde ailelerin desteğinin alınmasının gerekli görülmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların bir kısmının Soru 1'e Öğrencilerin Psikososyal Gelişimine Destek Olunması, Öğrencilerin Yeteneklerinin Tespiti ve Geliştirilmesi, Öğrencilerin Akademik Yaşantılarına Destek Olunması ve Öğrencilerin Karar Verme Becerilerine Destek Olunması şeklinde cevaplar verdikleri görülmüş ve bu ifadeler Geliştirici Rehberlik başlığı altında toplanmıştır. Geliştirici rehberlik içinde en çok ifade edilen görüş Öğrencilerin Psikososyal Gelişimine Destek Olunması olmuştur. Bununla birlikte katılımcıların; Sorunların Tespit Edilmesi ve Çözülmesi ve Özel Gereksinimli Öğrencilere Destek Olunması şeklindeki cevapları ise İyileştirici Rehberlik başlığı altında toplanmıştır. Bu başlık altında en çok ifade edilen ise Sorunların Tespit Edilmesi ve Çözülmesi olmuştur. Geliştirici Rehberlik ve İyileştirici Rehberlik, Rehberliğin Temel İşlevleri başlığı altında bir araya getirilmiş ve bu başlık altında katılımcıların en çok ifade ettiği cevabın Sorunların Tespit Edilmesi ve Çözülmesi olduğu görülmüştür. İlgili literatürde bu sonuçlarla benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Karataş ve Şahin Baltacı (2013), yaptıkları araştırmanın sonucunda ortaöğretim kurumlarında yöneticilerin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve öğrencilerin rehberlik servisinin daha çok sorunları çözme noktasında hizmetler verdiğine yönelik görüş bildirdiklerini ortaya koymuştur. Erdemir, Sumbas, Umur, Genç ve Tunca (2019)

araştırmalarında, ortaokulda yönetici ve öğretmenlerin daha çok sorunu olan öğrencileri rehberlik servisine yönlendirdiklerine yönelik görüş bildirdiklerini belirtmiştir. Başka bir araştırma sonucu ise okul öncesinde rehberliğin yeri ve önemi ile ilgili olarak en çok ifade edilen görüşün çocuğa ulaşabilme olduğunu göstermiştir (Kanak, Ersoy ve Yerliyurt, 2018). Psikolojik danışmanların, ilkokullarda rehberlik hizmetlerinin daha çok önleyici rehberlik işlevi kapsamında yerine getirildiğini ifade ettikleri araştırma sonucu da mevcuttur (Tuzgöl Dost, 2020).

Rehberliğin Temel İşlevleri başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Sorunların Tespit Edilmesi ve Çözülmesi olmasının sebebinin; insanlar tarafından rehberlik hizmetlerinin daha çok içinden çıkılamayan ve çözüm bulunamayan durumlarda başvurulacak hizmetler olarak görülmesinin, psikolojik danışmanların ise bu problemlerin çözümünde yardımcı olan kişi olarak algılanmasının olabileceği düşünülmektedir.

Soru 1'e verilen cevaplar incelediğinde, rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak yöneticilerin ve öğretmenlerin Rehberlik Hizmet Türlerine; velilerin ise Rehberliğin Temel İşlevlerine daha fazla vurgu yaptığı anlaşılmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde bu sonuçları destekleyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Özçelik, İskender ve Palancı (2000) araştırmalarında, ilkokullarda en çok gerçekleştirilen rehberlik hizmetleri ile ilgili yöneticilerin çevre ve veli ile ilişkiler, öğretmenlerin ise oryantasyon çalışmaları cevaplarını verdiklerini ortaya koymuşlardır. Poyraz'ın (2007) araştırmasında, orta dereceli okullarda görevli yöneticilerin ve öğretmenlerin daha çok müşavirlik hizmetlerine vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Anaokullarında sunulan rehberlik hizmetlerinde en çok ihtiyaç duyulan hizmetlerin neler olduğu sorusuna yöneticilerin veli eğitimi, öğretmenlerin davranış bozuklukları ve velilerin aile danışmanlığı cevabını verdikleri ifade edilmiştir (Eren, 2014). Başka bir araştırmada yöneticilerin rehberlik hizmetlerinin öğrencilere ruhsal yönden yardımcı olan; öğretmenlerin ise öğrencileri yönlendiren ve yardımcı olan bir birim olarak gördüğü tespit edilmiştir (Meşeci, Özcan ve Bozdemir, 2007). Ortaöğretimde gerçekleştirilen farklı bir çalışmada ise rehberliğin; yöneticiler tarafından yol gösterici ve sorun çözücü, öğretmenler tarafından ise sorun çözücü ve yol gösterici olarak

tanımlandığı belirtilmiştir (Karataş ve Şahin Baltacı, 2013). Başka bir çalışmada, öğretmenlerin rehberliğin temel işlevlerine vurgu yaptığı ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin problemlerinin çözülmesine faydasının olduğu ifade edilmiştir (Can ve Nikolayidis, 2021). Benzer bir sonuca sahip bir diğer araştırmada ise okul öncesi öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerini en çok problem durumlarına çözüm arayan hizmetler olarak nitelendirdikleri ifade edilmiştir (Akgün, 2010).

Soru 1’de yöneticilerin ve öğretmenlerin Rehberlik Hizmet Türleri’ne daha çok vurgu yapmasının sebebinin; rehberlik hizmetlerini daha kapsamlı bir servis olarak görmeleri; sadece öğrencilere değil onların gelişimini etkileyebilecek tüm çevrelere rehberlik hizmetlerinin sunulmasını ve bu hizmetlerin sürekliliğinin sağlanmasını önemli bulmaları olabileceği düşünülmektedir. Velilerin Rehberliğin Temel İşlevleri’ne daha çok vurgu yapmasının sebebinin ise; daha çok çocuklarının duygusal ve akademik gelişimlerini önemsemeleri ve çocuklarının problemlerinin çözümü noktasında kendilerini yetersiz hissetmeleri ile ilgili olabileceğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

“Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin İlgilerinin, Yeteneklerinin ve Akademik İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 2) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Matematik Etkinlikleri, Okuma Yazmaya Hazırlık, Fen Etkinlikleri, Kodlama Çalışmaları, Kavram Öğretimi, Zekâ Oyunu Etkinlikleri, Renk Çalışmaları ve Dikkat Geliştirme Çalışmaları şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Bilişsel Gelişim Çalışmaları başlığı altında toplanmıştır. Bunlar arasında Matematik Etkinlikleri’nin katılımcılar tarafından daha çok ifade edildiği görülmüştür. Katılımcıların; Kalem Kullanma ve El Becerisi Çalışmaları, Sanat Etkinlikleri, Spor Etkinlikleri ve Kesme Çalışmaları şeklindeki cevapları ise Motor Gelişimi Çalışmaları başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında en çok ifade edilen Kalem Kullanma ve El Becerisi Çalışmaları olduğu görülmüştür. Katılımcıların; Türkçe Dil Etkinlikleri ve Müzik Etkinlikleri şeklindeki cevapları Dil Gelişimi Çalışmaları başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilen Türkçe Dil Etkinlikleri olduğu görülmüştür. Katılımcıların; Veliyi Yönlendirme, Psikolojik Danışmandan Görüş Alma ve Psikolojik

Danışmanla Birlikte Yapılan Çalışmalar şeklindeki cevapları Paydaşlarla İş Birliği başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında en çok ifade edilenin Veliyi Yönlendirme olduğu görülmüştür. Katılımcıların; Oryantasyon Etkinlikleri, İlkokulu Tanıtma Etkinlikleri ve Sınıf Kurallarını Tanıtma Etkinlikleri şeklindeki cevapları Okula Hazırlık Çalışmaları başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında katılımcıların en çok Oryantasyon Etkinlikleri’ni ifade ettikleri görülmüştür. Bilişsel Gelişim Çalışmaları, Motor Gelişimi Çalışmaları, Dil Gelişimi Çalışmaları, Paydaşlarla İş Birliği ve Okula Hazırlık Çalışmaları başlıkları Uygulama altında bir araya getirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin ise Matematik Etkinlikleri olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Uyanık ve Kandır (2010), okul öncesi dönem çocuklarının matematiğe olumlu yaklaşabilmelerini sağlamak amacıyla okullarda çocuklara zengin uyarıcıların olduğu ortamların sunulması gerektiğini ifade etmiştir. Türkiye ve Amerika’daki okul öncesi matematik eğitimi programlarının karşılaştırıldığı başka bir çalışmada, sayılar, işlemler ve matematiksel düşünme gibi konularda her iki ülkenin de programlarının büyük oranda örtüştüğü; ritmik sayma ve çıkarma yapma gibi kazanımların ele alındığı belirtilmiştir (İncikabı ve Tuna, 2012). Pekince ve Avcı (2016) araştırmalarında, okul öncesi öğretmenlerinin matematik etkinlikleri kapsamında en çok nesneleri sayma kazanımına yönelik çalışmalar yaptığını ifade etmiştir. Benzer bir çalışmada ise; okul öncesi öğretmenlerinin rakamların ve geometrik şekillerin öğretilmesine çokça yer verdiği, daha çok oyun yoluyla ve gösterip yaptırma tekniği ile matematik etkinliklerini gerçekleştirdikleri belirtilmiştir (Yazlık ve Öngören, 2018). Literatürde; öğrencilerin motor becerilerini geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitim kurumlarında sanat çalışmalarına yer verildiğini ve bu kapsamda boyama çalışmalarının sıkça gerçekleştirildiğini gösteren araştırmaların olduğu belirlenmiştir (Avcı ve Sağsöz, 2018; Özkan ve Girgin, 2014; Özyürek ve Aydoğan, 2011). Ayrıca öğrencilerin dil gelişimini sağlamak amacıyla Türkçe dil etkinlikleri kapsamında; çocuk kitaplarının ve kuklaların kullanıldığını, sohbet edildiğini, öğrencilere sorular yöneltildiğini, tekerlemelerin kullanıldığını ifade

eden çalışmaların olduğu görülmüştür (Çocuk, Yanpar Yelken, Emsal Aslantürk ve Güçlü, 2013; E. E. Şimşek ve B. Şimşek, 2020; Eray Alışkan ve Güneyli, 2016; Gönen vd., 2010; Işıkoğlu Erdoğan ve Akay, 2015; Turan ve Ulutaş, 2016). Tanışma etkinlikleriyle, yaka kartı ve hediyelik hazırlama gibi ilgi çekici farklı çalışmalarla öğrencilerin oryantasyonunu sağlamaya yönelik faaliyetlerin gerçekleştirildiğini ifade eden araştırmalara da rastlanmaktadır (Bağçeli Kahraman, Şen, Alataş ve Tütüncü, 2018; Çalış, 2019).

Uygulama başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilen Matematik Etkinlikleri olmasının; okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler tarafından bilişsel gelişimin daha çok önemsenmesi ve soyut kavramlar içermesi sebebiyle öğrencilerin zihninde, öğrenilenlerin yerleşmesini sağlamak için matematik etkinliklerinin tekrarlarının daha çok yapılması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların bir kısmının soru 2'ye; Öğretmen Gözlemi, Psikolojik Danışman Gözlemi ve Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu ifadeler Durum Tespiti başlığı altında toplanmıştır. Durum Tespiti içinde en çok ifade edilen görüş Öğretmen Gözlemi olmuştur. Bununla birlikte katılımcıların; Bireysel Farklılıkların Gözetilmesi, Bireyin Merkeze Alınması, Proje Çalışmaları, Etkinliklerin Bütünleştirilmiş Şekilde Sunulması ve Farklı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması şeklindeki cevapları ise Eğitim-Öğretimin Planlanması başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında en çok ifade edilen Bireysel Farklılıkların Gözetilmesi olmuştur. Durum Tespiti ve Eğitim-Öğretimin Planlanması, Planlama başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında katılımcıların en çok ifade ettiği cevabın Öğretmen Gözlemi olduğu görülmüştür. İlgili literatürde bu sonuçlarla benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Örneğin Aktepe (2005), öğretmenlerin öğrencilerini tanımaya yönelik faaliyetlerini arttırmalarının ve öğrencilerin bireysel farklılıklarının gözetilerek eğitim-öğretim çalışmalarının gerçekleştirilmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Başka bir araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin öğrencileri doğal ortamlarında gözlemledikleri ve gözlem kaydı kullandıkları ifade edilmiştir (Sezer, 2010). Büyükgöncü (2013) yaptığı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerini tanımak için en çok gözlem

tekniklerini kullandıklarını, bu tekniği kullanmalarının sebebinin ise uygulanmasının kolay olması olduğunu belirttiklerini ifade etmiştir. Farklı bir araştırmada ise okul öncesi öğretmenleri tarafından öğrencileri tanımada ve değerlendirmede en çok gözlem ve görüşme tekniğinin kullanıldığı; bu tekniklerle elde edilen veriler sayesinde faaliyetlerin planlandığı ve gelişim raporlarının doldurulduğu belirtilmiştir (Yılmaz Topuz, 2015).

Planlama başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Öğretmen Gözlemi olmasının sebebinin; okul öncesi dönem çocuklarına yönelik bireyi tanıyıcı farklı test ve ölçeklerin kullanılması ile ilgili öğretmenlerin yeterli bilgisinin ve zamanının olmaması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 2'ye verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Uygulama'ya daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Uygulama'ya daha çok vurgu yapmalarının; uygulamaya dönük faaliyetlerin daha çok gerçekleştirilmesi ve bu faaliyetlerin daha görünür olması, planlama çalışmalarının gerektiği gibi yapılmaması ya da paydaşların planlama çalışmaları hakkında yeterince bilgiye sahip olmaması ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

“Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 2.1.) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Yeterli/Verimli ve Kısmen Yeterli/Verimli şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Olumlu başlığı altında toplanmıştır. Katılımcıların; Yetersiz/Verimsiz şeklindeki cevabı ise Olumsuz başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Özkaya (2012) araştırmasında, yöneticilerin okullarında uygulanan eğitsel rehberlik faaliyetlerinin etkili olduğunu ifade ettiklerini belirtmiştir. Başka bir çalışmada yöneticilerin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve psikolojik danışmanların, rehberlik hizmetlerinin yürütülme şekline memnun oldukları ifade edilmiştir (Kılıç, 2010). İlköğretim okulunda çalışan öğretmenlerle yapılan başka bir araştırma sonucunda ise; toplumun ve öğrencilerin gereksinimlerini gidermede öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini kısmen yeterli buldukları belirtilmiştir (Nazlı, 2008). Bingöl (2019)

tarafından yapılan araştırma ise rehberlik hizmetleri ile ilgili düşüncelerin yukarıdaki sonuçlardan farklılaştığını göstermektedir. Nitekim bu çalışmanın sonucunda, öğrenci görüşlerine göre yetenekleri belirleyici rehberlik hizmetlerinin okullarda yeterli düzeyde sunulmadığı ifade edilmiştir.

Olumlu başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olmasının; anaokullarında farklı gelişim alanlarını destekleyici çalışmalara yer verilmesi, ailelerin çocuklarının gelişim durumları ile ilgili bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi aynı zamanda da okul öncesi öğretmenlerinin akademik ihtiyaçları tespit etmeye ve geliştirmeye özen göstermesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 2.1.'e verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Yeterli/Verimli'ye daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin hizmetleri yeterli ve verimli bulmasının; farklı gelişim alanlarında müfredat kapsamında öğrencilerin mümkün olduğunca desteklenmeleri ve var olan yeteneklerini geliştirme imkânı bulmaları, ilkokula hazır olarak gitmeleri ve ailelerle iş birliği yapılarak okul dışında da öğrencilerin gelişim faaliyetlerinin devam ettirilmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 2.2.) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Branş Öğretmenleri Anaokullarında Eğitim Vermeli, Eğitim Müfredatı İyileştirilmeli, Kulüp Çalışmaları Zenginleştirilmeli, Gezi Gözlem Çalışmaları Arttırılmalı, Öğrencilerin Gelişimleri SistematiK Şekilde Takip Edilmeli, Drama Çalışmaları Arttırılmalı, Okul Öncesi Eğitim Zorunlu Olmalı, Anaokullarında Seçmeli Dersler Olmalı, Proje Çalışmalarına Ağırlık Verilmeli, Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerini Geliştirici Okul Dışı Kurs İmkânları Arttırılmalı, Sanat Etkinliklerinde Müzik Kullanımı Arttırılmalı, Spor Etkinlikleri Çeşitlendirilmeli, Robotik Kodlama Etkinlikleri Arttırılmalı, Öğretimin Planlanmasında Öğrencilerin İlgi ve Yetenekleri Dikkate Alınmalı, Çoklu Zekâ Anlayışı Temelli Etkinlikler Yapılmalı ve Yapararak Yaşayarak Öğrenme Sağlanmalı şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bunlar arasında Branş Öğretmenleri Anaokullarında Eğitim Vermeli'nin katılımcılar tarafından daha çok ifade edildiği görülmüştür. Katılımcıların; Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı, Her Okulda Bir

Psikolojik Danışman Bulunmalı, Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli, Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı, Faaliyetlerin Yapılabileceği Açık Mekânlar Olmalı ve Yardımcı Personel Yetersizliği Giderilmeli şeklindeki cevapları ise Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında en çok ifade edilenlerin Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı ve Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı olduğu görülmüştür. Katılımcıların; Ailelerin Çocuklarına Daha Fazla Zaman Ayırmaları Desteklenmeli ve Ailelere Okul Öncesi Eğitimin Önemi Vurgulanmalı şeklindeki cevapları Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması başlığı altında bir araya getirilmiş ve bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Ailelerin Çocuklarına Daha Fazla Zaman Ayırmaları Desteklenmeli olduğu görülmüştür. Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi, Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması ve Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması başlıkları İhtiyaçların Giderilmesi başlığı altında toplanmıştır. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Branş Öğretmenleri Anaokullarında Eğitim Vermeli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Bozoklu (2007) araştırmasında, eğitimcilerin ve velilerin okul öncesinde yabancı dil eğitiminin branş öğretmenleri tarafından verilmesi gerektiğini belirttiklerini ifade etmiştir. Benzer bir çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin yabancı dil eğitiminin yabancı dil öğretmeni tarafından verilmesi gerektiği belirtilmiştir (Güngör Aytar ve Öğretir, 2008). Özal Göncü (2010) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarında öğrencilere yönelik müzik eğitiminin bu alanda yeterince bilgisi olmayan öğretmenler tarafından verildiğini, anaokullarında müzik alanında uzman bir kişinin olması gerektiğini ve okul öncesi öğretmenlerinin müzik alanı ile ilgili eğitimler almaları gerektiğini ifade etmiştir. Başka bir çalışmada da velilerin; okul öncesi eğitimde branş derslerinin olması ve bu derslerin branş öğretmenlerince verilmesi gerektiğini ifade ettikleri belirtilmiştir (Apaydın Demirci ve Arslan, 2018).

İhtiyaçların Giderilmesi başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Branş Öğretmenleri Anaokullarında Eğitim Vermeli olmasının sebebinin; okul öncesi öğretmenlerinin farklı branşlarda öğrencilerin yeteneklerini ve

ilgilerini tespit edip geliştirecek düzeyde bilgi sahibi olmamaları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların bir kısmının Soru 2.2.'ye; Ailelerle İş Birliği Arttırılmalı, Öğretmenlerin Çocuklara Test Uygulanmasını İsteme Hakkı Olmalı, Çocuklar Daha Detaylı Gözlemlenmeli, İlgi ve Yeteneklerin Keşfine Yönelik Geziler Yapılmalı ve Öğretmenler Bireyi Tanıma Teknikleri Konusunda Yetkin Olmalı şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu ifadeler Bireyi Tanıma Çalışmalarının Arttırılması başlığı altında toplanmıştır. Bireyi Tanıma Çalışmalarının Arttırılması altında en çok ifade edilen görüş Ailelerle İş Birliği Arttırılmalı olmuştur. İlgili literatürde bu sonuçlarla benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Örneğin; Kılıç (2010) araştırmasında ilköğretim kademesinde yönetici, sınıf rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanların, velilerin bazı konularda bilgilendirilmesi gerektiğini ifade ettiklerini belirtmiştir. Başka bir çalışmada yöneticilerin ve öğretmenlerin rehberlik servisinden beklentisinin okul, öğrenci ve aile arasında köprü kurması olduğu ifade edilmiştir (Meşeci, Özcan ve Bozdemir, 2007). Farklı bir çalışmada da ilköğretim müdürlerinin eğitsel rehberlik kapsamında ev ziyaretlerinin yapılmasını önerdikleri belirtilmiştir (Camadan ve Sezgin, 2012). Başka bir araştırma sonucunda öğretmenlerin okul rehberlik hizmetlerine yönelik olarak; velilerin eğitilmesi ve ev ziyaretlerinin yapılması önerilerinde bulundukları ifade edilmiştir (Can ve Nikolayidis, 2021). Aktepe (2005) eğitimde bireyi tanımanın önemi ile ilgili yaptığı araştırmasında; öğretmenlerin ev ziyaretleri yapmasının ve velilerle sürekli iletişim halinde olarak öğrencileri tanıyıcı çalışmalar yürütmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Okul öncesi eğitimde rehberlik hizmetleri ile ilgili yapılan başka bir çalışmada da; okul öncesi öğretmenlerinin, psikolojik danışmanların ve velilerin öğretmenler ile veliler arasında iş birliği kurulmasını önerdikleri ifade edilmiştir (Dilek ve Talu, 2021).

İhtiyaçların Tespiti başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Ailelerle İş Birliği Arttırılmalı olmasının; okul öncesi dönem çocuklarını daha iyi tanıyabilmek ve yetenekleri, ilgileri doğrultusunda onları doğru şekilde yönlendirebilmek için ailelerle ortaklaşa hareket edilmesinin ve ailelerden

çocuklarıyla ilgili gerekli bilgilerin alınmasının önemli görülmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 2.2'ye verilen cevaplar incelendiğinde; öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin İhtiyaçların Giderilmesi'ne daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin İhtiyaçların Giderilmesi'ne daha fazla vurgu yapmalarının; anaokullarında rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülmesine engel olan durumların fark edilmesi ve gerçekleştirilen hizmetlerin geliştirilebilir olduğunun bilincinde olunması ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

“Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal İhtiyaçlarının Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 3) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Drama/Tiyatro Etkinlikleri, Gezi Etkinlikleri, Grup Çalışmaları, Oyun Etkinlikleri, Bayram/Özel Gün Kutlamaları, Değerler Eğitimi Çalışmaları, Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıfların Homojen Şekilde Oluşturulması ve Yarışmalar Düzenlenmesi şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Sosyal Gelişim Çalışmaları başlığı altında bir araya getirilmiştir. Sosyal Gelişim Çalışmaları başlığı altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Drama/Tiyatro Etkinlikleri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Özgüvenin Desteklenmesi, Sorumluluk Alma Becerisinin Desteklenmesi, Öğrenci Ürünlerinin Sergilenmesi, Özbakım Becerilerinin Desteklenmesi ve Dezavantajlı Öğrencilerin Desteklenmesi şeklindeki cevapları ise Kişisel Gelişim Çalışmaları başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Özgüvenin Desteklenmesi olduğu belirlenmiştir. Soru 3'e katılımcıların bir kısmı; Velilerle İş Birliği Yapılması, Psikolojik Danışmanlarla İş Birliği Yapılması, Okul Dışı Paydaşlarla İş Birliği Yapılması ve Rehberlik Araştırma Merkezine Yönlendirme Yapılması şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Paydaş İş Birliği ile Yapılan Gelişim Çalışmaları başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Velilerle İş Birliği Yapılması olduğu belirlenmiştir. Sosyal Gelişim Çalışmaları, Kişisel Gelişim Çalışmaları ve Paydaş İş Birliği ile Yapılan Gelişim Çalışmaları başlıkları Uygulama altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin ise

Özgüvenin Desteklenmesi olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Uzun (2007) araştırmasında, okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerinin sorumluluk almalarına destek olduklarını, yaratıcılıklarını pekiştirici etkinliklere yer verdiklerini ve liderlik özelliklerini geliştirmeye çalıştıklarını ifade etmiştir. Başka bir çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin, sosyal duygusal gelişim alanında gerçekleştirdikleri etkinliklerde daha çok kendini yaratıcı şekilde ifade etme ve kendini tanıtmaya ile ilgili kazanımlara yer verdikleri belirtilmiştir (Kızıldaş, Ertör ve Karademir, 2018). Yorğun, Mert ve Köksal (2019) araştırmalarında okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanlarının, yaşam becerileri konusunda en çok öğrencilerin kendini tanıma, sorun çözme ve özgüven sahibi olma yeterliliklerini önemsediklerini belirttiklerini ifade etmiştir. Farklı bir çalışmada, okul rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik gelişimlerine önemli katkılarının bulunduğu belirtilmiştir (Can ve Nikolayidis, 2021).

Uygulama başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Özgüvenin Desteklenmesi olmasının; okul öncesi öğrencilerinin potansiyellerini açığa çıkartabilmeleri ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri için özgüvenlerinin gelişmiş olmasının katılımcılar tarafından önemli görülmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların bir kısmının soru 3'e; Öğretmen Gözlemi, Velilerle Yapılan Görüşmeler, Velilerin Çocuklarıyla İlgili Doldurduğu Formlar, Aile Ziyaretinde Gözlem, Resimlerin Analizi ve Yönetici ve Psikolojik Danışmanla Yapılan Görüşmeler şeklinde cevaplar verdikleri görülmüş ve bu cevaplar Durum Tespiti başlığı altında bir araya getirilmiştir. Durum Tespiti ise Planlama başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Öğretmen Gözlemi olduğu görülmüştür. İlgili literatürde bu sonuçlarla benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Örneğin; Sezer (2010) araştırmasında, öğrencileri ölçme ve değerlendirmede okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun gözlem yöntemini kullandıklarını ifade etmiştir. Başka bir çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin öğrencileri tanımaya ve değerlendirmeye önem verdiği, bu süreçte çoğunlukla gözlem ve görüşme

tekniklerini kullandıkları belirtilmiştir (Yılmaz Topuz, 2015). Turan (2016) yaptığı çalışmada, incelediği denetim raporlarından okul öncesi öğretmenlerinin her öğrenci için gelişim gözlem formu doldurduğu sonucuna ulaştığını ifade etmiştir. Başka bir araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin bireyi tanıma teknikleri içerisinde en çok gözlem tekniğini kullandıkları ve bu tekniğin kullanımının kolaylıkla uygulanabilirliği sebebiyle tercih edildiği belirtilmiştir (Büyükgöncü, 2013). Dilek ve Talu (2021) ise çalışmalarında, okul öncesi öğretmenlerinin, psikolojik danışmanların ve velilerin öğrencilere yönelik rehberlik hizmetleri gerçekleştirildiğini, bu kapsamda öğrencilerle görüşme yapıldığını ve öğrencilerin gözlemlendiğini ifade ettiklerini belirtmiştir.

Planlama başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Öğretmen Gözlemi olmasının; anaokullarının çoğunda psikolojik danışmanın olmaması ve bu sebeple rehberlik hizmetlerinin okul öncesi öğretmenleri tarafından yürütülmesi ancak öğretmenlerin ise öğrencileri tanıma konusunda gözlem tekniği dışında farklı tekniklerle ilgili yeterli bilgi sahibi olmamaları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 3'e verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Uygulama'ya daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Uygulama'ya daha fazla vurgu yapmalarının; rehberlik hizmetleri kapsamında planlama süreçleri ve öğrenci durumlarının tespiti konularında yeterince bilgi sahibi olmamaları, eğitim-öğretim faaliyetleri ile bütünleştirilmiş rehberlik çalışmalarının daha görünür olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 3.1.) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Yeterli/Verimli ve Kısmen Yeterli/Verimli şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu cevaplar Olumlu başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Yetersiz/Verimsiz şeklindeki cevabı ise Olumsuz başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Kılıç

(2010), ilköğretim okullarında gerçekleştirdiği araştırmasında, yöneticilerin, sınıf rehber öğretmenlerinin ve psikolojik danışmanların okullarındaki rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütüldüğünü, öğretmenlerin ve yöneticilerin bunun rehberlik servisinin iyi çalışmasından kaynaklı olduğunu belirttiklerini ifade etmiştir. İlköğretim okullarında yapılan başka bir çalışmada ise; yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin rehberlik hizmetlerini genel olarak yeterli gördükleri ancak bazı faaliyet alanlarında kısmen yeterli buldukları belirtilmiştir (Özçelik, İskender ve Palancı 2000). İlkokul müdürleri ile yapılan başka bir çalışmada ise; kişisel-sosyal rehberlik alanında yapılan hizmetleri katılımcıların yarısının başarılı, diğer yarısının ise yetersiz bulduğu ifade edilmiştir (Camadan ve Sezgin, 2012). Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin kişisel-sosyal rehberlik alanında kendilerini yeterli gördükleri belirtilmiştir (Arslan Kılıçoğlu, 2013). Rehberlik hizmetlerinin yeterliliği ve verimliliği ile ilgili yukarıdaki çalışmalardan farklı sonuçların olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin; Yüksel Şahin (2008) ortaöğretim öğrencileri ile yaptığı araştırmasında, rehberlik hizmetlerinin yeterli düzeyde verilmediğini belirtmiştir. Benzer sonuca sahip başka bir çalışmada ilköğretim ve ortaöğretim müdürlerinin, rehberlik servisinin faaliyetlerini yetersiz buldukları yönünde görüş paylaştıkları ifade edilmiştir (Meşeci, Özcan ve Bozdemir, 2007).

Olumlu başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olmasının; anaokullarında öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerini destekleyici farklı türde çalışmalara sıkça yer verilmesi ve öğretmenlerin, öğrencilerinin bu alandaki gelişimlerini önemsemesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 3.1.'e verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Yeterli/Verimli'ye daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin, sunulan hizmetleri yeterli ve verimli bulmasının; anaokullarında kişisel-sosyal rehberlik alanında öğrencilerin gelişimlerini destekleyecek zengin içerikli faaliyetlerin yapılması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 3.2.) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Etkinlik Türleri Zenginleştirilmeli, Öz güveni Destekleyen Çalışmalar Arttırılmalı, Gezi Etkinlikleri Arttırılmalı, Drama/Tiyatro Etkinlikleri Arttırılmalı, Öğrencilerin Gelişimleri SistematiK Şekilde Takip Edilmeli, Grup Çalışmaları Arttırılmalı, Okul Dışı Kurslara Yönlendirme Yapılmalı, Diğer Kurumlarla İş Birliği Arttırılmalı, Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Açısından Sınıflar Homojen Şekilde Oluşturulmalı, Değerler Eğitimi Çalışmaları Arttırılmalı, Oryantasyon Çalışmaları Arttırılmalı, İnteraktif Etkinlikler Yapılmalı, Bireysel Farklılıklar Gözetilmeli ve Disiplinli Yaklaşım Önem Verilmeli şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bunlar arasında katılımcılar tarafından en çok ifade edilen Etkinlik Türleri Zenginleştirilmeli olduğu görölmüştür. Katılımcıların; Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli, Sınıfların Fiziki İmkânları İyileştirilmeli, Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı, Sınıflardaki Öğrenci Sayıları Azaltılmalı, Anaokullarında Atölyeler Oluşturulmalı, Faaliyetlerin Yapılabileceği Açık Mekânlar Olmalı, Yardımcı Personel Yetersizliği Giderilmeli ve Öğretmenin Görev Tanımı Düzenlenmeli şeklindeki cevapları ise Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında en çok ifade edilenlerin Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli ve Sınıfların Fiziki İmkânları İyileştirilmeli olduğu görölmüştür. Katılımcıların; Veliler Okulda Öğretilenleri Desteklemeli ve Velilerle İş Birliği Arttırılmalı şeklindeki cevapları Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması başlığı altında bir araya getirilmiş ve Veliler Okulda Öğretilenleri Desteklemeli’nin daha çok ifade edildiği görölmüştür. Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi, Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması ve Ailelerle İş Birliğinin Arttırılması başlıkları İhtiyaçların Giderilmesi altına yerleştirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenlerin Etkinlik Türleri Zenginleştirilmeli, Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli ve Sınıfların Fiziki İmkânları İyileştirilmeli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünölen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Kılıç (2010), ilkokullarda yaptığı araştırmasında yöneticilerin ve öğretmenlerin tüm öğretmenlere lisans eğitim düzeyindeyken rehberlik ile ilgili iyi bir eğitim

verilmesi gerektiğini; öğretmenlerin, materyallerin zenginleştirilmesi gerektiğini; öğretmenlerin ve psikolojik danışmanların, öğretmenlere rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini; yöneticilerin, öğretmenlerin ve psikolojik danışmanların, psikolojik danışman sayısının artırılması gerektiğini ifade ettiklerini belirtmiştir. Yüksel Şahin (2016), ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan psikolojik danışmanlarla yaptığı araştırmasında katılımcıların; psikolojik danışmanlar yeterli sayıda olmalı, fiziksel koşullar rehberlik hizmetleri için uygun olmalı, yöneticiler ve öğretmenler rehberlik hizmetleri ile ilgili hizmet içi eğitim almalı önerilerinde bulunduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte her okulda bir psikolojik danışman bulunması gerekliliğini ifade eden araştırmalar da bulunmaktadır (Erdemir ve Kış, 2017; Özabacı, Sakarya ve Doğan, 2008). Farklı çalışmalarda da okullardaki psikolojik danışman sayısının artırılması gerektiği belirtilmiştir (Camadan ve Sezgin, 2012; Nazlı, 2008). Yerlikaya (2014) araştırmasında, rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülmesini sağlamak için katılımcıların ailelerle iş birliğinin artırılması gerektiğini ifade ettiklerini belirtmiştir.

İhtiyaçların Giderilmesi başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenlerin Etkinlik Türleri Zenginleştirilmeli, Öğretmenlerin Gelişimi Desteklenmeli ve Sınıfların Fiziki İmkânları İyileştirilmeli olmasının; her öğretmenin veya psikolojik danışmanın farklı türde etkinlikler gerçekleştirmeye özen göstermemesi, öğretmenlerin rehberlik hizmetleri ile ilgili lisans düzeyinde yeterli eğitimi almamış olmaları ve anaokullarının fiziksel imkânlarının öğrencilerin çok yönlü gelişimine destek olacak nitelikte olmaması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 3.2.'ye verilen cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması'na; öğretmenlerin ve velilerin ise Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi'ne daha çok vurgu yaptığı anlaşılmaktadır. Yöneticilerin Personel ve Fiziki Mekân ile İlgili İyileştirme Yapılması'na daha çok vurgu yapmasının; rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülmesinde personel eğitiminin önemli görülmesi, fiziki imkanların öğrencilerin gelişimleri üzerinde çokça etkisinin bulunması ve etkinlik içerikleri ile ilgili yöneticilerin öneride bulunacak düzeyde bilgilerinin olmaması ile ilgili

olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin ve velilerin Eğitim-Öğretim Süreçlerinin İyileştirilmesi'ne daha çok vurgu yapmalarının sebebinin; sürekli değişen ve gelişen eğitim-öğretim faaliyetlerinin farkında olunması ve öğrencilerin çok yönlü gelişimlerinin sağlanması için bu yeniliklerin eğitim-öğretim ortamlarında uygulanmasının önemli görülmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin Meslekleri Tanımalarına ve Meslekler ile İlgili Fikir Sahibi Olmalarına Yönelik Yapılan Çalışmalar Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 4) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okulda Tanıtılması ve Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtılması şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okulda Tanıtılması olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtılması, Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtılması, Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtılması, Mesleklerin Sanat Etkinlikleriyle Tanıtılması, Mesleklerin Türkçe Dil Etkinlikleriyle Tanıtılması, Mesleklerin Şarkılarla/Bilmecelerle Tanıtılması, Mesleklerin Sınıf Köşeleriyle Tanıtılması ve Mesleklerin Belirli Günler ve Haftalar Kapsamında Tanıtılması şeklindeki cevapları ise Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında en çok ifade edilenin Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtılması olduğu belirlenmiştir. Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar ve Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar başlıkları Mesleklerin Tanıtılması altında bir araya getirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okulda Tanıtılması olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; İşmen, Bekçi, Güler ve Çayırdağ (2007) özel okullarda ve devlet okullarında çalışan psikolojik danışmanlarla yaptıkları araştırmada, danışmanların yarısının mesleki rehberliğin okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Okul

öncesi eğitimde rehberlik hizmetlerinin ele alındığı bir araştırmada; velilerin, çocuklarının mesleklerle ilgili bilgi sahibi olduklarını düşündükleri, öğretmenlerin ise meslekleri yerinde görmek için yapılan gezilerde ulaşım ya da gezi izinleri ile ilgili konularda sorunlar yaşadıkları ifade edilmiştir (Büyüksahin Çevik, 2017). İlköğretim okulu müdürleri ile yapılan başka bir çalışmada; mesleki rehberlik kapsamında en çok yapılan faaliyetin liselerin gezilerek tanıtılması olduğu belirtilirken, iş yerlerinin gezilip tanıtıldığına dair görüşlerin de katılımcılar tarafından paylaşıldığı ifade edilmiştir (Camadan ve Sezgin, 2012). Farklı bir araştırmada; psikolojik danışmanların mesleklerle ilgili bilgi toplayıp bu bilgileri öğrencilere sunmasının, mesleki rehberlikle ilgili çalışmaların ve envanterlerin uygulanmasının, bir üst eğitim kurumu ile ilgili bilgilendirmelerin, ilköğretim okullarına göre ortaöğretim kurumlarında daha çok gerçekleştirildiği ifade edilmiştir (Kutlu ve Atli, 2011). Liselerde yapılan başka bir araştırmada; mesleki rehberlikle ilgili en çok test-anket uygulamalarının yapıldığı, mesleklerin sınıflarda tanıtıldığı, psikolojik danışmanla bireysel görüşmeler yapıldığı, üniversite gezilerinin ve meslek tanıtım günlerinin düzenlendiği belirtilmiştir (Çivilidağ, Günbayı ve Yörük, 2015). Gök (2016), çalışmasında; öğrencilerin üniversite ve lise gezilerine götürüldüğünü, üst öğrenim kurumlarından kişilerin meslek tanıtımı yapmaları için okullara davet edildiğini ifade etmiştir. Farklı bir araştırmada; öğrencilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri içinde mesleki rehberlik faaliyetlerine sıkça yer verildiği belirtilmiştir (Tagay ve Çakar, 2017). Fransa'daki ve Türkiye'deki ortaokulların rehberlik hizmetlerinin karşılaştırıldığı araştırmada; Türkiye'de Fransa'dan farklı olarak meslek sahibi kişilerle okullarda söyleşi yapıldığı, bir üst kademedeki okullara geziler düzenlendiği ve öğrencilere meslek belirleme envanterlerinin uygulandığı ifade edilmiştir (Oksal ve Güner, 2018). Kutlu Abu ve Kayar (2020) çalışmalarında; okul öncesi öğretmenlerinin veli katılım çalışmaları içinde meslek tanıtımları gerçekleştirdiklerini ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Mesleklerin Tanıtılması başlığı altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okulda Tanıtılması olmasının; mesleği icra eden kişiler tarafından mesleklerin tanıtılmasının öğrenciler açısından daha ilgi çekici ve etkili olması, küçük yaş grubu olmaları dolayısıyla öğrencileri

okul dışındaki ortamlara götürmenin zorluğundan dolayı okul içi çalışmaların tercih edilmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 4'e verilen cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin ve velilerin Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar'a; öğretmenlerin ise Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar'a daha çok vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin ve velilerin Meslekleri Tanıtıcı Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla Yapılan Çalışmalar'a daha çok vurgu yapmalarının; meslek sahibi kişilerle ya da farklı kurumlarla yapılan çalışmaların daha kapsamlı ve önceden planlanarak, gerekli izinler alınarak yapılan çalışmalar olması sebebiyle yöneticilerin ve velilerin bu etkinliklerden daha fazla haberdar olmaları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin Meslekleri Tanıtıcı Sınıf İçi Çalışmalar'a daha çok vurgu yapmalarının ise; meslek tanıtımlarında kurum dışı çalışmaların çok fazla gerçekleştirilemiyor olması ve sınıf içinde farklı türdeki birçok etkinlik sayesinde mesleklerin çocuklara tanıtımının mümkün olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 4.1.) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Yeterli/Verimli ve Kısmen Yeterli/Verimli şeklinde cevap verdiği görülmüş ve bu cevaplar Olumlu başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Yetersiz/Verimsiz cevabı ise Olumsuz başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; ortaöğretim öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin meslek tanıtımı ile ilgili yapılan rehberlik çalışmalarını yeterli buldukları ifade edilmiştir (Cengiz Demir, 2018). Özkaya (2012) çalışmasında; ortaöğretim yönetici görüşlerine göre okullarda uygulanan mesleki rehberlik faaliyetlerinin sorunsuz bir şekilde yürütüldüğünü belirtmiştir. Ortaöğretim kurumlarında yapılan farklı bir çalışmada da; okul yöneticilerinin ve sınıf rehber öğretmenlerinin okullardaki rehberlik hizmetlerini yeterli buldukları, öğrencilerin ise yarısının bu hizmetleri yeterli bulduğu ifade edilmiştir (Karataş ve Şahin Baltacı, 2013). Yüksel Şahin

(2016), ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanlarla yaptığı araştırmasında; psikolojik danışmanların verdikleri psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yeterli bulduklarını belirtmiştir. Ortaöğretim kurumlarındaki psikolojik danışmanların psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin yeterlik algılarının incelendiği başka bir çalışmada da; psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin çok yeterli düzeyde olduğunun belirlendiği ifade edilmiştir (Evram, Akıntuğ ve Baysen, 2019). Arslan Kılıçoğlu (2013) tarafından yapılan araştırma ise rehberlik hizmetleri ile ilgili düşüncelerin yukarıdaki sonuçlardan farklılaştığını göstermektedir. Nitekim bu çalışmanın sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin kendilerini ve psikolojik danışmanların da okul öncesi öğretmenlerini mesleki rehberlik uygulamaları konusunda yetersiz buldukları ifade edilmiştir.

Olumlu başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olmasının; okul öncesi dönemde sadece mesleklerle ilgili ön bilgilendirmelerin, tanıtımların yapılmasının yeterli bulunması ve gerçekleştirilen faaliyetlerin de bu yeterliliği sağlıyor olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 4.1.'e verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Yeterli/Verimli'ye daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin, hizmetleri yeterli ve verimli bulmasının; mesleklerin öğrencilere tanıtılması ve öğrencilerin bu konuda bir fikir sahibi olmaları için farklı türde birçok etkinlik gerçekleştirilmesi ve faaliyetler sonucunda öğrencilerin mesleklerle ilgili bilgi edinmiş olmaları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 4.2.) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtımı Arttırılmalı ve Mesleklerin Meslek Sahibi Kişilerce Okullarda Tanıtımı Arttırılmalı şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla İş Birliğinin Arttırılması başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtımı Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Mesleklerin Veliler Tarafından Tanıtımı Arttırılmalı ve Veliler Meslek Seçimi Konusunda Bilinçlendirilmeli şeklindeki cevapları ise Velilerle İş Birliğinin Arttırılması başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında da en çok

ifade edilenin Mesleklerin Veliler Tarafından Tanıtımı Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. Meslek Sahibi Kişilerle/Kurumlarla İş Birliğinin Arttırılması ve Velilerle İş Birliğinin Arttırılması başlıkları Meslek Tanıtımlarında İş Birliği altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtımı Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Camadan ve Sezgin (2012) araştırmalarında, mesleki rehberlik hizmetlerine ilişkin katılımcıların; mesleklerde çalışan kişilerce öğrencilere bilgilendirmeler yapılmalı, velilere seminerler düzenlenmeli ve meslek kuruluşları ziyaret edilmeli önerilerinde bulunduklarını ifade etmişlerdir. Liselerde yapılan farklı bir araştırmada mesleki rehberlik hizmetlerinden öğrencilerin daha fazla faydalanmalarını sağlamak için meslekleri tanıtıcı toplantıların ve iş yeri ziyaretlerinin yapılabileceğinin önerildiği belirtilmiştir (Çivilidağ, Günbayı ve Yörük, 2015). Başka bir çalışmada; öğrencilerin meslekleri daha iyi tanıyabilmelerini sağlamak için iş yerlerine geziler düzenlenmesinin ve bu ortamlarda öğrenciler tarafından gözlem yapılmasının gerekli olduğu ifade edilmiştir (Eryetiş, 2016). Ortaöğretim yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin incelendiği başka bir araştırmada; öğrencilere, meslekleri tanıtıcı seminerler vermenin ve iş yeri ziyaretleri yaptırmanın yararlı olacağı belirtilmiştir (Özkaya, 2012).

Meslek Tanıtımlarında İş Birliği başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Mesleklerin Alan Gezileriyle Tanıtımı Arttırılmalı olmasının; meslekleri uygulandıkları yerlerde görmenin somut düşünce döneminde olan okul öncesi öğrencileri için daha kalıcı öğrenme sağlaması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların bir kısmının Soru 4.2.'ye Tanıtılan Meslek Çeşitleri Arttırılmalı, Mesleklerin Drama Çalışmalarıyla Tanıtımı Arttırılmalı, Mesleklerin Öğrenciler Tarafından Materyal/Kostüm Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı, Bakanlıkça Meslek Tanıtım Programları Hazırlanmalı, Mesleklerin Oyunlarla Tanıtımı Arttırılmalı, Mesleklerin Görseller Kullanılarak Tanıtımı Arttırılmalı ve Mesleklerin Tanıtımıyla İlgili Proje Çalışmaları Arttırılmalı şeklinde cevaplar

verdikleri görülmüş ve bu ifadeler Mesleklerin Tanıtımının Arttırılması başlığı altında bir araya getirilmiştir. Mesleklerin Tanıtımının Arttırılması içinde en çok ifade edilen görüş Tanıtılan Meslek Çeşitleri Arttırılmalı olmuştur. Katılımcıların; Okullarda Mesleklerle İlgili Atölyeler Kurulmalı ve İl ve İlçelerde Mesleklerle İlgili Uygulama Merkezleri Kurulmalı şeklindeki cevapları ise, Mesleklerin Yapararak Yaşayarak Öğretilmesi başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında da en çok ifade edilenin Okullarda Mesleklerle İlgili Atölyeler Kurulmalı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Öğrencilerde Meslek Bilinci Oluşturulmalı ve Mesleki Yönlendirmeler Doğru Şekilde Yapılmalı şeklindeki cevapları Mesleki Bilinçlendirmenin Arttırılması başlığı altına yerleştirilmiş ve bu başlık altında en çok ifade edilenin Öğrencilerde Meslek Bilinci Oluşturulmalı olduğu görülmüştür. Mesleklerin Tanıtımının Arttırılması, Mesleklerin Yapararak Yaşayarak Öğretilmesi ve Mesleki Bilinçlendirmenin Arttırılması başlıkları Mesleki Farkındalık Çalışmaları altına yerleştirilmiş ve bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Tanıtılan Meslek Çeşitleri Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde bu sonuçlarla benzer olduğu düşünülen herhangi bir araştırma sonucuna rastlanmamıştır.

Mesleki Farkındalık Çalışmaları başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Tanıtılan Meslek Çeşitleri Arttırılmalı olmasının; anaokullarının yer aldığı çevrede farklı meslek kuruluşlarının ya da iş yerlerinin bulunmaması, alan gezilerinde yaşanan sorunlar ve öğretmenlerin tercihleri gereği belirli mesleklerin tanıtılıyor olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 4.2.'ye verilen cevaplar incelendiğinde, öğretmenlerin ve velilerin Meslek Tanıtımlarında İş Birliği'ne; yöneticilerin ise Mesleki Farkındalık Çalışmaları'na daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin ve velilerin Meslek Tanıtımlarında İş Birliği'ne daha çok vurgu yapmalarının sebebinin; meslek kuruluşlarıyla ve meslek sahibi kişilerle yapılan çalışmaların öğrencilerin meslekleri tanımalarında daha etkili olması ve ailelerin de bu sürece daha aktif katılabilmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Yöneticilerin Mesleki Farkındalık Çalışmalarına daha fazla vurgu yapmalarının sebebinin ise; öğrencilerin farklı mesleklerin çalışma alanları ve uygulamaları ile ilgili bilgi

sahibi olmalarından önce, mesleklerin neden var olduğu hakkında bilinçlenmelerinin daha önemli görülmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Okulunuzda/Sınıfınızda Öğretmenlere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 5) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler, Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler, Okul Yöneticileriyle Yapılan Görüş Alışverişleri ve Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Kurum İçi Çalışmalar başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları, Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler, Okul Dışından Bir Psikolojik Danışmanın Bilgilendirme Yapması ve Öğretmenlerin Kendi İmkânları ile Katıldıkları Eğitimler şeklindeki cevapları ise Kurum Dışı Çalışmalar başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları olduğu görülmüştür. Kurum İçi Çalışmalar ve Kurum Dışı Çalışmalar başlıkları Destekleyici Çalışmalar altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Meşeci, Özcan ve Bozdemir (2007) araştırmalarında, öğretmenlerin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisi ile iş birliği içinde olduklarını ifade etmişlerdir. Okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinin incelendiği bir araştırmada; öğretmenlere yönelik rehberlik hizmetlerinin başında seminer, bireysel görüşme ve müşavirlik çalışmalarının geldiği ifade edilmiştir (Tagay ve Çakar, 2017). Okul öncesi rehberlik hizmetlerinin değerlendirildiği bir araştırmada; öğrencilerin sorunlarıyla ve öğretmenlerin yaşadığı güçlüklerle ilgili görüşmeler yapılarak öğretmenlere rehberlik hizmetlerinin sunulduğu belirtilmiştir (Dilek ve Talu, 2021). Farklı bir çalışmada; okul psikolojik danışmanlarının okullarındaki öğretmenlerle öğrenciler

hakkında görüşmeler yaptıklarını ve öğretmenlere bireysel psikolojik danışma hizmeti verdiklerini ifade ettikleri belirtilmiştir (Terzi, Ergüner Tekinalp ve Leuwerke, 2011). Camadan ve Sezgin (2012), yaptıkları araştırmanın sonucunda; okul rehberlik servisleri tarafından öğretmenlere müşavirlik hizmetleri sunulduğunu ifade etmişlerdir. Başka bir çalışmada; okul psikolojik danışmanlarının okullarındaki öğretmenlerle iş birliği içinde çalıştıklarını düşündükleri belirtilmiştir (Karataş ve Şahin Baltacı, 2013). Atıcı (2014) araştırmasında; okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerle alakalı akademik, davranışsal ve duygusal konularda yaşanan sorunlarla ilgili öğretmenlerle görüş alışverişinde bulunduklarını ifade etmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin aldığı hizmet içi eğitimlerinin incelendiği bir çalışmada; öğretmenlerin büyük bir kısmının mesleklerini icra ederken kendi alanları ile ilgili seminerlere ya da konferanslara katıldıkları, küçük bir kısmının ise MEB tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimlere katıldıkları belirtilmiştir (Öztürk, Zayimoğlu Öztürk ve Kaya, 2016). Başka bir çalışmanın bulguları arasında; öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının giderilmesi ve mesleki gelişimlerinin sağlanması konularında okul rehberlik hizmetlerinin etkili olduğu ifade edilmiştir (Can ve Nikolayidis, 2021).

Destekleyici Çalışmalar başlığı altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler olmasının; çoğu hizmet içi eğitime katılımın isteğe bağlı olması ve bu sebeple öğretmenlerin bu eğitimlere fazla katılmaması ve psikolojik danışmanı olan az sayıdaki anaokulunda danışmanlar tarafından daha çok seminer çalışmasının gerçekleştirilmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 5'e verilen cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin ve öğretmenlerin Kurum İçi Çalışmalar'a daha çok vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin ve öğretmenlerin Kurum İçi Çalışmalar'a daha çok vurgu yapmalarının; psikolojik danışmanı olan anaokullarında, okul içinde öğretmenlere yönelik planlı ve programlı faaliyetlerin yürütülüyor olması ve anaokullarında az sayıda öğretmenin çalışmasından dolayı öğretmenlerle yöneticiler ve psikolojik danışmanlar arasında fikir alışverişinin daha çok sağlanabilmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

"Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?"
(Soru 5.1.) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Yeterli/Verimli ve Kısmen

Yeterli/Verimli şeklinde cevap verdiği görülmüş ve bu cevaplar Olumlu başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Yetersiz/Verimsiz cevabı ise Olumsuz başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Can ve Nikolayidis (2021) çalışmalarında, öğretmenlere yönelik sunulan okul rehberlik hizmetlerinin katılımcılar tarafından yeterli görüldüğünü ifade etmiştir. Anasınıflarında yürütülen rehberlik hizmetlerinin incelendiği başka bir çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin okullarında sunulan rehberlik hizmetlerinden memnun oldukları sonucu paylaşılmıştır (Akgün, 2010). İlk ve ortaöğretim kurumlarında görevli yöneticilerle yapılan bir çalışmada; yöneticilerin okullarında yürütülen rehberlik hizmetlerini genel olarak olumlu buldukları ifade edilmiştir (Işıkgöz, 2017). Farklı bir çalışmada; okullardaki rehberlik hizmetlerinin çok yeterli bulunduğu dair sonuçlar elde edilmiştir (Evram, Akıntuğ ve Baysen, 2019). Camadan ve Sezgin (2012) tarafından yapılan araştırma ise rehberlik hizmetleri ile ilgili düşüncelerin farklılaşabildiğini göstermektedir. Nitekim bu çalışmanın sonucunda; ilkokul müdürlerinin yarısının okullarında öğretmenlere sunulan rehberlik hizmetlerini başarılı, diğer yarısının ise yetersiz bulduğu belirtilmiştir.

Olumlu başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olmasının; psikolojik danışmanı olan anaokullarında, psikolojik danışmanların öğretmenlere ihtiyaç duydukları konularda destek olması ve istekli öğretmenlerin meslekleriyle ilgili kendilerini geliştirme noktasında hizmet içi ya da çevrim içi eğitimlerden faydalanmaları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 5.1.'e verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin ve öğretmenlerin Yeterli/Verimli'ye daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin ve öğretmenlerin, öğretmenlere sunulan rehberlik hizmetlerini yeterli ve verimli bulmasının sebebinin; okul psikolojik danışmanlarının mesleki ya da kişisel konularda öğretmenlerin gelişimlerine ve ihtiyaçlarına yönelik yeterli düzeyde rehberlik hizmeti sunması, anaokulu yöneticilerinin kurumlarında görev yapan

öğretmenlerle iletişimlerinin iyi olması ve öğretmenlerin sorunlarını çözme noktasında özenli davranması ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

“Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 5.2.) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı ve Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler Arttırılmalı şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu ifadeler Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı, Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı ve Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı şeklindeki cevapları ise; Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında da en çok ifade edilenin Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması ve Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması başlıkları Destekleyici Çalışmalar altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Özkaya (2012) çalışmasında, arttırılması önerilen rehberlik faaliyetleri içinde öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim ve seminerlerin olduğunu ifade etmiştir. Farklı bir çalışmada; ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, MEB tarafından verilen görevlerle ilgi hizmet içi eğitim almak istedikleri belirtilmiştir (Nazlı, 2008). Can ve Nikolayidis (2021) tarafından yapılan çalışmanın öneriler bölümünde; öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimine önem verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Benzer önerilere sahip başka bir çalışmada; okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinde karşılaşılan sorunların azaltılabilmesi için MEB tarafından öğretmenlere rehberlik hizmetleri ile ilgili hizmet içi eğitimlerin verilebileceği belirtilmiştir (Parmaksız ve Gök, 2018). Anaokullarında görev yapan öğretmenlerle yapılan bir çalışmada; sınıf

içinde öğrencilerle yaşanan sorunları çözebilmek için öğretmenlerin hizmet içi eğitim almak istedikleri ifade edilmiştir (Tekin, 2012). Farklı bir araştırmada; özel eğitim ve çocukların gelişim dönemleri gibi konularda öğretmenlerin bilgilendirilebileceği böylece daha verimli çalışmaların yapılabileceği belirtilmiştir (Kanak, Ersoy ve Yerliyurt, 2018). Aktaş ve Demirtaş Zorbaz (2018) çalışmalarında; psikolojik danışmanların çocuklara hizmet sunarken yetersiz olduklarını düşündükleri alanlarda gelişim sağlayabilmek için öncelikle hizmet içi eğitim almayı istediklerini ifade etmişlerdir. Erken çocukluk döneminde psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin incelendiği başka bir araştırmada; sunulan hizmetlerin verimini arttırmak için psikolojik danışmanların eksik oldukları alanlarda hizmet içi eğitimler düzenlenebileceği önerilmiştir (Gençoğlu, Demirtaş Zorbaz, Demircioğlu ve Ekin, 2019).

Destekleyici Çalışmalar başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı olmasının; öğretmenlerin eksik oldukları alanlarda gelişim sağlamaya ihtiyaçlarının olması ve hizmet içi eğitimlerin yeterli sayıda gerçekleştirilmemesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 5.2.'ye verilen cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması'na; öğretmenlerin ise Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması'na daha çok vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması'na daha çok vurgu yapmalarının sebebinin; her anaokulunda psikolojik danışman bulunmaması ve yöneticilerin merkezi çalışmalarla öğretmenlere hem daha kapsamlı hem de daha kaliteli eğitimlerin verilebileceğini düşünmeleri ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması'na daha çok vurgu yapmalarının sebebinin ise; öğretmenlerin zorlandıkları ve sorun yaşadıkları konularda kısa sürede çözüme ulaşmak istemeleri ve kurumlarında psikolojik danışmanlarla ortaklaşa çalışmalar yapmaya ihtiyaç duymaları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Okulunuzda/Sınıfınızda Yöneticilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 6) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri, Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler ve Okulun Psikolojik Danışmanının

Yaptığı Grup Çalışmaları şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu ifadeler Kurum İçi Çalışmalar başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları, Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Çevrimiçi Eğitimler ve Rehberlik Araştırma Merkezi ile Yapılan Görüş Alışverişleri şeklindeki cevapları ise Kurum Dışı Çalışmalar başlığı altına yerleştirilmiş ve bu başlık altında da en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları olduğu belirlenmiştir. Kurum İçi Çalışmalar ve Kurum Dışı Çalışmalar başlıkları Destekleyici Çalışmalar'ın altında bir araya getirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin ise Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Erdem ve Şimşek (2013), Denizli'de görev yapan okul yöneticileriyle ve öğretmenlerle yaptıkları çalışmalarında, Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yöneticilere ve öğretmenlere yönelik eğitim-öğretim yılı içerisinde planlanan hizmet içi eğitimlerin çoğunun gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada, okul rehberlik servisinin hizmetlerin yürütülmesinde okul yöneticileri ile ortaklaşa hareket ettiği ve yöneticilere müşavirlik hizmetleri sunulduğu ifade edilmiştir (Camadan ve Sezgin, 2012). Diğer bir çalışmada; iş birliği içinde gerçekleştirilen müşavirlik hizmetleri sayesinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin bilgilendirilmesinin sağlanmasıyla rehberlik hizmetlerinin okullarda daha etkili şekilde yürütülebileceği belirtilmiştir (Tagay ve Sarı, 2012). Anaokullarındaki rehberlik hizmetlerinin incelendiği başka bir çalışmada; psikolojik danışmanların okul yöneticilerinden gerekli desteği aldıkları ve anaokullarındaki samimi ortam içerisinde tüm personelin iş birliği yaptığı ifade edilmiştir (Eren, 2014). Can ve Nikolayidis (2021) yaptıkları çalışmada; iş yükünü hafifletme, sorunların çözümü, görüş alışverişi ve danışmanlık gibi konularda okul rehberlik hizmetlerinin yöneticilere olumlu etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Destekleyici Çalışmalar başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları olmasının; tüm anaokullarında psikolojik danışman bulunmaması, psikolojik danışmanı bulunan anaokullarında da yöneticilere yönelik planlı rehberlik çalışmalarının yapılmaması ve yöneticilerin gelişimlerini daha çok hizmet içi eğitimlerle sağlıyor olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 6'ya verilen cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin Kurum Dışı Çalışmalar'a; öğretmenlerin ise Kurum İçi Çalışmalar'a daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin Kurum Dışı Çalışmalar'a daha fazla vurgu yapmalarının sebebinin; okullarında psikolojik danışman bulunmaması ya da psikolojik danışman bulunsa bile yöneticilere yönelik planlı faaliyetlerin yapılmaması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin Kurum İçi Çalışmalar'a daha fazla vurgu yapmalarının sebebinin ise; yöneticilerin katıldıkları okul dışı çalışmalarla ilgili bilgi sahibi olmamaları ve okul içindeki hizmetlerden faydalanma durumlarını daha çok gözlemleyebilmeleri ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 6.1.) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Yeterli/Verimli ve Kısmen Yeterli/Verimli şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu cevaplar Olumlu başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların Yetersiz/Verimsiz şeklindeki cevabı ise Olumsuz başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Camadan ve Sezgin (2012) yaptıkları çalışmada, okul yöneticilerine yönelik rehberlik hizmetlerinin katılımcıların tamamı tarafından gerekli, yaklaşık yarısı tarafından başarılı, diğer yarısı tarafından ise başarısız bulunduğunu ifade etmişlerdir. Farklı bir çalışmada; okul rehberlik servisi tarafından gerçekleştirilen hizmetlerin yöneticiler, sınıf rehber öğretmenleri ve psikolojik danışmanlar tarafından yeterli bulunduğu belirtilmiştir (Kılıç, 2010). Ortaöğretim kurumlarında yapılan bir

çalışmada; psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yeterli düzeyinin çok yeterli olarak görüldüğü ifade edilmiştir (Evram, Akıntuğ ve Baysen, 2019). Karataş ve Polat (2013) tarafından yapılan araştırma ise yöneticilere yönelik rehberlik hizmetleri ile ilgili düşüncelerin yukarıdaki sonuçlardan farklılaştığını göstermektedir. Nitekim bu çalışmanın sonucunda, okul yöneticileri ile okul psikolojik danışmanları arasında etkin bir iş birliğinin sağlanamadığı belirtilmiştir.

Olumlu başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olmasının; okullarında psikolojik danışman bulunan anaokulu yöneticilerinin rehberlik servisi ile iş birliği içinde çalışması ve servisten yeterince destek alması; psikolojik danışmanı olmayan anaokullarında görev yapan yöneticilerin ise, hizmet içi eğitimlerle ya da kişisel imkânları ile kendilerini geliştirmek için çaba göstermeleri ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 6.1.'e verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin ve öğretmenlerin Yeterli/Verimli'ye daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin ve öğretmenlerin yöneticilere yönelik rehberlik hizmetlerini yeterli ve verimli bulmasının sebebinin; psikolojik danışmanı olan anaokullarında rehberlik servisinin yöneticilere yeterince destek olması, psikolojik danışmanı olmayan anaokullarında ise yöneticilerin okul dışı imkânlarla kendi gelişimlerini sağlaması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 6.2.) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Bu ifade Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması başlığı altına yerleştirilmiştir. Katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı, Her Okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı, Okulun Psikolojik Danışmanı ile Yapılan Görüş Alışverişleri Arttırılmalı ve Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Grup Çalışmaları Arttırılmalı şeklindeki cevapları ise; Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması başlığı altında bir araya getirilmiş ve bu başlık altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Okulun Psikolojik Danışmanının Verdiği Seminerler Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması ve Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması başlıkları Destekleyici Çalışmalar altında bir araya getirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar

tarafından en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Karataş ve Polat (2013) araştırmalarında, okul yöneticilerinin rehberlik servisinin hizmetleri ve psikolojik danışmanın görevleri konusunda daha çok bilgi sahibi olmalarını sağlamak için seminer, hizmet içi eğitim gibi faaliyetlerin arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Farklı bir araştırmada; okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerin, kapsamlı gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik programları ile ilgili bilgilendirilmeleri gerektiği ifade edilmiştir (Aliyev, Ergüner Tekinalp, Ulker ve Shine Edizer, 2012). Koçak Bıçak ve Ottekin Demirbolat (2019) çalışmalarında; psikolojik danışmanların, rehberlik alanı ile ilgili bilgi sahibi olmaları ve hizmet içi eğitim almaları gibi konularda yöneticilerden beklentilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Kılıç (2010) araştırmasının öneriler bölümünde; MEB ya da Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından okul yöneticilerine öğrencilerle ilgili karşılaşabilecekleri problemler hakkında hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Diğer bir araştırmada ise okul yöneticilerine; müşavirlik hizmetleri sunulmasının önerildiği belirtilmiştir (Camadan ve Sezgin, 2012).

Destekleyici Çalışmalar başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Bakanlık veya Milli Eğitim Müdürlüğü Tarafından Düzenlenen Hizmet İçi Eğitim Kursları Arttırılmalı olmasının; her anaokulunda psikolojik danışman bulunmamasından dolayı yöneticilere okul içinde rehberlik hizmeti verilememesi ve rehberlik hizmetleri alanında yöneticilere yönelik hizmet içi eğitimlerin yeterli sayıda gerçekleştirilmiyor olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 6.2.'ye verilen cevaplar incelendiğinde, yöneticilerin sadece Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması'na vurgu yaptıkları; öğretmenlerin ise Kurum İçi Çalışmaların Arttırılması'na daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin sadece Kurum Dışı Çalışmaların Arttırılması'na vurgu yapmalarının sebebinin; kurumlarında psikolojik danışman bulunmaması ya da bazı yöneticilerin okullarındaki psikolojik danışmanın verdiği hizmetleri yeterli bulmaması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin Kurum İçi

Çalışmaların Arttırılması'na daha fazla vurgu yapmalarının sebebinin ise; yöneticilerin rehberlik alanı hakkında bilgilendirilmelerinin, eksikliklerinin giderilmesinin kurumlarındaki iş birliğiyle ve psikolojik danışmanın desteği ile daha iyi sağlanabileceğini düşünmeleri ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Okulunuzda/Sınıfınızda Velilere Yönelik Yapılan Rehberlik Hizmetleri Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?” (Soru 7) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Seminer Çalışmaları, Bülten/Broşür Çalışmaları, Veli Toplantıları, Kitap Okuma Çalışmaları, Pano/Afiş Çalışmaları ve Çevrimiçi Seminer Çalışmaları şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme başlığı altında bir araya getirilmiştir. Bunlar arasında Seminer Çalışmaları'nın katılımcılar tarafından daha çok ifade edildiği görülmüştür. Katılımcıların; Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler, Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler, Uzmana Yönlendirme ve Aile Ziyaretleri şeklindeki cevapları ise; Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşme başlığı altında toplanmış ve bu başlık altında da en çok ifade edilenin Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler olduğu belirlenmiştir. Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme ve Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşme başlıkları Destekleyici Çalışmalar altında bir araya getirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Seminer Çalışmaları olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Dilek ve Talu (2021), okul öncesinde rehberlik hizmetlerini inceledikleri araştırmalarında; velilere yönelik seminerlerin ve birebir görüşmelerin yapıldığını ifade etmişlerdir. Camadan ve Sezgin (2012), ilkokul müdürlerinin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerini inceledikleri çalışmalarında, velilere yönelik en çok gerçekleştirilen hizmetin seminerler düzenlenmesi olduğunu belirtmişlerdir. Başka bir araştırmada; psikolojik danışmanlar tarafından bilgi verici seminer çalışmalarının velilere yapılmasının, ailelerin çocukları ile ilgili konularda bilinçlenmelerini sağladığı ifade edilmiştir (Memduhoğlu ve Dalçipek, 2016). İlkokul ve lise yöneticilerinin rehberlik servisi ile ilgili algılarının incelendiği bir çalışmada katılımcıların; velilere yönelik bilgilendirme çalışmalarının ve seminerlerin yapıldığını ifade ettikleri belirtilmiştir (Gök, 2016). Başka araştırmada; velilere

yönelik rehberlik hizmetleri kapsamında en çok görüşme ve seminer çalışmalarına yer verildiği ifade edilmiştir (Tagay ve Çakar, 2017). Kanak, Ersoy ve Yerliyurt (2018), okul öncesinde rehberlik hizmetleri ile ilgili çalışmalarında; velilere yönelik rehberlik hizmetleri arasında en çok seminer faaliyetlerinin gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Benzer sonuçlara sahip başka bir araştırmada; rehberlik hizmetlerinin velilere en büyük etkisinin eğitim ve bilgilendirme faaliyetleriyle sağlandığı ifade edilmiştir (Can ve Nikolayidis, 2021). Terzi, Ergüner Tekinalp ve Leuwerke (2011) araştırmalarında, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında çalışan psikolojik danışmanların, en çok öğrencilerle ilgili öğretmenlerle görüşmeye daha sonra da velilerle çocukları ile ilgili görüşmeye yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Erşan (2019), tarafından yapılan araştırma ise velilere yönelik rehberlik faaliyetleriyle ilgili düşüncelerin yukarıdakilerden farklılaştığını göstermektedir. Nitekim bu araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında programda yer almasına rağmen aileleri bilgilendirici eğitim çalışmalarının gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.

Destekleyici Çalışmalar başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Seminer Çalışmaları olmasının sebebinin; seminer çalışmaları ile daha çok veliye ulaşılabiliyor olması, tüm velilerle bireysel görüşme yapılmasının zor olması ve çocuğu okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören velilerin çoğunlukla aynı konularda bilgilendirilmeye ihtiyaç duyması sebebiyle seminerlerin uygun bilgilendirme çalışmaları olarak kabul edilmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 7’de yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme’ye daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirme’ye daha fazla vurgu yapmalarının sebebinin; velilerin çocuklarının gelişim dönemleri ve çocuk eğitimi hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları sebebiyle velilerin bu konularda bilgilendirilmesine daha çok önem verilmesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Bu Çalışmaların Yeterliliği/Verimliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?” (Soru 7.1.) sorusuna katılımcıların bir kısmı; Yeterli/Verimli ve Kısmen Yeterli/Verimli şeklinde cevap vermiş ve bu cevaplar Olumlu başlığı altında

toplanmıştır. Katılımcıların; Yetersiz/Verimsiz şeklindeki cevabı ise Olumsuz başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Camadan ve Sezgin (2012) yaptıkları araştırmanın sonucunda, rehberlik servisinde velilere yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin katılımcıların çoğu tarafından başarılı bulunduğunu ifade etmişlerdir. Başka bir çalışmada da katılımcıların; velilere yönelik rehberlik hizmetlerini yeterli gördükleri belirtilmiştir (Can ve Nikolayidis, 2021). Anaokullarında yürütülen rehberlik hizmetlerinin incelendiği bir araştırmada; velilerin kendilerine yönelik eğitim çalışmalarını yeterli gördüklerini ifade ettikleri belirtilmiştir (Eren, 2014). Farklı bir çalışmada; psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini sunan alan çalışanlarının, kendilerini aile eğitimi konusunda yeterli gördükleri ifade edilmiştir (Tuzgöl Dost ve Keklik, 2012).

Olumlu başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Yeterli/Verimli olmasının; velilere yönelik gerçekleştirilen bilgilendirmelerin ve görüşmelerin velilerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Soru 7.1.'e verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Yeterli/Verimli'ye daha fazla vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin velilere yönelik rehberlik hizmetlerini yeterli ve verimli bulmasının sebebinin; anaokullarında velilerin ihtiyaçlarının gözetilmesi, eksik oldukları alanların ortaya çıkarılması ve yapılan bu durum tespiti çalışmaları sonucunda da çocuklarının eğitimi ve gelişimini desteklemelerini kolaylaştıracak rehberlik hizmetlerinin velilere sunulması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

“Önerileriniz Varsa Nelerdir?” (Soru 7.2.) sorusuna katılımcıların bir kısmının; Velilerin Seminer Çalışmalarına Katılımı Arttırılmalı, Seminer Çalışmaları Arttırılmalı, Çevrimiçi Seminer Çalışmaları Arttırılmalı, Kitap Okuma Çalışmaları Arttırılmalı, Bülten/Broşür Çalışmaları Arttırılmalı ve Veli Toplantıları Arttırılmalı şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Bu cevaplar Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması başlığı altında

bir araya getirilmiş ve bunlar arasında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin Velilerin Seminer Çalışmalarına Katılımı Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların; Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı, Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı ve Aile-Okul İş Birliği Arttırılmalı şeklindeki cevapları ise, Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşmelerin Arttırılması başlığı altına yerleştirilmiştir. Bu başlık altında da katılımcılar tarafından en çok ifade edilenlerin Okulun Psikolojik Danışmanının Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı ve Öğretmenin Yaptığı Bireysel Görüşmeler Arttırılmalı olduğu görülmüştür. Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması ve Çocuklar Hakkında Yapılan Görüşmelerin Arttırılması başlıkları Destekleyici Çalışmalar altında bir araya getirilmiştir. Bu başlıklar altında katılımcılar tarafından en çok ifade edilenin ise Velilerin Seminer Çalışmalarına Katılımı Arttırılmalı olduğu belirlenmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Argon ve Akkaya (2008) araştırmalarının öneriler bölümünde, velilere yönelik bilgilendirici seminerlerin velilerin katılımının daha fazla olacağı hafta sonları yapılabileceğini ifade etmişlerdir. Farklı bir çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim hakkında velilerin eğitilmeleri gerektiğini düşündükleri belirtilmiştir (Atakan, 2010). Erkan, Uludağ ve Dereli (2016), çalışmalarının öneriler bölümünde; aile katılım çalışmalarının ve okul-aile iş birliğinin önemi hakkında velilere yönelik bilgilendirici seminerlerin yapılabileceğini belirtmiştir. Farklı bir çalışmada; okul öncesi öğretmenlerinin velilere yönelik bilgilendirici seminer çalışmalarının daha çok yapılmasını okul yöneticilerinden istedikleri ifade edilmiştir (Bahçıvan, Kalay ve Bay, 2018). İlkokullardaki rehberlik hizmetlerinin incelendiği bir çalışmada; aile eğitim çalışmalarının arttırılmasının ve zorunlu hale getirilmesinin önerildiği belirtilmiştir (Tuzgöl Dost, 2020). Öğretmen adayları ile yapılan bir çalışmada; rehberlik hizmetleri kapsamında velileri bilgilendirici toplantıların yapılmasının önerildiği ifade edilmiştir (Yerlikaya, Sak ve Şahin Sak, 2014). Benzer sonuçların paylaşıldığı başka çalışmalarda; aile eğitimlerinin üzerinde durulması gerektiği belirtilmiştir (Gençoğlu, Demirtaş Zorbaz, Demircioğlu ve Ekin, 2019; Tekin, 2012). Camadan ve Sezgin (2012) tarafından yapılan araştırma

ise velilere yönelik rehberlik faaliyetleriyle ilgili önerilerin yukarıdakilerden farklılaştığını göstermektedir. Nitekim bu araştırmanın sonucunda katılımcıların en çok önerdikleri çalışmanın, rehberlik servisinin ev ziyaretleri yapması gerektiği olmuştur.

Destekleyici Çalışmalar başlığı altında verilen cevaplardan en çok ifade edilenin Velilerin Seminer Çalışmalarına Katılımı Arttırılmalı olmasının; velilerin çalışma saatleri ya da kendilerine yönelik gerçekleştirilen bilgilendirme çalışmalarına yeterince önem vermemeleri sebebiyle çalışmalara katılımın düşük olması ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların bir kısmının soru 7.2.'ye; Her okulda Bir Psikolojik Danışman Bulunmalı şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Bu cevap Personel ile İlgili İyileştirme Yapılması başlığı altına, Personel ile İlgili İyileştirme Yapılması başlığı da İhtiyaçların Giderilmesi başlığı altına yerleştirilmiştir. İlgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu sonuçlara benzer olduğu düşünülen çeşitli araştırma sonuçlarının olduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Erdemir ve Kış (2017) araştırmalarında, her okulda bir psikolojik danışman bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Kanak, Ersoy ve Yerliyurt'un (2018) yaptıkları çalışmada, okul öncesi kurumlarında psikolojik danışman olmamasının öğretmenler tarafından bir eksiklik olarak görüldüğünün belirtilmesi de araştırmanın her okulda bir psikolojik danışman bulunmalı önerisini desteklemektedir. Başka bir araştırmada; okul psikolojik danışmanlarının ve okul öncesi öğretmenlerinin, anaokullarında psikolojik danışmanların sürekli olarak bulunması gerektiğini ifade ettikleri belirtilmiştir (Dilek ve Talu, 2021). Başka bir çalışmanın öneriler bölümünde; her anaokulunda psikolojik danışman bulunması gerektiği ifade edilmiştir (Dursun, 2018). Farklı bir araştırmada; okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin ve yöneticilerin rehberlik hizmetlerini yürütecek, alanında uzman bir kişiye gereksinim duydukları belirtilmiştir (Çıtak ve Birol, 2019).

Soru 7.2.'ye verilen cevaplar incelendiğinde yöneticilerin ve velilerin Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması'na daha çok vurgu yaptıkları; öğretmenlerin ise sadece Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında Bilgilendirmelerin Arttırılması'na yönelik düşünceler ifade ettikleri görülmüştür. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin Çocuk Eğitimi/Gelişimi Hakkında

Bilgilendirmelerin Arttırılması'na daha çok vurgu yapmalarının; velilerin çocuk eğitimi ve gelişimi hakkında bilgi edinmeye ihtiyaçlarının olması fakat anaokullarında bu ihtiyaçları giderecek yeterli sayıda bilgilendirme çalışmasının gerçekleştirilmemesi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak anaokullarında yürütülecek rehberlik hizmetlerine ve ileride gerçekleştirilebilecek araştırmalara yönelik çeşitli öneriler getirilmiştir. Anaokullarında görev yapan yöneticilere ve öğretmenlere yönelik gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlerde rehberlik hizmetleri ile ilgili konulara daha çok yer verilebilir. Bununla birlikte okul öncesi öğretmenliği lisans eğitimlerinde, öğretmen adaylarına rehberlik hizmetleri ile ilgili daha kapsamlı teorik ve uygulamaya dönük içeriklere yer verilmesi önerilir. Okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi amacıyla velilere sunulan rehberlik hizmetlerinin nicelik ve nitelik açısından zenginleştirilmesinin de yararlı olacağı düşünülmektedir.

Rehberlik hizmetlerinin daha verimli şekilde yürütülebilmesini sağlamak amacıyla tüm anaokullarında psikolojik danışman bulunmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte anaokullarında görev yapan psikolojik danışmanların 0-6 yaş aralığındaki çocukların gelişim özellikleriyle ve onlarla gerçekleştirilebilecek çalışmalarla ilgili kapsamlı bilgi ve becerilere sahip olmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin resim, müzik, spor gibi farklı alanlardaki gelişimlerini uzman bakış açısıyla analiz etmek ve öğrencilerin yetenekli oldukları alanlarda daha fazla desteklenmelerini sağlamak amacıyla branş öğretmenlerinin belirli aralıklarla anaokullarında eğitim vermesi ve bu alanlarla ilgili atölyelerin anaokullarında oluşturulması sağlanabilir. Ayrıca il ve ilçe merkezlerinde çocukların mesleklerle ilgili uygulamalar yaparak meslekleri tanıyabilecekleri atölyeler de kurulabilir.

Bu araştırma; Rize il merkezi ve ilçelerinde yer alan resmi ve bağımsız anaokullarında görev yapan okul yöneticilerinin, okul öncesi öğretmenlerinin ve çocuğu anaokulunda eğitim gören velilerin görüşlerinin alınmasıyla gerçekleştirilmiştir. Farklı şehirlerdeki anaokullarının araştırmaya dahil

edilmesiyle daha kapsamlı bir çalışmanın yapılması önerilir. Bu araştırma devlet anaokullarında gerçekleştirilmiştir. Özel okulların ve devlet okullarının anasınıflarının dahil edildiği araştırmalar da yapılabilir. Ayrıca söz konusu bu kurumlarda sunulan rehberlik hizmetleri arasında farklılıklar olup olmadığı incelenebilir. Anaokullarında görev yapan psikolojik danışmanların okullarında yürütölen rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin incelendiği araştırmalar da gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, E. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısıyla anasınıfındaki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 474-483.
- Aktas, E. F. ve Demirtaş Zorbaz S. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının çocukla psikolojik danışma yeterliklerine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 245-256.
- Aktepe, V. (2005). Eğitimde bireyi tanımanın önemi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6(2), 15-24.
- Aliyev, R., Ergüner Tekinalp, B., Ülker, R. ve Shine Edizer, F. (2012). The perceptions of school counselors and principals to wards new psychological counseling and guidance services in early childhood education in Turkey. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 3083-3098.
- Alizamar, A., Ifdil, I. ve Afdal, A. (2017). Guidance and counseling services for kindergarten. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 169.
- Altıntaş, E. (2010). Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. G. Can (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik içinde* (11. Baskı, s. 1-27). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Apaydın Demirci, Z. ve Arslan, E. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen yabancı dil eğitimi ve branş derslerine yönelik ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *International Academic Research Congress*, 1819-1826.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Argon, T. ve Akkaya, M. (2008). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 413-430.
- Arslan Kılıçoğlu, E. (2013). *Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin etkili rehberlik uygulamalarının gerçekleştirilmesinde eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Arsoy, S. (2008). Mesleki rehberlik. E. İşmen Gazioğlu ve Ş. Mertol İlgar (Ed.). *Öğretmen ve Öğretmen Adayları için Rehberlik* içinde (1. Baskı, s. 169-204). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Atakan, H. (2010). *Okul öncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Atıcı, M. (2014). Examination of school counselors' activities: from the perspectives of counselor efficacy and collaboration with school staff. *Educational Sciences:Theory&Practice*, 14(6), 2107-2120.
- Avcı, C. ve Sağsöz, G. (2018). Okul öncesi eğitimde görsel sanat etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 403-412.
- Bağçeli Kahraman, P., Şen, T., Alataş, S. ve Tütüncü, B. (2018). Okul öncesi dönemde okula uyum sürecine ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 681-701.
- Bahçıvan, E., Kalay, B. ve Bay, D. N. (2018). Okul öncesinde okul aile iş birliğine yönelik ailelerin öğretmenlerin beklentileri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 58-82.
- Bakırcıoğlu, R. (1994). *İlköğretim Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (4.Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Bakırcıoğlu, R. (2000). *İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Bayraktar, V. (2018). Çocuğu tanıma ve değerdendirme. O. S. Kesicioğlu ve B. Yıldırım Hacıibrahimoğlu (Ed.). *Erken çocuklukta çocuğu tanıma ve değerdendirme* içinde (s. 1-9). Ankara: Eğiten Kitap.
- Benish, T. M. ve Bramlett, R. K. (2011). Using social stories to dercease aggression and increase positive peerinteractions in normally developing pre-school chilren. *Educational Psychology in Practice*, 27(1), 1-17.
- Bilgin, H. (2018). *Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik*. Ankara: Nobel.
- Bingöl, B. (2019). *11. Sınıf rehberlik programının öğrenci görüşlerine göre değerdendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Bozoklu, E. (2007). *Okul öncesi eğitimde veli ve eğitimcilerin branş eğitimine bakış açılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Büyüköncü, N. (2013). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan bireyi tanıma tekniklerinin öğretmen görüşleri açısından değerdendirilmesi Kayseri ili örneği* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21. Baskı, s. 1-36). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükşahin Çevik, G. (2017). Examining pre-school teachers and parents views on counseling and guidance services in pre-school education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 6(3), 207-215.
- Camadan, F. ve Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 199-211.
- Can, E. ve Nikolayidis, U. (2021). Okul rehberlik hizmetleri: bir durum çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 647-665.

- Cengiz Demir, Y. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin rehberlik dersine ve rehberlik dersi çalışmalarına ilişkin algılarının belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Chinekesh, A., Kamalian, M., Eltemasi, M., Chinekesh, S. ve Alavi, M. (2014). The effect of group play therapy on social-emotional skills in pre-school children. *Global Journal of Health Science*, 6(2), 163.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çalış, N. (2019). *Okul öncesi eğitimde uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Çam, S. (2010). Okullarda rehberlik hizmet alanları-birimleri. G. Can (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* içinde (11. Baskı, s. 49-75). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çekmez, E., Yıldız, C. ve Bütüner, S. Ö. (2012). Fenomenografik araştırma yöntemi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 6(2), 77-102.
- Çelik, N. ve Daşcan, Ö. (2014). *Son Değişikliklerle Okul Öncesi Eğitim Programı Ve Etkinlik Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetinkaya, B. (2009). Rehberlikte temel kavramlar. B. Aydın (Ed.). *Rehberlik* içinde (2. Baskı, s. 1-37). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çivilidağ, A., Günbayı, İ. ve Yörük, T. (2015). Eğitim örgütlerinde mesleki rehberlik çalışmalarına ilişkin nitel bir analiz: Antalya örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 682-701.
- Çıtak, Ş. ve Birol, Z. N. (2019). Okul öncesi kurumlarından psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin kaldırılmasına ilişkin yönetici ve öğretmen algılarının incelenmesi. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 11(44), 255-264.

- Çobanoğlu, A. ve Adagideli, F. H. (2018). Bireysel farklılıkların önemi ve desteklenmesi. A. Önder (Ed.). *Örneklerle okul öncesi çocuklarını değerlendirme ve tanıma* içinde. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çocuk, H. E., Yanpar Yelken, T., Emsal Aslantürk, İ. ve Güçlü, M. (2013). Okul öncesi eğitim programı dil alanı ile ilgili etkinliklerin uygulanmasına ilişkin okul öncesi öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 6(7), 305-320.
- Çullu, F. ve Güleç, H. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitime yönelik görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65), 764-774.
- Dilek, H. ve Talu, E. (2021). Okul öncesi rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 384-409.
- Dilekmen, M. (2010). Rehberliğin başlıca türleri. G. Can (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (11. Baskı, s. 31-52). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilekmen, M. (2016a). Rehberliğin başlıca türleri. G. Can (Ed.). *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik* içinde (17. Baskı, s. 31-52). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilekmen, M. (2016b). Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. C. Şahin (Ed.). *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik* içinde (2. Baskı, s. 71-94). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dincel, E. F. ve Demirtaş Zorbaz, S. (2015). Problem fields that psychological counselors experience while working with children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 186, 765-769.
- Dirim, A. (2004). *Kız Meslek Liseleri İçin Okul Öncesi Eğitimi*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Draper, K., White, J., O'Shaughnessy, T. E., Flynt, M. ve Jones, N. (2001). Kinder training: play-based consultation to improve the scholl adjustment of discour aged kindergarten and first grade students. *International Journal of Play Therapy*, 10(1), 1-30.

- Dursun, A. (2018). *Velilerin anaokulu rehberlik hizmetlerinden beklentileri* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Eray Alışkan, E. ve Güneşli, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe dil etkinliklerine ilişkin görüşleri: Lefkoşa örneği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 348-371.
- Erdem, A. R. ve Şimşek, S. (2013). Öğretmenlere ve okul yöneticilerine verilen hizmet içi eğitimlerin irdelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 94-108.
- Erdemir, N. ve Kış, A. (2017). Okul yöneticilerinin okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 34-47.
- Erdemir, N., Sumbas, E., Umur, Z., Genç, H. ve Tunca, A. (2019). Ortaokul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri servisinden beklentileri (Malatya ili). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 2432-2443.
- Eren, R. (2014). *Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve bağımsız anaokullarındaki rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Erkan, S. (2004). Rehberlik nedir? Y. Kuzgun (Ed.). *İlköğretimde rehberlik içinde* (5. Baskı, s. 1-11). Ankara: Nobel.
- Erkan, S., Uludağ, G. ve Dereli, F. (2016). Okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri ve ebeveynlerin aile katılımına ilişkin algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 221-240.
- Erşan, Ş. (2019). Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumundan ve öğretmenlerden beklentilerinin incelenmesi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 161-178.
- Eryetiş, M. V. (2016). Meslek seçimi ve mesleki rehberlik. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (44).

- Evram, G., Akıntuğ, Y. ve Baysen, E. (2019). Ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin yeterlik algıları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 116-133.
- Gençoğlu, C., Demirtaş Zorbaz, S., Demircioğlu, H. ve Ekin, S. (2019). Psychological counseling and guidance services in early childhood education. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 14(1), 6-23.
- Gök, M. (2016). *Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin/servislerinin okul müdürleri tarafından algılanma düzeylerinin ölçülmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Gönen, M., Ünüvar, P., Bıçakçı, M., Koçyiğit, S., Yazıcı, Z., Orçan, M., Aslan, D., Güven, G. ve Özyürek, A. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin dil etkinliklerini uygulama biçimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 23-40.
- Güler, M. ve Çapri, B. (2019). Teacher's opinions on the pre-school counselling Program. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 9(2), 523-546.
- Gültekin, F. ve Arıcıoğlu, A. (2009). Okullarda konsültasyon hizmetleri: Türkiye'deki durum. F. Korkut Owen, R. Özyürek ve D.W. Owen (Ed.). *Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Meslekleşme Sürecindeki İlerlemeler içinde* (Cilt 2). Ankara Nobel.
- Güngör Aytar, A. ve Öğretir, A. D. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki yabancı dil eğitimine ilişkin anne-baba ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 13-30.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürkan, T. (1982). Neden okul öncesi eğitim? *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 215-219.
- Güven, S. (2006). *Toplumbilimde araştırma yöntemleri* (3. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

- Glanz, E. C. (1974). *Guidance: Foundations, Principles and Techniques* (2. Ed.). Boston: Mas. Allynand Bacon Co.
- Hackney, H. ve Cormier, S. (2008). *Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı* (Çev. T. Ergene ve S. Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayıncılık. (2005).
- Haktanır, G. (2010). Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100'üncü yılına doğru ülkemizde okul öncesi eğitim. G. Haktanır (Ed.). *Okul Öncesi Eğitime Giriş* içinde (4. Baskı, s. 317-336). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hamamcı, Z. ve Türk, F. (2018). Okul öncesi ve ilkokulda psikolojik danışma ve rehberlik. Z. Hamamcı ve F. Türk (Ed.). *Okul Öncesi ve İlkokulda Psikolojik Danışma ve Rehberlik* içinde (s. 79-99). Ankara: Nobel.
- Hohenshil, T. H. ve Hohenshil, S. B. (1989). Preschool counseling. *Journal of Counseling and Development*, 67, 62-63.
- Işıker, M. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin bazı özelliklerinin rehberlik yeterlilikleriyle ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Işıkgöz, M. (2017). Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi (Kayseri ili örneği). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2/1).
- Işıkoğlu Erdoğan, N. ve Akay, B. (2015). Okul öncesi eğitimde hikaye okuma ve öğretmen sorularının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 34-46.
- İlgar, L. (2010). Rehberlikte hizmet alanları-servisler. E. İşmen Gazioğlu ve Ş. Mertol İlgar (Ed.). *Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Rehberlik* içinde (2. Baskı, s. 275-297). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- İncikabı, L. ve Tuna, A. (2012). Türkiye ve Amerika eğitim sistemlerinin 60-72 aylıklar için geliştirilen okul öncesi matematik eğitimi programı açısından karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 94-101.

- İşmen, A. E. G., Bekçi, B., Güler, Ç. Y. ve Çayırdağ, N. (2007). İstanbul ili özel ve devlet okullarında mesleki rehberlik çalışmalarına ilişkin durum saptaması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 0(27), 97-109.
- Kanak, M., Ersoy, M. ve Yerliyurt, N. S. (2018). Okul öncesinde rehberlik hizmetlerinin gerekliliğinin rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 22(76), 187-208.
- Karaca, R. ve İkiz, E. (2010). Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Çağdaş Bir Anlayış (2. Baskı). Ankara: Nobel.
- Karataş, İ. H. ve Polat, M. (2013). Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine bakış açıları üzerine okul rehber öğretmenlerinin görüşleri. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 105-123.
- Karataş, Z. ve Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 427-460.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2016). Okul öncesi eğitim kurumu yönetici ve öğretmenlerinin rehber öğretmenlerin rollerine ilişkin algılarının incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 6(3), 393-412.
- Katrancı, M. (2014). Okul öncesi eğitim ve önemi. S. Seven (Ed.). *Okul Öncesi Eğitime Giriş* içinde (s. 2-14). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kemertaş, İ. ve Otrar, M. (2004). Okullarda rehberlik servisleri (hizmetleri). C. Karagözoğlu ve İ. Kemertaş (Ed.). *Eğitimde Üçüncü Boyut Psikolojik Danışma ve Rehberlik* içinde. İstanbul: Birsan Yayınevi.
- Kepçeoğlu, M. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Kepçeoğlu, M. (1994). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası.
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

- Kılıç, F. (2010). *İlköğretim birinci kademe yönetici, sınıf rehber öğretmeni ve rehber öğretmenin rehberlik görevleri ile ilgili bilgi düzeyi ve okul rehberlik hizmetleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Kılıçaslan, A. (2008). Kişisel rehberlik. E. İşmen Gazioğlu ve Ş. Mertol İlgar (Ed.). *Öğretmen ve Öğretmen Adayları için Rehberlik içinde* (1. Baskı, s. 145-168). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kırdök, O. (2018). Okul öncesi ve ilkokulda mesleki rehberlik. Z. Hamamcı ve F. Türk (Ed.). *Okul öncesi ve ilkokulda psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 129-141). Ankara: Nobel.
- Kızıldaş, E., Ertör, E. ve Karademir, A. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin hazırladıkları etkinlik planlarında sosyal ve duygusal gelişim alanlarına yer verme düzeyi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(1), 247-257.
- Koç, M. (2010). Psikolojik danışma ve rehberlikte başlıca hizmet türleri. M. Güven (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (3. Baskı, s. 50-68). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koçak Bıçak, D. ve Ottekin Demirbolat, A. (2019). Okul psikolojik danışmanların okul yöneticileri ve öğretmenlerden beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(2), 236-257.
- Kuru Turaşlı, N. (2010). Okul öncesi eğitimin tanımı kapsamı ve önemi. G. Haktanır (Ed.). *Okul Öncesi Eğitime Giriş içinde* (4. Baskı, s.1-23). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kutlu Abu, N. ve Kayar, Z. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 156-183.
- Kutlu, M. ve Atli, A. (2011). İlköğretim ve ortaöğretim okullarında verilen mesleki rehberlik hizmetlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(2), 1477-1489.

- Kuzgun, Y. (1992). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (3. Baskı). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (6. Baskı). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2009). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (10. Baskı). Ankara: Nobel.
- Küçük Şahin, İ. ve Tortop, H. S. (2019). Gelişimsel oyun terapisinin okul öncesi dönemde kullanımı. *Üstün Zekalılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 6(2), 65-73.
- Mariyana, R. (2008). The implementing the program of learning-based guidance in kindergarten. <http://file.upi.edu/Direktori/FIP/JUR.PGTK/19780308200122RITAMARIYANA/ARTIKELKOMPETITIFINGGRIS.pdf> adresinden 04.04.2020 tarihinde edinilmiştir.
- M.E.B. (1993). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Sekreterliği, On Dördüncü Milli Eğitim Şurası, *Okul Öncesi Eğitim Komisyon Raporu*. Ankara: M.E.B. Yayınları.
- M.E.B. (2012). *Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Okul öncesi eğitim Rehberlik Programı*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/201211/05043157rehberlikokuloncesi2.pdf adresinden 19.05.2020 tarihinde edinilmiştir.
- M.E.B. (2013). *Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı*. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> adresinden 29.12.2019 tarihinde edinilmiştir.
- M.E.B. (2014). *Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.19942&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=okul%20%C3%B6ncesi#> adresinden 29.12.2019 tarihinde edinilmiştir.
- M.E.B. (2017). *Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*. Resmi Gazete:10.11.2017/30236.http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/10113305_yeni_rehbrlk_yon.pdf adresinden edinilmiştir.

- Memduhoğlu, H. B. ve Dalçipek, E. (2016). Öğretmenlerin rehberlik servisine ilişkin metaforik algıları. *International Journal of Social Science*, 47, 137-148.
- Meşeci, F., Özcan, N. ve Bozdemir, P. (2007). Öğretmen ve müdürlerin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik algıları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(7), 157-171.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. CA: Sage.
- Myers, J.E., Shoffner, M. ve Briggs, M. (2002). Developmental counseling and therapy: an effective approach to understanding and counseling children. *Professional School Counseling*, 5, 194-202.
- Nazlı, S. (2008). Öğretmenlerin değişen rehberlik hizmetlerini ve kendi rollerini algılamaları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(20), 11-25.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1997). *Okul Öncesi Eğitimi*. İstanbul: M.E.B. Basımevi.
- Oksal, A. ve Güner, F. (2018). Fransa ve Türkiye’deki okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinin incelenmesi: karşılaştırmalı durum çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 231-249.
- Otrar, M. (2009). Rehberlik türleri. S. Akbaba ve A. Bilgin (Ed.). *Rehberlik içinde* (1. Baskı, s. 43-82). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Özabacı, N. (2010). Rehberlikte hizmet türleri. E. İşmen Gazioğlu ve Ş. Mertol İlgar (Ed.). *Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Rehberlik içinde* (2. Baskı, s. 43-73). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özabacı, N., Sakarya, N. ve Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(19), 8-22.
- Özal Göncü, İ. (2010). Okul öncesi eğitimde müzik eğitiminin temel sorunları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 355-362.

- Özbay, Y. (2010). Kişisel rehberlik. G. Can (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* içinde (11. Baskı, s. 117-147). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özçelik, İ., İskender, M. ve Palancı, M. (2000). İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 48-50.
- Özkan, B. ve Girgin, F. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin görsel sanat etkinliği uygulamalarını değerlendirmesi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 79-85.
- Özkaya, G. M. (2012). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri (Diyarbakır ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Özoğlu, S. Ç. (1997). *Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Öztürk, T., Zayimoğlu Öztürk, F. ve Kaya, N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitimlerine ilişkin görüşleri ve hizmet içi eğitim durumları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 92-114.
- Özyürek, A. ve Aydoğan, Y. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin serbest zaman etkinliklerine ilişkin uygulamalarının incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41-58.
- Palancı, M. (2009). Eğitim sisteminde rehberliğin yeri. S. Akbaba ve A. Bilgin (Ed.). *Rehberlik* içinde (1. Baskı, s. 11-41). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Parmaksız, İ. ve Gök, A. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 247-265.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Pekdoğan, S. ve Kanak, M. (2019). Okul öncesi eğitimin ilkökul sürecindeki sosyal davranışlara yansıması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), 906-917.
- Peker, M. (2020). *Okul öncesinde görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin rehber öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına dair algılarının incelenmesi* (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Pekince, P. ve Avcı, N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk matematiği ile ilgili uygulamaları: etkinlik planlarına nitel bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2391-2408.
- Penn, C. S., Burnett, P. C. ve Patton, W. (2001). The impact of attributional feedback on the self-concept of children aged four to six years in preschool. *Australian Journal of Guidance&Counselling*, 11(1), 21-34.
- Poyraz, C. (2007). *Orta dereceli okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri üzerine bir araştırma* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/adresinden edinilmiştir>.
- Saklan, E. (2018). *Türkiye'deki Suriyeli eğitim çağı çocuklarının eğitim süreçleri üzerine bir çözümleme* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/adresinden edinilmiştir>.
- Schmidt, H. M., Burts, D. C., Durham, R. S., Charlesworth, R. ve Hart, C. H. (2007). Impact of the developmental appropriateness of teacher guidance strategies on kindergarten children's interpersonal relations. *Journal of Research in Childhood Education*, 21(3).
- Schmidt, J.J. (2017). *Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik-Öğrenciler İçin Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları* (Çev. N. Oğuz Duran) (Çev. Ed. S. Doğan) (5. Baskı). Ankara: Nobel.
- Sezer, C. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin ölçme değerlendirmeyi kullanma düzeylerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/adresinden edinilmiştir>.

- Shertzer, B. ve Stone, S.C. (1971). *Fundamentals of Guidance*. Fourth Edition. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Sink, C. A., Edwards, C. N. ve Weir, S. J. (2007). Helping children transition from kindergarten to first grade. *Professional School Counseling*, 10(3).
- Şahin, C. (2010). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. M. Güven (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* içinde (3.Baskı, s. 2-46). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, E. E. ve Şimşek, B. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin Türkçe etkinlikleri uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies –Educational*, 15(3), 2085-2100.
- Tagay, Ö. (2018). Okul öncesi eğitimde çocuğu tanımanın önemi. A. Önder (Ed.). *Okul öncesi dönemde çocukları değerlendirme ve tanıma teknikleri* içinde (4. Baskı). Ankara: Eğiten Kitap.
- Tagay, Ö. ve Çakar, F. S. (2017). Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1168-1186.
- Tagay, Ö. ve Sarı, T. (2012). Okullarda konsültasyon hizmetleri ve iş birliğine dayalı konsültasyon modelleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 157-172.
- Tan, H. (1986). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik, M.E.B Öğretmen Kitapları Dizisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tekin, G. ve Sezer, Ö. (2010). Applicability of play therapy in Turkish early childhood education system: today and future. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 50-54.

- Tekin, G. (2012). Counseling and guidance services in early childhood education: the case of public preschools in Malatya, Turkey. *US-China Education Review*, 10, 875-880.
- Terzi, Ş., Ergüner Tekinalp, B. ve Leuwerke, W. (2011). Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 51-60.
- Turan, F. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim öğretim faaliyetlerinin denetimi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(23), 94-119.
- Turan, F. ve Ulutaş, İ. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki resimli öykü kitaplarının özellikleri ile öğretmenlerin bu kitapları kullanma durumlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 21-45.
- Tuzcuoğlu, S. (2009). Psikolojik danışma. B. Aydın (Ed.). *Rehberlik içinde* (2. Baskı, s. 211-252). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tuzgöl Dost, M. (2020). Okul psikolojik danışmanlarına göre ilkokullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin durumu ve sorunları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1673-1690.
- Tuzgöl Dost, M. ve Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 389-407.
- Türküm, A. S. (2007). Üniversite gençliğine yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri. R. Özyürek, F. Korkut Owen ve D.W. Owen (Ed.). *Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Meslekleşme Sürecindeki İlerlemeler içinde* (Cilt 1). Ankara: Nobel.
- Türkyılmaz, M. İ. ve Pekdoğan, S. (2019). 6-7 yaş çocuklarda okul öncesi eğitimin ilkokul birinci sınıftaki sosyal yeterlik ve hazırbulunuşlukla ilgisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(42), 159-174.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 118-134.

- Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal yetkinlik davranışlarının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 305-321.
- Uz Baş, A. (2009). Rehberlikte hizmet türleri. B. Aydın (Ed.). *Rehberlik içinde* (2. Baskı, 83-116). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Uzun, H. (2007). *Malatya ilinde okul öncesi eğitim programının uygulanmasında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi (anasınıfları üzerine bir çalışma)* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Uzun, İ. (2018). *Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul rehberlik hizmetleri ve psikolojik danışman ile ilgili metaforik algılarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Üstündağ Budak, M. (2016). Okul öncesinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık: gelişim süreçleri ve bağlanma kuramı üzerinden bakış. H. Uşaklı (Ed.). *Hayat Boyu Kapsamlı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma* içinde (s.124-140). Ankara: Pegem Akademi yayıncılık.
- Waliski, A. D. ve. Carlson, L. A. (2008). Group work with preschool children: effect on emotional awareness and behavior. *The Journal for Specialists in Group Work*, 33(1), 3-21.
- Yaycı, L. (2010). Okullarda rehberlik hizmetleri. M. Güven (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* içinde (3.Baskı, s. 70-86). Ankara: Anı yayıncılık.
- Yazıcı, H. (2010). Eğitsel ve mesleki rehberlik. G. Can (Ed.). *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (11. Baskı, s. 77-116). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yazlık, D. Ö. ve Öngören, S. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin matematik etkinliklerine ilişkin görüşlerinin ve sınıf içi uygulamalarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 1264-1283.

- Yerlikaya, İ. (2014). Evaluation of guidance services in pre-school educational institutions regarding the views of the school counselor, teacher and parent. *International Journal of Academic Research*, 6(1), 460-468.
- Yerlikaya, İ., Sak, R. ve Şahin Sak, İ.T. (2014). Okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri: okul öncesi öğretmen adaylarının ve psikolojik danışman adaylarının görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 286-299.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (12. Baskı). Ankara: Nobel.
- Yeşilyaprak, B. (2013). *21. Yüzyılda Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (21. Baskı). Ankara: Nobel.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.
- Yılmaz Topuz, G. (2015). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocukları tanıma ve değerlendirme amaçlı yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Yorğun, A., Mert, S. ve Köksal, G. (2019). Okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanları perspektifinden okul psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin incelenmesi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 166-198.

- Yüksel, M., Kurtuluş Küçüköğlu, E. ve Ünsal, F. Ö. (2013). Analysing the school readiness of preschoolers from the aspect of the social skills when they start primary school. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 4(2),98-112.
- Yüksel Şahin, F. (2016). Okul psikolojik danışmanlarının okullarında verdikleri psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini değerlendirmeleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 281-298.
- Yüksel Şahin, F. (2008). Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik (pdr) hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-26.

EKLER

Ek-1: Görüşme Formu

EK-1

VERİ TOPLAMA ARACI (GÖRÜŞME FORMU)

Yaş:

Cinsiyet:

Durum: Yönetici () Öğretmen () Anne () Baba ()

Okulun Adı:

1. Rehberlik hizmetleri dendiğinde aklınıza neler gelmektedir?
2. Okulunuzda/Sınıfınızda öğrencilerin ilgilerinin, yeteneklerinin ve akademik ihtiyaçlarının tespiti ve geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar var mı? Varsa bunlar nelerdir?
*Bu çalışmaların yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
Önerileriniz varsa nelerdir?*
3. Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin kişisel ve sosyal ihtiyaçlarının tespiti ve geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar var mı? Varsa bunlar nelerdir?
*Bu çalışmaların yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
Önerileriniz varsa nelerdir?*
4. Okulunuzda/Sınıfınızda Öğrencilerin meslekleri tanımalarına ve meslekler ile ilgili fikir sahibi olmalarına yönelik yapılan çalışmalar var mı? Varsa bunlar nelerdir?
*Bu çalışmaların yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
Önerileriniz varsa nelerdir?*
5. Okulunuzda/Sınıfınızda Öğretmenlere yönelik yapılan rehberlik hizmetleri var mı? Varsa bunlar nelerdir?
*Bu hizmetlerin yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
Önerileriniz varsa nelerdir?*
6. Okulunuzda/Sınıfınızda Yöneticilere yönelik yapılan rehberlik hizmetleri var mı? Varsa bunlar nelerdir?
*Bu hizmetlerin yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
Önerileriniz varsa nelerdir?*
7. Okulunuzda/Sınıfınızda Velilere yönelik yapılan rehberlik hizmetleri varmı? Varsa bunlar nelerdir?
*Bu hizmetlerin yeterliliği/verimliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
Önerileriniz varsa nelerdir?*

Ek-2: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Değerlendirme Raporu

T.C. RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 31.12.2019

Toplantı No: 2019/27

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Cansu KESKİN'in "Anaokullarında Yürütülen Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi" isimli projesi için çalışmalar yapılması düşünülmektedir. Bu çerçevede yürütülecek çalışmalar için izin talebi kurulumuzca değerlendirilmiş olup;

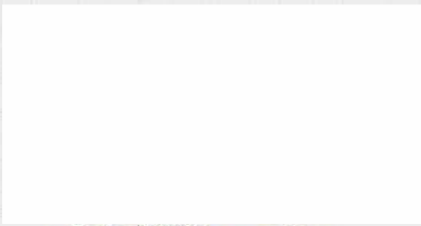
- ☐ Etik açıdan uygun bulunmuştur.
☐ Etik açıdan uygun bulunmamıştır.
☐ Etik açıdan önerilen değişikliklerin yapılmasıyla uygun bulunmuştur.

		Uygun Değildir*	Değişikliklerle Uygundur*
Prof. Dr. Salih Sabri YAVUZ	(Başkan)	?	
Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜK	(Üye)		
Prof. Dr. Alaattin KIZILTAN	(Üye)		
Prof. Dr. Ali Sait ALBAYRAK	(Üye)		
Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR	(Üye)		
Prof. Dr. Abdurrahman HAÇKALI	(Üye)		
Prof. Dr. Hasan Ali ESİR	(Üye)		

* Uygun bulunmaması halinde gerekçelerini içeren bir raporun sunulmasını gerektirir.

* Değişiklik önerisini içeren raporun sunulmasını gerektirir.

Ek-3: Rize Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışması İzni

	T.C. RİZE VALİLİĞİ İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Sayı : 57774812-619-E.2099455	29.01.2020
Konu : Tez Çalışması İzni	
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)	
İlgi : 15/01/2020 tarihli ve 90 sayılı yazınız.	
İlgi yazınız doğrultusunda, Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cansu KESKİN'in araştırma izni talebi doğrultusunda alınan Valilik Oluru ekte gönderilmiştir. Bilgilerinize arz ederim.	
Selçuk TORPİL Müdür a. Şube Müdürü	
Ek: Valilik Oluru (1 Sayfa)	
	
Rize Valiliği Hizmet Binası Kat:3 Elektronik Ağ: www.rize.meb.gov.tr e-posta: arge53@meb.gov.tr	Ayrıntılı Bilgi İçin: Strateji Geliştirme Şubesi Ar-Ge Birimi Tel: (464) 280 53 77 Faks: (464) 280 53 16
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden ab22-2da9-320d-8e7e-7b8c koda ile teyit edilebilir.	

Ek-3 (Devam): Rize Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışması İzni

**T.C.
RİZE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 57774812-619-E.1981809
Konu : Tez Çalışması İzni

28.01.2020

VALİLİK MAKAMINA

**İlgi : a) Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Genel Sekreterlik Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 15/01/2020 tarihli ve 90 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığının 21/01/2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) sayılı Genelgesi.**

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cansu KESKİN'in "Anaokullarında Yürütülen Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi" konulu bilimsel araştırması kapsamında ekte sunulan form ve testleri 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılında ilimiz genelindeki anaokullarında görev yapan yönetici, öğretmen ve öğrenci velilerine uygulama isteği ilgi yazı ile bildirilmektedir.

Söz konusu form ve testlerin 2019-2020 Eğitim Öğretim Yılında denetimi okul idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ilimiz genelindeki anaokullarında görev yapan yönetici, öğretmen ve öğrenci velilerine uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

**Selçuk TORPİLİ,
Müdür a.
Şube Müdürü**

**OLUR
28.01.2020**

**Yaşar KOÇAK
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü**

Adres: Valilik Hizmet Binası Kat: 3
Elektronik Ad: www.rize.meb.gov.tr
e-posta: argc53@meb.gov.tr

Bilgi için: Strateji Geliştirme Şubesi Ar-Ge Birimi
Tel (464) 280 53 77
Faks (464) 280 53 16

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden d67d-52e0-3188-a7e8-1251 kodu ile teyit edilebilir.